

CHAYEINU Weekly

Shabbos Inspiration

פרשת
תזריע-
מצורע
תשפ"ה



Divrei
Torah



Parshah
Stories



Parshah
Riddles



Halachah
Challenges



Inyana
D'Yoma



לע"נ

ר' אהרן בן ר' אשר ע"ה

בילא בת ר' משה ע"ה

To receive weekly, call or text 732.301.4043 (opt. 8-3), or email shabboschayeinu@gmail.com

PAGE CONTENT

3-4	Divrei Torah
5-6	Seuda Stories
7-8	Gedolim Story
9-16	Parsha Challenge
17-18	Life of Truth Story
19	Hilchos Shabbos Initiative
20-21	Halacha Q&A
22-27	Rav Kalman Krohn Story
28	Comic Story
29-32	Nefesh Shimshon

גליונות

33-34	הג"ר שמואל פעלדער שליט"א
35-36	הגר"ח קניבסקי זצ"ל
37-38	הגר"ד אדלשטיין זצ"ל
39-40	הגר"ד פוברסקי שליט"א
41-44	הג"ר משה שטרנבוך שליט"א
45-46	הג"ר דן סגל שליט"א
47-48	הג"ר אברהם ארלנגר זצ"ל

SPONSOR A WEEK OF CHAYEINU WEEKLY!

Call or Text: 732-301-4043 opt. 8#-2

Email: chayeinuoffice@gmail.com Zelle: chayeinuoffice@gmail.com

דברי תורה לסעודת שבת

דברי תורה לסעודת שבת פרשת תזריע-מצורע תשפ"ה Speaking Positively

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אלההפכה: (יד, ב)

Chazal tell us that a person is afflicted with *tzaraas* for saying *lashon hara*. The Zohar writes that not only is a person punished if he speaks negatively about people, he is also punished if he fails to speak positively about people.

The Rambam (*Dei'os* 6:3) writes that the mitzvah of ואהבת לרעך כמוך doesn't only obligate a person not to do something negative to others, it obligates him to be מספר בשבחו.

Bein adam l'chaveiro doesn't only require us not to act negatively to others, it means to act and speak positively as well.

Rav Baruch Ber Leibowitz once wrote a letter of approbation for a certain *bachur* and he asked a number of *talmidim* to look it over to make sure it sounded completely positive. Rav Baruch Ber explained that there was reason for him to have complaints about this *bachur* for something that he did, and Rav Baruch Ber wanted to make sure that his effusive *haskamah* would in no way reflect any negative feelings.

The Value of Speech

וצוה הפה ולקח למטהר שתיצפרים חיות טהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב: (יד, ד)

לפי שהנגעים באין על לשון הרע, שהוא מעשה פטופטי דברים, לפיכך הוזקקו לטהרתו צפרים, שמפטפסין תמיד בצפצוף קול: (רש"י שם)

Rav Yerucham Levovitz (*Daas Torah*) points out that we know that the *cheit* of *lashon hara* is extremely severe and is equal to the עבירות חמורות ג', yet when the Torah wants to tell us about the grave sin of *lashon hara* it compares it to the chatter of birds. Why is that the proper description of such a severe *cheit*?

Rav Yerucham answers based on the Rambam (*Avos* 3:10) who writes that שיוח ילדים is one of the four *aveiros* that is מוציא את האדם מן העולם. The Rambam explains that childish prattling downgrades a person from the *maalah* of *adam* and that is why it causes him to lose everything.

Rav Yerucham explains that the power of speech, the רוח ממלא that Hashem breathed into mankind is the defining characteristic that elevates man above animal. If a person engages in *sichos chulin* and utilizes his power of speech for nonsense, he is undermining his entire identity as a human being, and that is the root problem of *lashon hara*. A person who prattles and gossips gives no value to his speech and that is destroying his very identity as a human being infused with the *nishmas chaim* of the *Eibeshter*.



דברי תורה לסעודת שבת

The Mishkon Within

וְהִזְרִיתֶם אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִטְמְאֹתָם וְלֹא יָמְתוּ בְטִמְאֹתָם בְּטִמְאָם אֶת־מִשְׁכְּנִי אֲשֶׁר בְּתוֹכָם:

The *pasuk* warns Klal Yisrael to be wary of *tumah* so that they would not be *metamei* the Mishkan which is *b'socham*. The *mefarshim* explain that when the *pasuk* says וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וּשְׁכֵנִתִּי בְּתוֹכָם, it means that there is *hashra'as hashechinah b'socham, b'soch kol echad v'ached*. Every Yid is in essence a Mishkan for the Shechinah that resides within him. Therefore, the *pasuk* is warning us to be wary of *tumah* so that we should not be *metamei* the *kedushah* that each of us is housing within. The same way there is an *issur* of וְקִדְשׁוֹ regarding the Bais Hamikdash, there is a problem with *tumas mikdash* that contaminates the *kedushah* of our *neshamos*.

Rav Aharon Kotler writes that this concept is the greatest preventer of sin. Imagine a Yid inside the Bais Hamikdash. He realizes that he is in such a *heilige* place, so close and connected to the Eibeshter he wouldn't even dream of *cheit*. If a person would only realize that every moment of his life he is really *b'soch hamikdash*, because the Mikdash is really within him, he would constantly feel that *kedushah* and wouldn't come to *cheit*.

It is said in the name of the Chofetz Chaim that even though we don't have physical *tzar'aas* in our times, a person who says *lashon hara* can still receive a spiritual *tzaraas* which his *metamei* his *kedushah* and *chas v'shalom* it can be decreed on his *neshamah badad yeisheiv*. Realizing the great *kedushah* that every Yid's *neshamah* has motivates us to live on a higher level and stay away from any form of *tumah* that can defile our intrinsic *kedushah*.



Seudah Stories

Talking With Tefillin

At the time that Rav Yisrael Belsky was a young *bochur* learning in Beis Medrash Elyon in Monsey, the *bachurim* had a rotation with each one getting a turn to be *meshamesh* the Rosh Yeshiva, Rav Reuvain Grozovsky, who had suffered a debilitating stroke. Each morning the *bochur* whose turn it was would wash the hands of the Rosh Yeshiva and help him put on his *tefillin*.

Rav Yisrael was quite nervous when, as a new *bochur* in the yeshiva, it was his first time serving the Rosh Yeshiva. While washing the Rosh Yeshiva's, his shaking hands accidentally knocked over the washing basin, drenching the Rosh Yeshiva. The extremely embarrassed Yisrael quickly put on the Rosh Yeshiva's *tefillin* and turned to exit. Before he could leave the room, the Rosh Yeshiva called him over and asked him how yeshiva was going, how were his *chavrusas* and other such questions, putting the nervous and embarrassed *talmid* at ease.

When Rav Belsky casually mentioned what had happened, he received a shocked reaction. Rav Don Ungarischer (Rav Reuvain's son-in-law) told him that the Rosh Yeshiva had never spoken while wearing *tefillin* since the time of his bar mitzvah! Rav Reuvain broken his decades-long *kabbalah* in order to put an embarrassed boy feel more comfortable.

Hugging a Fellow Jew

The Ponevezher Rav was once on a fundraising trip and stopped off in Rome where he met a non *frum* Jew. The Rav said a warm "*sholom aleichem!*" and gave the Yid a hug.

Uncomfortably, the gentleman responded, "If the Rabbi would know how many *aveiros* I do, he wouldn't give me a hug."

The Rav answered, "And if you would know how much Hashem loves you, you would never do any *aveiros* anymore!"

Pushing Your Blanket

In 2002, Howard Schultz, chairman and CEO of Starbucks, visited Eretz Yisroel. Together with a number of other prominent businessmen, he was privileged to hold a private audience with Rav Nosson Tzvi Finkel *zt"l*. Not knowing anything at the time about Rav Nosson Tzvi other than that he was a famous Rosh Yeshiva, the group was ushered into his study and sat down. And then they waited.

When the doors opened fifteen minutes later, in walked Rav Nosson Tzvi. Shocked to see that he suffered from Parkinson's disease, the men found it difficult to look at the Rosh Yeshiva. But then they heard a bang on the table. "Gentlemen, look at me, and look at me right now," firmly said Rav Nosson Tzvi. "I know I only have a few minutes with you because you're all busy American businessmen."



Seudah Stories

As they sat there mesmerized, the Rosh Yeshiva continued, “Who can tell me what the lesson of the Holocaust is?” Asking the men what they believed the correct answer was, they fumbled to come up with answers. But Rav Nosson Tzvi had a different answer.

In the words of Howard Schultz, the Rosh Yeshiva replied as follows:

“Gentlemen, let me tell you the essence of the human spirit.

“As you know, during the Holocaust, the people were transported in the worst possible, inhumane way by railcar. They thought they were going to a work camp. We all know they were going to a death camp. After hours and hours in this inhumane corral with no light, no bathroom, cold, they arrived at the camps. The doors were swung wide open and they were blinded by the light. Men were separated from women, mothers from daughters, fathers from sons. They went off to the bunkers to sleep.

“As they went into the area to sleep, only one person was given a blanket for every six. The person who received the blanket, when he went to bed, had to decide, ‘Am I going to push the blanket to the other five people who did not get one, or am I going to pull it toward myself to stay warm?’ It was during this defining moment that we learned the power of the human spirit, because we pushed the blanket to five others.”

And then the Rosh Yeshiva stood up and said to all of us, “Take your blanket. Take it back to America and push it to five other people.”

All those who were in attendance understood the message and committed to using their wealth to help others.

Several years later, Howard Schultz returned visit Rav Nosson Tzvi again. At this visit, however, only the Rosh Yeshiva, Howard Schultz and the gabbai were present. Howard Schultz proceeded to take out a blank check, sign his name and hand it to Rav Nosson Tzvi. “Here Rabbi,” he said, “Fill it out for whatever you want.”

At the time, the monthly budget for the Mir Yeshiva was \$2 million. Rav Nosson Tzvi was responsible for raising the money despite his debilitating disease. He could have written \$2 million on the check.

“I can do whatever I want with this check?” he asked Howard Schultz. “That’s right, Rabbi.”

Filling the check out for a mere \$1200, he handed it back to Howard Schultz and said, “Here, this is for you! Take this check to that store across the street and tell them that I sent you to purchase a pair of *tefillin*. And then put them on every day. That is what you can do for me.”

Compiled by Tzvi Schultz chinuchchaburah@gmail.com. Details of stories have not been confirmed.

Our Gedolim



Telzer Rosh Yeshivah

Rav Elya Meir Bloch ZT"l (1894 - 1955)

ב"ח טבת יארטצייט

Rav Elya Meir Bloch brought the Telshe of Lithuania to America. A lone survivor of his family, he set aside his personal grief to establish the great Telshe Yeshiva in Cleveland, Ohio. Rav Elya Meir was a *gadol* of many talents. As a Rosh Yeshiva and Rebbe, his *shiurim* were masterpieces. His gift of writing was remarkable. His energy was boundless. His self-discipline allowed him to apportion every one of his precious moments appropriately to either his family, *talmidim*, the yeshiva, his community or Klal Yisroel. He was a man of uncompromising truth. The driving force of his life was always his Torah learning.

Rav Elya Meir was born in Telshe on Simchas Torah 5655(1894). His birth date was indeed a portent for his life—a continuous joy in learning Torah. He was a golden link in the Telshe dynasty—his father Rav Yosef Leib Bloch was the Rav and Rosh Yeshiva of Telshe, and his maternal grandfather, Rav Eliezer Gordon, was the founder of the Telshe Yeshiva.

Rav Elya Meir was primarily influenced by his father, who was a gifted pedagogue, and who put great effort into training Rav Elya Meir and his two older brothers— Rav Zalman (*menahel* of the yeshiva), and Rav Avrohom Yitzchok (who became Rosh HaYeshiva).



Our Gedolim

After his marriage to the daughter of Rav Avrohom Moshe Kaplan of Memel, Rav Elya Meir spent eight years in his father-in-law's community—learning and giving *shiurim* for the *baalei battim*. Twelve years before the outbreak of WWII, his father summoned him back to Telshe, where he served as a Rosh Yeshiva under his father, and later under his brother, Rav Avrohom Yitzchok *hy"*d.

In 1940, when the Russians occupied Lithuania, they ordered the yeshiva vacated to be used as a military hospital. The last night there was a *mishmar* in the yeshiva until dawn. When the communists came to vacate the building, the Bnei Yeshiva were not yet ready to leave. They movingly davened *Shacharis*, read from the *sefer Torah*, and returned it to the *aron kodesh*. After davening, when Rav Elya Meir removed the *sifrei Torah* from the *aron kodesh*, the *bachurim* broke out in tears. Rav Elya Meir lifted his hands and, in a choking voice, called out, "Ribbono Shel Olam, this is the third time that I have had to remove the *sifrei Torah* from the yeshiva. Once, during the lifetime of my grandfather Rav Leizer, when a fire destroyed the yeshiva. Again, during WWI. This is the third time. I pray that just as you helped me return the *sifrei Torah* to the *aron kodesh* before, grant me the merit to return the Torah to its resting place a third time." It was not until two years later that Rav Elya Meir placed the *sifrei Torah* into the *aron kodesh* in the Telshe Yeshiva—which was then situated in a private home in Cleveland.

During the tense months between the Russian invasion and the Nazi onslaught, the Roshei Yeshiva made every effort to inspire the *bachurim* to apply themselves to Torah learning more than ever before. Rav Elya Meir used the time to speak to the *bachurim* about *kiddush Hashem*, and how they were privileged to merit learning Torah in the face of adversity. The yeshiva sent Rav Elya Meir and his brother-in-law Rav Chaim Mordechai Katz, to America, in order to raise the funds needed to move the yeshiva to America or Eretz Yisroel. They only learned of the Nazi invasion once they had arrived in America. It would now be impossible to bring the yeshiva over; they would have to recreate Telshe in America.

Although they had no idea of the fate of their families, their hours were devoted exclusively to reestablishing the yeshivah. Only later were they to learn that Rav Elya Meir's wife and four children, and Rav Mottel's wife and ten children, had been consumed by the Holocaust. Rav Elya Meir chose to establish the yeshiva in Cleveland. Many skeptics predicted he would be back in New York within six months. Today, the Telshe Yeshiva in Cleveland is one of the prominent yeshivos in America.

To be continued...

Reprinted with permission from "The Weekly Vort" by E. Lerner

PARSHA CHALLENGE

תשפ"ג

פרשת תזריע מצרע

- 1) What direct connection does צרעת have with כי תצא?¹
- 2) When in this week's פרשה is "more" actually "less"?
- 3) What are the four סימני טומאת צרעת on regular skin?
 - a) How is it possible to have a נגע without any of these סימני טומא and it yet it is still a מוחלט צרעת? (according to רש"י)
- 4) List five colors mentioned in this week's פרשה.
- 5) The names of which two מכות are mentioned in this week's פרשה?
- 6) When in this week's פרשה is אזור used?
 - a) Name three other places in the תורה where אזור is used.²
- 7) Which six מצוות that involve the killing of an animal but are not קרבנות?³
- 8) I am רשע,
I am mentioned on פסח,
I am an ancestor of the בני ישראל,
Although I am not mentioned in this week's פרשה, my name is.
Who am I?
- 9) I am critical to the הלכות of a מצורע,
I am critical to the הלכות of a אדומה,
I am used to describe the scrutiny upon which some are judged,
I am mentioned in this week's פרשה.
Who am I?

Need a hint?

¹ It is a הלכה regarding צרעת

² One was a connection to מצרים, two have a connection to a טהרה process.

³ One in this week's פרשה, one has a connection to יום כפור, one to a טהרה process, one to a murder, one to a כבוד.

Answers

- 1) In בְּנִגְעָה צֶרֶת of מצוה is כי תצא
- 2) A טהור that covers the entire body is צרעת.
- 3) 1) A white hair 2) The color appears lower than the skin.
3) It spreads 4) A spot of normal skin in the צרעת
a) If the after locking the person away for two weeks the צרעת doesn't fade רש"י infers from the פסוק that it is טמא. (עי' רש"י יג,ו).
- 4) White, red and green צרעת. Black (white) and gold hair.
- 5) 1) דם יולדת, דם ציפור, דם זבה
2) ובשר כי יהיה בו בערו שחין ונרפא (יג,יח)
- 6) 1) The blood of the פסח was put on the doorways with אזוב.
2) פרה אדומה was burnt with אזוב.
3) The mixture of אפר הפרה was sprayed with אזוב.
- 7) 1) עגלה ערופה 2) פרה אדומה 3) שער לעזאזל 4) ציפור מצורע
5) שור הנסקל (A שור killed for either killing a human or immorality) 6) עריפת פטר חמור
- 8) Who am I? לבן
- 9) Next week...

Last Week's Riddle:

I am before the middle,

- of the תורה

I am after the middle,

- of the תורה

I am a method that is used to understand the תורה.

I am found in this week's פרשה.

Who am I?

- דרש

(The exact middle of the תורה is in this week's פרשה between the words דרש דרש)

לרפואה שכמה אביגדור ששון מאיר בן רחל לאה,
לע"נ שאול בן אברהם ז"ל, ברכה בילה בת דוד יעקב ע"ה, יצחק דוד בן אלימלך הכהן ז"ל
For questions, comments, or to subscribe, send an email to parshachallenge@gmail.com
Feel free to forward or distribute the Parsha Challenge.
© כל הזכויות שמורות

Pischei Parsha – Tazria Metzora – Avos 2

Parsha Musings for Shabbos Table Schmoozings

RIDDLES

What is a good business in which to invest right before Mashiach comes?

Sheep, and turtledoves (*torim* and *bnei yonah*): every mother in Bnei Yisrael will need to bring *korbanos* for each time she had a baby.¹

Why do we give our sons a *bris milah*?

Because Hashem told us to, through Moshe.² Although some *mitzvos* were practiced by the *avos*, OUR obligation stems from what we were told at Har Sinai.³

How can you make something yours, using a dot?

A “*mapik*” dot in the letter “ה” indicates that a word is possessive. “טהרה” means “purity”; “טהרה” means “HER purity.”⁴

When would someone be HAPPY to see a white *tzaraas* spot develop on his body, since it would actually make him *tahor*?

If one’s body is fully covered by *tzaraas*, he is *tahor*.⁵ If a healthy spot develops, such that he is no longer fully covered by *tzaraas*, he becomes *tamei*.⁶ If that healthy spot develops *tzaraas*, he will return to his state of *tahara*.⁷

Name 2 of the *makkos* which are “mentioned” in *Parshas Tazria*.

- *Dam*⁸
- *Sh’chin*⁹

In order for the presence of hair in a *nega tzaraas* to render it *tamei*, what color must the hair be?

On one’s skin, it must be a black hair which turned white¹⁰; in one’s hair, it must turn yellow¹¹.

Name 7 *aveiros* which cause *tzaraas*.

- *Lashon hara*
- Murder
- Swearing falsely
- *Giluy arayos*
- Arrogance
- Theft
- Stinginess¹²

¹ י"ב ו'

² עי' י"ב ג'

³ רמב"ם פהמ"ש חולין ק':

⁴ רש"י י"ב ד'

⁵ י"ג י"ג

⁶ י"ג י"ד

⁷ י"ג י"ז

⁸ י"ב ד' ואילך

⁹ י"ג י"ח ואילך

¹⁰ רש"י י"ג ג'

¹¹ רש"י י"ג ל'

¹² ערכין ט"ז.

How can eating too much cause one to become *tamei* from *tzaraas*?

Sometimes, if someone develops *tzaraas* on his fingertip, the entirety of the *nega* can't be viewed at once due to the curvature of this pointy area, and it therefore can't be declared *tamei*. If his finger gets fatter, allowing a better view of the *tzaraas*, it can now be declared *tamei*.¹³

The “ג” (which has a value of 3) in the word “והתגלח” (he shall shave himself)¹⁴ is written extra-large in a *Sefer Torah*, hinting at 3 people who must shave all of their hair.¹⁵ Who are they?

- A *nazir*
- A *metzora*
- *Leviim* (when inaugurated, in *Parshas Behaaloscha*)

Name 5 proofs that *tzaraas* is NOT the contagious medical condition called “leprosy.”

- We ignore *tzaraas* on *yom tov*, and when the afflicted individual is in his week of *sheva berachos* – times when something contagious would be very likely to spread.
- One is not allowed to cut off *tzaraas*.
- If someone is totally covered in *tzaraas*, he is *tahor*.
- Only Bnei Yisrael can become *tamei* from *tzaraas*.
- Only a *kohein* can declare that one has *tzaraas*, not a doctor.¹⁶

Speaking *lashon hara* can cause one to be afflicted by *tzaraas*.¹⁷ How many *mitzvos* does one violate by speaking *lashon hara*?

Depending on the circumstances, potentially 17 *mitzvos lo saaseh*, and 14 *mitzvos asei*.¹⁸

“But it’s not *lashon hara* – it’s true!” Is that a *halacha*?

Actually, TRUE, negative speech about another is the definition of *lashon hara*; if it’s false, it’s considered “*motzi sheim ra*,” which is much worse.¹⁹

Name the 7 conditions one must fulfill before speaking *lashon hara* for a necessary, constructive purpose.

- The speaker has first-hand knowledge of the situation.
- He knows with certainty that the person’s behavior is incorrect.
- He has tried to speak to the person about correcting the issue.
- He doesn’t exaggerate.
- His intention is completely constructive, deriving no enjoyment from speaking *lashon hara*.
- There is no other way to rectify the situation.
- The subject will not suffer consequences greater than deserved.²⁰

How can a *metzora* become a *kohein*, using a dot?

The *metzora* is described as, “הַמְטָהֹר” (spelled with one *chirik*-dot under the “מ”), which indicates that he is “BECOMING pure”; the *kohein* is described as, “הַמְטָהֹר” (spelled with two *sheva*-dots under the “מ”), which indicates that he “PURIFIES” the *metzora*.²¹

¹³ רש"י י"ג י"ד

¹⁴ י"ג ל"ג

¹⁵ בעה"ט

¹⁶ מעין בית השואבה י"ד ג'

¹⁷ ערכין ט"ז.

¹⁸ פתיחה לספר חפץ חיים

¹⁹ ספר חפץ חיים הל' ל"ה א' א'

²⁰ ספר חפץ חיים הל' ל"ה י' ב'

²¹ י"י י"א

If a *kohein* initially looks at *tzaraas* in someone's home on a Tuesday, and it winds up requiring 3 more subsequent visits, each a week apart, on what day of the week will the final visit of the *kohein* occur?

Shabbos: when calculating each week, the last day of the first week also serves as the first day of next week. Since a *kohein* can't view *negaim* on Shabbos, because it is similar to a *beis din* judging, which can't be done on Shabbos, he avoids initially viewing *tzaraas* on any day which would bring about such a scenario.²²

JUST CURIOUS

Just as Adam was created after the animals, the Torah teaches us the *halachos* of *tzaraas*, which affect people, after teaching us the *halachos* regarding animals (in *Parshas Shemini*).²³ Why, in fact, was Adam created "so late" during the six days of creation?

- So that no one could mistakenly say that Adam helped Hashem make the world.
- So that if one feels arrogant, he can be told, "Even bugs were created before you."
- So that Adam could go right into Shabbos.
- So that everything in the world would be prepared and ready for Adam's use.²⁴

What is the minimum size of a *nega* which would qualify as *tzaraas*?

A *nega* on one's body or clothing must be large enough to contain a square whose sides are equal to the length of a "*gris*" – a type of large bean from Cilicia (a region of Turkey).²⁵ In modern measurements, this would be a square whose sides are 18mm in length.²⁶ For reference, the diameter of a U.S. penny is 19mm. A *nega* on one's house must be large enough to contain 2 such squares side by side.²⁷

Would it be OK for someone to take a high quality picture of his *nega*, and send it to a *kohein* to determine if it's *tzaraas*?

Not recommended: Hashem wants the potential *metzora* to spend time with the *kohein*, whose positive influence will help the person consider doing *teshuva*, which he can further contemplate while in isolation.²⁸

If one's body is fully covered by *tzaraas*, he is *tahor*.²⁹ Is this true regarding *tzaraas* of a garment?

Yes.³⁰

A *kohein* doesn't assess *tzaraas* during a *moed*.³¹ Why does the potential *metzora* get to defer for a week?

The *pesukim* imply that certain days are not available to analyze *tzaraas*, and declaring him *tamei* on *yom tov* would violate the *mitzvah* of being happy on *yom tov*.³²

Why are there almost 2 full *parshios* about *tzaraas*, when some other *mitzvos* get only a few words?

When a person commits an *aveirah* and subsequently develops *tzaraas*, he becomes aware of Hashem's *hashgacha pratit* which governs each individual, and appreciates that it is guiding him through a course of

²² נגעים א' ד' ורע"ב שם

²³ רש"י י"ג א'

²⁴ סנהדרין ל"ח.

²⁵ נגעים ו' א' ועיי"ש בתפא"י, רמב"ם טומאת צרעת א' ז' ח', ועי' רש"י י"ג כ"ד

²⁶ חזו"א בקונטרס השיעורים ס"ק ט"ו ועי' מה שכתבתי בהע' לק'

²⁷ נגעים י"ב ג', רמב"ם טומאת צרעת י"ד א'. ועי' בדה"ש במלואים לסי' ק"צ דהא דלגבי כתמים מודדים במדה גדולה מ"ח מ"מ, היינו כשמודדים בקו האמצעי של עגול דוקא, דהשטח של עגול כזה יהיה שווה לשטח של מרובע הנ"ל, ודוקא לגבי נגעים בעיני מרובע, משא"כ לגבי כתמים כדאיתא ביו"ד ק"צ ה'.

²⁸ ספר החנוך קס"ט

²⁹ י"ג י"ג

³⁰ רש"י י"ג נ"ה

³¹ רש"י י"ג י"ד

³² מ"ק ז'. ורש"י שם, וכע"ז ברמב"ם הל' יו"ט ז' ט"ז

isolated reflection and *teshuva*. Since a correct understanding of Hashem's involvement is so central, the Torah dedicates many *pesukim* and *mitzvos* to highlighting this reality.³³

***Tzaraas* did not affect the homes of Bnei Yisrael when they first arrived in Eretz Yisrael, rather, only after they finished conquering the land, when they were settled and calm. Why?**

When we are close to Hashem, He maintains the "health" of our bodies, clothing, and property; when we do *aveiros*, we experience the illness of *tzaraas*, which indicates that Hashem's *Shechina* has departed. This relationship with the *Shechina* was only possible when we were settled, living on the holy soil of Eretz Yisrael, and able to focus on Hashem.³⁴

When a *metzora* is ready to become *tahor*, "He is brought to the *kohein*."³⁵ How? He can't enter the city!

On the one hand, the *metzora* can't enter the city. On the other hand, if the *kohein* makes a "house call" it will feed the arrogance of the *metzora*, which is one of the reasons that people get *tzaraas*.³⁶ So, in an effort to cure his arrogance, the *metzora* "is brought" to a neutral meeting place outside the city, arriving first, and then "the *kohein* goes outside the city,"³⁷ meeting him there to assess his *tzaraas*.³⁸

Even a big *talmid chacham* should not report *tzaraas* to a *kohein* by saying, "A *nega* appeared in my house," rather, "Something LIKE a *nega* appeared."³⁹ Why? If he is sure, just say it like it is!

It's an opportunity for the *metzora* to develop the habit of presenting his observations without taking for granted that he is definitely correct⁴⁰. This will help him avoid speaking *lashon hara* in the future, which he likely did in the past as a result of jumping to conclusions!⁴¹

Only a *kohein* can declare *tzaraas* as *tamei*. If a child *kohein* does so, is it effective?

A *talmid chacham* can tell him the *halacha*, and the child's declaration will render it *tamei*.⁴²

Can a *kohein* declare *tzaraas* as *tamei* in writing?

Witnesses must "speak" to a *beis din*, and a mute person cannot testify. If a witness who CAN speak writes his testimony, there is a *machlokes* if it's effective. It is possible that the same would apply regarding a written declaration of *tzaraas*.⁴³

IN YOUR OPINION

Have you ever been present during a miracle?

You definitely have: you were born. One of the reasons that a mother brings *korbanos* after giving birth is to thank Hashem for helping her during this miraculous experience.⁴⁴

Name a time recently when you acted with sensitivity, and avoided hurting someone's feelings, or saw someone else do so. (No names please.)

When discussing one who is obligated to bring two birds as a *korban*, the Torah always lists the option of bringing *torim* (mature birds) before *bonei yonah* (young birds). However, when describing the obligation of a

³³ ספר החנוך קס"ט

³⁴ רמב"ן י"ג מ"ז

³⁵ י"ד ב'

³⁶ ערכין ט"ז.

³⁷ י"ד ג'

³⁸ אזנים לתורה י"ד ב'

³⁹ רש"י י"ד ל"ה

⁴⁰ עי' רא"ם שם, ועי' תיו"ט נגעים י"ב ה'

⁴¹ שמעתי

⁴² רמב"ם הל' טומאת צרעת ט' ב'

⁴³ מנחת חינוך קס"ט י"ד

⁴⁴ ספר החנוך קס"ח, עיי"ש שה' הציל אותה דרך נס

yolades to bring a single bird, the young *ben yonah* is mentioned first. This indicates that when one brings an individual bird, it is preferable to bring a young bird, in order to avoid separating a mature bird from its mate, who will suffer emotionally as a result.⁴⁵

There are different ways one can react when he experiences difficulty. What ways can you think of? How do you tend to react?

If one develops a spot in his hair which is potentially *tzaraas*, the hair around the spot is shaved, but a ring of hair is left surrounding it, in order to help determine if the spot spreads afterwards. One is not allowed to shave the spot itself, nor remove any other potential indications of *tzaraas*.⁴⁶ This indicates that when one experiences difficulty or distress, he should accept the situation, and not think that he can independently rectify it or conceal it. Rather, he should *daven* to Hashem for help.⁴⁷

Some people get easily annoyed by others. What's the best way to fix this bad *middah*?

The *metzora* spoke *lashon hara* because he dislikes people, and becomes easily frustrated with others. To help him improve his *middos*, Hashem sends him into a lengthy quarantine, and he emerges desparate to hang out with anyone!⁴⁸

What's the best way to prevent a conversation from including *lashon hara*?

When the Chofetz Chaim would meet someone, he would strategically avoid *lashon hara* by directing the conversation to *divrei Torah* and *mussar*.⁴⁹ The *teshuva* process of a *metzora*, who spoke *lashon hara*, follows the same strategy: when he sees people, he must declare, "*Tamei, tamei*," thus striking up a conversation about *halacha* ("Beware, I'm *tamei*!") and *emunah* ("I'm *tamei* and Hashem is in charge – please *daven* for me!").⁵⁰

What are our main excuses for speaking *lashon hara*?

Most people justify speaking *lashon hara* by claiming that what they're saying isn't really *lashon hara*, or that the person about whom they're speaking deserves it.⁵¹

Which areas of Torah are you comfortable learning from a *sefer*, and which types need to be learned directly from a rebbe?

The Torah stresses that analyzing the status of a *metzora* must involve a stage of "*l'horos*," "to teach," from which *Chazal* derive that a *kohein* can only render such a decision if his rebbe has trained him to do so. Although certain areas of Torah can be learned from *seforim*, *negaim* is not one of them. When a *kohein* interacts with a *metzora*, he must carefully balance the need to give him constructive advice regarding how to improve, so he can avoid *tzaraas* in the future, and the need to comfort him in his time of distress. To properly achieve this, the *kohein* must have a *mesorah*, handed down from *kohein* to *kohein*, all the way back to Aharon HaKohein, who was "*ohev es habriyos*," loving each person, yet "*mekarvan l'Torah*," able to encourage them to grow.⁵²

⁴⁵ בעה"ט י"ב ו'

⁴⁶ י"ג ל"ג, עי' ס' החנוך ק"ע

⁴⁷ ס' החנוך שם

⁴⁸ אזנים לתורה י"ג מ"ו

⁴⁹ אזנים לתורה י"ג מ"ה ששמע כן מר' חיים עוזר

⁵⁰ אזנים לתורה שם, עי' מ"ק ה.

⁵¹ הקדמה לספר חפץ חיים

⁵² אזנים לתורה י"ד נ"ז

Pischei Avos – Perek 2

הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה, שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות.

Be as careful with a light mitzvah as you are with a stringent mitzvah, for you don't know the reward of the mitzvos. (2:1)

When someone performs work for us, we pay him. Sometimes, we add a tip. What is the difference between wages and a tip? When would you feel someone deserves a tip, and when not?

A “stringent *mitzvah*” receives more reward than a “light *mitzvah*.” However, our *Mishna* mentions an additional element: the “*matan s’char*” – the “present” which Hashem gives in addition the pre-determined reward. This present fluctuates, and is determined by the level of care and excitement which one invests in the *mitzvah*. Therefore, one should carefully perform all *mitzvos*, because the present he earns for a light *mitzvah* performed with excitement may amount to more than the standard reward of even a stringent *mitzvah* performed perfunctorily.⁵³

כל העוסקים עם הצבור יהיו עוסקים עמהם לשם שמים, שזכות אבותם מסיעתם וצדקתם עומדת לעד.

All who are involved with the community should be involved with them for the sake of Shamayim, for the merit of their forefathers helps them, and their righteousness stands forever. (2:2)

Chazal tell us that anyone who is involved in projects on behalf of the *tzibbur* should do so *l’sheim Shamayim*, to serve Hashem without ulterior motives. When one does so, his projects will receive special *siyata d’Shmaya*, in the *zechus* of our *avos*. If one is employed by a Torah institution, and expends much time and effort on behalf of the community, does he, ironically, forfeit this much needed *beracha*, due to the fact that he earns a salary for his involvement?

One in such a position should fulfill some of his tasks for the sake of his *parnassah*, but should engage in the rest of his tasks *l’sheim Shamayim*, in order to access this promise of help from Hashem.⁵⁴

יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך, ואל תהי נוח לכעוס.

The honor of your friend should be dear to you as if it was your own, and don't be easily angered. (2:10)

What are the most common reasons that people get angry?

If one speaks to his friend carelessly, and winds up insulting him slightly, the victim will often respond with an even harsher insult of his own. This, in turn, will lead to another, more intense, round of insult-exchanges, until a full-fledged fight erupts. Since this scenario is one of the most common causes for anger, the *Mishna* first advises, “Just as you don’t appreciate even a slight insult, be equally careful to avoid insulting your friend.” This will prevent escalation, thereby enabling one to fulfill the *Mishna*’s next dictum, “Don’t be easily angered.”⁵⁵

⁵³ ח"ס בסוף תורת משה

⁵⁴ פרקי שלום

⁵⁵ תפארת ישראל

A Life of Truth

Stories from our tzadikim on thriving through adversity

בעזרת השם יתברך

The great and holy *Tzadik*, רב גדליה חיון זצ"ל, was born in Constantinople, Turkey at the end of the 17th century (circa. ת"ס). He was a תלמיד of רב אלפאנדארי זצ"ל of תלמיד. Rav Gedalia eventually moved to ירושלים ע"ה. In his ספר שם הגדולים, the Chida writes great things about Rav Gedalia's קדושה. He also writes that it often happened that when Rav Gedalia was מתפלל for a חולה, the sick person would wake up in the morning testifying that he had seen Reb Gedalia *davening* for him, and that he heard him promise that his תפילה was accepted and that things would be okay. Rav Gedalia eventually founded ישיבת בית א-ל in Yerushalaim, and became the father-in-law of the holy Rav Shalom Sharabi זצ"ל. The following story illustrates how people experienced the ישועת השם through the תפילות of the great *Tzadik* Rav Gedalia Chiyun זצ"ל.

היה פתחיה the porter, made his פרנסה by dragging around packages. He didn't make much money, but he did provide a very, very meager income for his family - income by Yerushalaim standards of those days. He was able to bring home a loaf of bread each day, or maybe every second day. His wife was happy, never a complaint from her mouth. They had a little black bread, and that was plenty! They had water to drink, they had clothing to wear - not the best clothes, but enough to protect them from the cold. פתחיה was a simple person. Whenever he had a chance to run to the Bais Medrash and learn, he did. Their children grew up with the *kedusha* of Yerushalaim injected into their very essence, and for this family there was nothing that could have possibly made them any happier. One morning tragedy struck. Pesachya couldn't get out of bed. He was overwhelmed with a sweat, and he was dizzy. He tried to get up, but his wife wouldn't let him. "Pesachya, you have caught some type of a cold. I saw you yesterday dragging those heavy, heavy loads, and then you were running through the streets. You were sweating, and then you caught a cold! You must lay in bed today. I will go and make you some warm tea." She had a little bit more worry in her heart than she allowed to escape from her lips. People were sick in Yerushalaim in those days, epidemics were rampant. His wife had herbs in the garden. She went outside, and began to pick from the right herbs. *She would make a tea for her husband, that would בשם השם, heal him for sure.* So went the positive thinking, of his קשיה.

Pesachya drank the tea, but it didn't seem like he was enjoying it, on the contrary, he couldn't seem to swallow. He pointed to his throat, as if to say, *I don't know what's happening to me! It's difficult for me to breathe. It's difficult for me to swallow!* Pesachya began drifting in and out of consciousness. He kept on awaking screaming. He was dreaming that he was carrying a very heavy package up an endless stone stairway. He was yelling, **"I can't take it anymore, when will I get to the top!? I can't take it anymore; this stairway will never end!"** His wife tried to calm him, but she couldn't. She hoped that the next day would be better, but it wasn't. It was worse. Her neighbors said, "You must call the doctor!" There was only an Arab doctor available, so they begged him to come. He came and examined her husband from head to toe - the wife standing behind, trying to hide her tears. When the doctor finished, he turned and said, "I don't think he will make it. Now, quickly pay me, and I must move on!" Pesachya was white like a sheet. His wife couldn't hold back, she began to wail and cry. Pesachya was very weak, but he managed to call his wife over. He said, "Listen to me! Run to רב גדליה חיון, רבינו הצדיק הקדוש, and ask that he should be מתפלל for me!" A ray of hope appeared on her face. *Why didn't she think of that before?!* She wrapped herself right away, and ran out toward the Yeshiva of Bais Kel. She stood by the threshold. She did not want to enter, she was embarrassed. *How could she stop the לימוד התורה of these holy צדיקים?*

She stood and waited. The minutes seemed like hours. Tears were continuously draining from her eyes. She heard the voices of the people learning. She saw the young משורר carrying water back and forth, taking care of some *sefarim*. The words were so sweet, although she didn't understand what they really meant. Then, with the image of her husband once again frightening her, and awakening her from her little hiatus, she took a deep breath and said, "I must enter now even though I'm embarrassed. I can't push it off much longer!" She walked in. The young משורר went over to her. His eyes seemed so pure. He was the *Yiddishe* young servant boy. "What can I do for you?" he asked her. "I must see the *tzaddik*! I must get a *bracha* from him," she cried. The young משורר summoned Reb Gedalia, who walked over and asked the lady, "What is the matter?" She tried to talk but she couldn't. She just began to cry. Finally, the words came out of her mouth. Between gasps, she told Reb Gedalia what the problem was. Reb Gedalia responded, "You need not fear. Your husband will have a רפואה שלמה. I will be מתפלל for him." Full of hope, she left this yeshiva of מקובלים, and came back home, once again bracing herself for what she would see. When she walked in, she saw her husband sleeping a restless sleep. His breathing was so heavy; his face seemed to blush red. He didn't even notice that she had come in. He continued to cry. He kept having that same dream, that he was carrying a heavy package, and that the stairway would never end. She sat down next to him, and cried along with him. When he woke up, she was there with a glass of warm water. He pushed it away, again pointing to his throat that he cannot swallow. His wife refused to go to sleep. Her children begged her, "Mother, you are going to collapse!" "I cannot help it!" she said, "What if father needs something in the middle of the night?"

As the night wore on, she slowly dozed off. She didn't know what time it was when she awoke. She knew it was early. The first rays of light began to appear in the window. She heard the sounds of birds chirping. Wiping a tear from her eye, she looked up at her husband. She noticed a change! His breathing, it was so relaxed. He was no longer sweating. No more dreams of endless staircases.

A peaceful, beautiful sleep. She smiled. Her husband's eyes opened. He asked for *negel vasser*. He cried out with an energetic voice! A voice full of hope and *simcha*: רַבָּה אֶמוּנָתְךָ, מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ מֶלֶךְ חַי וְקַיִם, שֶׁהַחֲזָרְתָּ בִּי נִשְׁמָתִי בְּחֶמְלָה. He said, with a smile. He knew, it was a special gift this morning that his נִשְׁמָה had been returned. Her grateful husband turned to her and said, "Last night I continued to have those dreams. I was carrying this huge, big, heavy package, and I was collapsing under my feet. Then I heard a voice! I turned to see who it was. I saw an image in a טְלִית! It was familiar, but I couldn't place it. Then I knew, it was the voice of Reb Gedalia. I heard him! I heard him in my dreams being מְתַפֵּל for me. His image then disappeared. Then, I heard his voice, although I didn't see him. He was saying to me, "My son, you can relax now. The תְּפִילוֹת have been accepted." The next thing I knew, I'm awake, over here! I'd woken up! I can move my hands and feet! Yes! The תְּפִילוֹת of the צַדִּיק had been accepted. Please, you must go back and thank him!" This kind of story happened many times with the great צַדִּיק, Rav Gedalia Chiyun זצ"ל.

There was very little opportunity for *pamassa* for *yidden* arriving in *Eretz Yisroel*, but *Yidden* still came from Europe with great מְסִירַת נֶפֶשׁ. Like אֲבִירָה אֲבִינוּ, they had no idea with what or how they were going to live, but they had had enough of חוּץ לָאָרֶץ. They felt that in אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל they could absorb קְדוּשָׁה, and הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא would help. The Turkish government ruled over אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל in those days. Sometimes the local Turkish Caliph would levy extremely heavy taxes on the Jews. If the Jews could not come up with enough money, let's say for a Turkish minister to build himself a new palace, he could do whatever he wanted to them. Sometimes, the Turkish Caliphs, would get into a fight. They settled their differences by sending soldiers to war. *What did they care if a thousand soldiers would be killed?* They were sitting safely in their palaces. The only issue was who would finance the war? Often the burden would fall on the Jews.

In those times, *Yidden* started moving from Yerushalim to חֶבְרוֹן. They wanted to live in the עִיר הָאֲבוֹת around the מִקְדָּשׁ הַמְּכֹפֵלָה. A beautiful, flourishing community of great צַדִּיקִים and לְוִיִּם, began to develop in חֶבְרוֹן. The little *pamassa* that *Yidden* did have mostly came from חוּץ לָאָרֶץ, to a special institution called the Kollel in Yerushalim. Over there, *ehrelecha yidden* sat on a בֵּית דִּין, and they had the important job to distribute all the money to the right people. They made sure that everyone who deserved got their fair share. There was no special fund that was set up for the people of Chevron individually, but they too received a share from the Kollel in Yerushalim. That wasn't of much interest to the local governor of Chevron, who lost a gambling bet with the governor of a nearby town. When these two Turkish ministers began to insult and yell at each other, one of them said, "That's it, I had enough! It is war!" The other one said, "And so war it is!" And each one ran home to begin to draft soldiers. They had to purchase ammunition. It cost money, and the Caliph who was in charge of Chevron didn't have enough money! He walked back and forth and said, "How am I going to raise funds for this war?! I must fight this war! My pride is at stake here! I must send these men to battle to get killed, if not, I am going to be embarrassed! But I need money. It doesn't bother me that people are going to be killed, I need money!"

He looked out the window and he saw a Yid walking with his son on the way to shul. "Why! I should have thought of this before! The Jews! Everyone knows the Jews are rich! They probably have gold and silver hidden under their beds! I shall summon their Rabbi at once and I will give him an ultimatum. He has forty-eight hours to come up with the amount of money that I need to finance my army; if not, they can all get out of Chevron! Who needs them here!?" The Rav tried to negotiate the Caliph down. The Caliph gave them an extension on the deadline with a stern warning not to incur his anger by not having the money on time!

The people of Chevron began to cry. The men, women and children knew that it wasn't just their homes that were in danger, it was their very lives. They went to Yerushalim, and they talked about the situation that they were in. Rav Gedalia Chiyun saw that there was only one solution to save them. He himself did something which he would have never wanted to do. He left the כְּבוֹד; he left the קְדוּשָׁה of אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, and he traveled to Turkey to collect money. In Turkey he was accepted with the utmost respect. He was successful in collecting the money beyond his imagination. When all the money was there to save the people of Chevron, he decided that he would approach several of the rich people in the city of קוֹנְסְטַנְטִינוֹפֹל (Istanbul), and ask them if they would like a זָכוּת in building the special Yeshiva for מְקוֹבְלִים, Yeshivas Beis Kel. It had to be a special type of building located in the right place in Yerushalim. Of course, it had to have a מְקוֹנָה. It would have to be big enough to house those who were ready to come and learn קְבִלָה. Rav Gedalia Chiyun told them of the very many תַּלְמִידִים in Yerushalim who were worthy of immersing themselves the entire day in that high level of עֲבוּדָה, and how he wanted to be able to pass down the מְסֹרֶת from his Rebbe Rav Chaim Alfandari to future generations. The great sincerity, *tzidkus*, and קְדוּשָׁה of Rav Gedalia Chiyun spoke for itself. When he waved goodbye to the many who had come to say farewell to him on the ship, he thanked them for two things. Number one: He had enough money to establish a special Kollel, a special fund, just for the people of Chevron. Number two: He now had a new hope of being able to teach the many who were worthy, the secrets of קְבִלָה in their new מוֹסָד.

From this story we can get a glimpse at something very special. The *Yidden* in *Eretz Yisroel* felt so happy to be there. In spite of the constant epidemics, hostility from the Arabs and lack of food they were the happiest people. The *Yidden* of אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל truly appreciated the קְדוּשָׁה of אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, so nothing else mattered. Working on appreciating the enormous value of our עֲבוּדַת הַשֵּׁם, is bound to increase our שְׂמֵחַת הַחַיִּים, no matter what else is going on.

ⁱ Rav Fishel Schachter, *Tales of Tzadikim* story #45

Hilchos Shabbos Initiative

Is it permissible to walk outside with food in one's mouth?

Care should be taken not to go outside with food in one's mouth before swallowing.

If saliva has collected in one's mouth and it will eventually be expelled, is it permissible to walk outside an *eruv*?

Walking outside an *eruv* when saliva that will eventually be expelled has collected in one's mouth is considered carrying and it is not permissible to walk outside an *eruv*.

Must one be careful to check his pockets before *Shabbos* or during *Shabbos* before going outside an *eruv* to assure that inadvertent carrying will not occur?

One is required to check his pockets before *Shabbos* for any items he may come to carry by mistake, as well as for *Muktze* items. Unless a person is stringent about refraining from placing anything in his pockets on *Shabbos*, he is required to check them on *Shabbos* as well, before entering a public domain (*Reshus Harabim*), and remove anything that may be present.

Is it permissible to keep any items in the pockets of clothing on *Shabbos*?

It is praiseworthy not to keep any items in pockets on *Shabbos*.

Is it permissible to wheel a person in a wheelchair outside?

It is not permissible to wheel someone in a wheelchair outside in an area not enclosed in an *eruv*. It is permitted, though, to have a non-Jew wheel the wheelchair to enable the person to go to *shul* or for the purpose of any other *mitzvah*. This leniency is limited, however, and applies only to an area that is not a public domain *Min haTorah*.

According to many *Poskim*, it is permitted for the person in the wheelchair to wheel himself. If the person stands and walks upon reaching his destination (for example, to go up stairs that cannot be navigated with a wheelchair) it is not permissible to carry the empty wheelchair.

If the above methods are not feasible, a *Rav* should be consulted.

In instances when it is permitted for the wheelchair to be wheeled outside an *eruv*, care must be taken to remove any items that may be found in any of the wheelchair's compartments.

The Chofetz Chaim writes in the name of R' Yonasan Eibishitz that if one does not learn Hilchos Shabbos very well, it is impossible not to be עובר on a forbidden act on Shabbos.

To receive weekly Hilchos Shabbos sheets by email, subscribe at: Shabboshalachos@gmail.com

This sheet contains Divrei Torah and should be dealt with accordingly.

לזכות רפואה שלימה חי' מלכה בת בת-שבע

וקראת לשבת עונג....
אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY
בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

VOL II WEEK 26

ע' ש"ע ש"ג-ו', שט"ז-ג

The questions **with their answers** will be printed next week, along with another set of three questions.

With long שבת afternoons, I'm looking to keep my kids busy with some toys. Can we use...

QUESTION 1

...Lego?

QUESTION 2

...Clicks?

QUESTION 3

...Magna-tiles?

ANSWERS TO LAST WEEKS QUESTIONS

QUESTION 1

The leg to my dining room table got a little loose. Can I push it tighter into the table on שבת?

Answer: Generally speaking, there is no problem reassembling a כלי if it is done with a loose attachment, as the rule is אין בנין בכלים (as opposed to objects attached to the ground or house). However, to tightly push or screw in something is not allowed, as the (שי"ג-מ"א) משנה ברורה writes that tight attachments are the איסור of בונה or מכה בפטיש. Therefore, one may not tighten the leg of a table.

continued....

FOR COMMENTS OR TO ADD YOURSELF TO THE EMAIL LIST
SEND AN EMAIL TO BMNYSHABBOS@GMAIL.COM

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

continued....

QUESTION 2

Can I add a leaf to my dining room table?

Answer: As mentioned in Answer 1, objects not attached to the ground may be reassembled loosely, as the rule is אין בנין בכלים. A leaf of a table is put in by putting a peg into the table where it has a small opening for the peg. Since it is loosely placed there and not done in a tight way, it is allowed. (The fact that the table stays put is due to its weight, not because of this loose attachment.) Possibly one should not put a leaf in a table if it was never put there before, as creating a כלי for the very first time could be מכה בפטיש.

QUESTION 3

Can I remove a leaf from my dining room table?

Answer: Similar to putting in the leaf, one may also remove the leaf, as this is not a form of סותר since it was not tightly placed there. It is therefore not considered "destroying" anything.

FOR COMMENTS OR TO ADD YOURSELF TO THE EMAIL LIST
SEND AN EMAIL TO BMNYSHABBOS@GMAIL.COM

TORAS REB KALMAN



סיפורי צדיקים

*Captivating stories full of Yiras Shamayim taken from Shmuessin that
Reb Kalman Krohn z"l gave in Adelphia Yeshiva*

Give or Take Part II

Recap: Meshulam, a wealthy tavern owner, developed a reputation for being extremely stingy and never doing a favor for anyone. One day, three travelers got caught in a terrible storm, and to their immense surprise, Meshulam invited them into his tavern and took care of them free of charge.

After finishing their meal, Simcha, Srulik, and Hersh sipped hot tea and chatted with Meshulam and the other two guests at the tavern, enjoying the warm, dry haven from the storm howling outside. After a while, the other two guests stood up to leave.

“Thank you for your kindness,” they told the tavern’s owner, shaking his hand gratefully. “We really appreciate everything you’ve done for us. Hashem should repay you tenfold. I think our clothing must be dry by now?”

“Where do you think you’re going?” Meshulam asked warmly. “You are staying right here for the night! It’s still raining heavily outside, and my wife prepared comfortable beds for you to spend the night.”

All five guests tried hard to control their faces from displaying their immense surprise. “Thank you, but we’ll be fine,” one of the pair said uneasily. He did not know what to make of the ‘new’ Meshulam and was afraid to take him up on yet another kindness. “The rain let up slightly, and we’ve recovered from our earlier ordeal, thanks to your generosity. We’ll be okay.”

“I won’t hear of it,” Meshulam declared. “It’s cold and rainy, and it’s not safe. Come with me, and I’ll show you to your room.”

The three travelers waited until Meshulam and the other two guests were out of earshot before bursting into heated whispers.

“Do you think he means it for real?” Hersh wondered. “He’s acting so nice all of the sudden.”

“He must be sincere,” Simcha opined. “Even if he wanted to help us, he didn’t have to go out of his way to do it in such an honorable manner. And he offered to help us with money! And he’s providing us with a place to sleep. He must have changed for the better.”

“If that’s true, the question is, what made him change so drastically,” Srulik said thoughtfully. “It’s unusual that—.”

He was interrupted by a hand on his shoulder. “Ssh, he’s coming,” Hersh hissed and the three instantly quieted down. They continued sipping their tea as Meshulam rejoined them at the table.

“Tell me, Meshulam,” Srulik said suddenly, twisting his fingers around his glass. “The three of us are extremely grateful for the kindness you’ve displayed toward us. Please forgive me for asking this, but I just need to know what happened. Everyone knows that you had...a different philosophy in life regarding customers who couldn’t pay. And yet now, you are treating us with such generosity despite the fact that we can’t afford to provide you with remuneration.”

Meshulam’s face colored slightly. “I’d rather not talk about it,” he said quietly. “But if you need help in any other way, feel free to ask.”

But Srulik was not satisfied with this answer. “You know, we are all in this world to perfect ourselves and to do teshuvah. You, Meshulam, have clearly changed for the better. I don’t know what secret you stumbled upon, but perhaps your story can serve as inspiration for the rest of us, to propel us toward similar growth.”

Meshulam studied his nails for a long moment. “There’s something to what you’re saying,” he said slowly. “But still, what happened is personal, and it’s not easy for me to share it. I’d prefer not to discuss it.”

Hersh heard the slight uncertainty in his voice and decided to press a little more. “Let’s be frank for a moment, Meshulam. Until very recently, you refused to engage in chesed. Now, all of the sudden, we became the beneficiaries of incredible kindness on your part. You literally transformed your natural character, seemingly overnight.

Don’t you think you have uncovered a valuable tool in teshuvah and tikkun hamiddos that we can all benefit from?”

Meshulam swallowed hard. “I’ll tell you what happened,” he conceded. “Until now, I did not reveal this to anyone. Everyone who’s seen me in the past few days has been wondering about my complete overhaul, but this is the first time I am divulging what happened. I’m doing it so that you should understand the importance of being a baal chesed. You’re correct, it’s a lesson that is too valuable to keep to myself, so although it’s not so comfortable for me, I’ll tell you what happened.”

The three travelers leaned forward eagerly.

Meshulam closed his eyes. “Just a few days ago, I had a dream,” he began. “I was sleeping at night, and I began to have a vivid dream, one that felt like it was truly happening. When I awoke, I could clearly recall each and every frightening detail, and it served as the impetus for my sudden character transformation.”

Hersh, Simcha, and Srulik listened in spellbound silence as Meshulam recounted the events of his dream, and this is what he told them.

I am lying in my bed, feeling weak and ill. A few days ago, I came down with some sort of ailment, and I have not been feeling myself since. The doctor has come to examine me earlier, and hopefully he will prescribe a medication to help me recoup my strength.

My loving family surrounds me, worry written all over their faces. My wife is crying, and I could see that some of my children are choking back tears of their own. Their sadness unnerves me.

What could possibly be bothering them so much.
“Why are you crying?” I ask my wife weakly.

She sniffles loudly and looks away, incapable of responding. My children start to sob loudly.

“I don’t understand what’s going on,” I declare, though my voice emerges as nothing but a whisper. “Why are you all here? Why are you all crying?”

“Tatte,” my son Tuvia says softly, “The doctor did not have the best news for us.”

“What does that mean?!” I force myself to speak louder, dark shades of panic audible in my voice. “What did the doctor say?”

“Tatte, you are so sick!” Fifteen-year-old Tuvia says between tears, grasping my hand tightly. “The doctor doesn’t have any way of treating you. He said that your end is near, and there’s absolutely nothing he can do to help.”

I tug my hand out of his and turn to my wife. “I don’t understand why you are simply accepting this!” I yell in a faded whisper. I simply don’t have the strength to speak louder. “If our local doctor can’t help, let’s go to the big doctors in the city. How can you give up on me like that?”

“Calm down, Meshulam,” my wife says soothingly. “It’s not good for you to get agitated. Do you know how much the doctors in the city charge just for a consultation? We don’t have that kind of money to spend.”

“What do you mean?” I demand weakly. We have plenty of money. We are from the wealthiest Jews in our shtetl! We can definitely afford the big city doctors.

“We don’t spend that kind of money,” my wife reminds me, and her tone makes it clear that to her, this is the most obvious thing in the world. “We’re just not the kind of people who give out money like that.”

“You have to save my life!” I say desperately. “How can you be stingy when it comes to saving my life?”

“I’ll see what I can do,” my wife promises vaguely.

In the morning, after a long and restless night, my wife brings a man into my room. “He’s a medic,” she explains patiently. “He’s not a doctor, but he’s very knowledgeable in first aid.”

“I’m a first responder for emergencies,” the man informs me. “I live in the next shtetl, and I merited to save many lives with my knowledge of first aid. In case of emergency, I can disinfect wounds and bandage them expertly, so that the patient will survive the trip to the doctor.”

A medic! What is my wife thinking? I don’t need first aid, I need acute medical care! The medic leans over me for less than a minute before standing up and turning back toward my wife. “Your husband is sick,” he says flatly. “This is not in my realm of expertise. He needs a doctor, he needs medication.”

“We don’t have money for a doctor,” my wife says. I want to object, but I find that I am too weak to speak. She begs the medic for a prescription, and he reluctantly grants one.

“I am not a certified doctor,” he cautions on his way out. “I suggest you borrow money for a doctor so that your husband has a chance of getting better.”

“Thank you,” my wife mutters. After he leaves, she turns to me. “Meshulam, I am going to the pharmacy to fill this prescription for you.”

I nod my head slightly and she leaves the room. My head is pounding and my heart is wrapped in icy fear. For many years, I worked hard in the tavern, and I know that we have the money to see the proper doctors. I am too weak to help myself, but for some reason, my wife is refusing to get me the care I need. Why is she behaving like this?

I must have drifted off, because my wife suddenly appears in the room, startling me. “I’m back, Meshulam!” she cries, waving a bottle triumphantly in the air. “Medicine!”

“Thank you,” I whisper.

She pops off the lid and pours a brownish liquid onto a spoon. “Don’t ask,” she sighs as she props up my pillows so that I could lift my head to swallow the medicine. “The medicine that medic prescribed was insanely expensive. I asked him to give a weaker medicine that’s cheaper. He thought I was a little crazy, but he agreed. Open your mouth, Meshulam.”

A sudden burst of fury rolls over me. I muster all my strength and manage to respond in an audible voice, “I don’t understand you, Esther! How can you be so stingy on account of my life? You can’t give me a worse medicine because it’s cheaper! We have the money! Pay for the correct medicine!”

My wife looks at me strangely and begins to speak slowly and patiently, as though I am a small, naïve child. “Meshulam, if we spend all our money now, we’ll have nothing to retire on. We need to save money for our old age.”

I fall back on my pillows, spent. “What old age?” I whisper exhaustedly. “If I die now, I won’t live to an old age!”

“Now you are being selfish,” my wife retorts angrily. “Have you forgotten about your wife, who will have to remarry after you die? I will not be able to remarry without any money. What about our poor children? I will need to marry them off as well! We won’t have an income after you pass away. It’s irresponsible to give that much money away.”

I have no more strength to protest, although her arguments do not make sense to me. I open my mouth and allow her to feed me the medicine, the cheaper and weaker medicine, and then fall into a deep sleep.

When I awaken, nothing changes. I am just as ill and as weak as before. The medicine has not had a single positive effect on me. I am not surprised, knowing that it was not all that potent to begin with. Tears pool in my eyes, and soon, I am bawling like a baby.

My wife sits at my bedside, saying Tehillim. She seems to want me to recover. But why is she acting like this? Why isn’t she hiring the very best doctors to look after me? I am suddenly so angry, and my anger fuels a strength I haven’t felt in a long time. I begin yelling at my wife for refusing to help a dying man.

She sits in her chair at my side, shrinking from the verbal attack, but she doesn’t cave. “You are afraid, Meshulam,” she says gently. “You’re afraid of the future, and so you are unable to think rationally. If you were well, I know you would agree with me. It’s irresponsible to use up all our money on your illness.”

“We have more than enough money!” I shout, my voice laced with pain and helplessness.

A few of my children slip into the room. They are all dressed neatly and beautifully, and they gave me so much nachas when I was well. They surround my bed and stroke my arm, but they all share their mother’s opinion.

“We can’t spend so much money on one doctor or one bottle of medicine,” my little Ruchele tells me solemnly.

“Don’t forget, we are little children,” Chaim reminds me. “We can’t survive on our own without a father and without money.”

“It’s not healthy to spend so much money on yourself,” Tuvia quotes confidently. I don’t know who he’s quoting, but I am not healthy now. I need the money spent on me so that I can be healthy again.

“Tatte, you can’t use up our money!” This is from my youngest, three-year-old Faigele. She looks panicky and afraid, as though hiring a doctor means robbing her of her very existence.

“It’s just not worth it,” my wife picks up the thread. “Come, children, let’s leave the room so that Tatte can rest.”

Over the next two days, my condition worsens. I know that if I am not treated soon, my chances of recovery are extremely slim. I beg and plead and demand, but my wife seems to think that it’s preferable for me to die than to pay the astronomical doctor’s fee.

I don’t give up. I try the “It’s my money,” argument, but it falls on deaf ears. I try guiltning her into cooperating, but she seems very at peace

with her decision. “I know this is what you would have wanted,” Esther tells me over and over. “I’m confident that this is the decision you would have made under calmer circumstances, with a clearer head. It’s too much money, Meshulam.”

I continue my campaign until she finally gives in. Perhaps she realizes that I really will die and wants to make the effort to try to save me. Whatever the reason for her agreement, a renowned doctor is summoned from the big city, and I began to cry tears of relief when he enters my room.

“Before I begin, I want to make sure we are all on the same page regarding my fee,” the doctor says, handing his medical bag to his assistant. He glances around my opulent room, and I can almost see the thoughts crawling through his mind. *This is a wealthy home. They can afford my steepest fees.*

He names a sum and my wife blanches. “So much?” she squeaks. “We can’t afford that much!”

The doctor’s eyes darken. “You knew I was expensive when you called me here,” he snaps. “Why did you drag me all the way from the city if you don’t have the money to pay for my services?”

My wife chews her lip nervously. “I knew you were expensive, but I didn’t realize how expensive. I can’t pay you that much.” She thinks for a moment and then her face brightens. “How about you close one eye and examine him with only one eye? Would you do that for half price?”

The doctor’s expression is priceless. He stares at my wife, dumbfounded, not sure how to respond.

“Instead of the usual half hour visit, look at him for a shorter amount of time,” my wife continues. “Examine him for five minutes only. Will it be cheaper then?”

My wife has lost her mind! That’s the only possible explanation for her behavior. Although her ‘compromise’ seems worthless to me, I know there is no point in arguing with someone who is not in full possession of their senses. I turn to my children instead and try to reason with them.

“What is the point of bringing the biggest doctor here if he can’t even examine me properly?” I ask weakly. “I won’t get better just by looking at him. He needs to do a full examination, no matter how much it costs. That’s not called a waste of money. It’s a matter of life and death.”

My kids look at me like I’m the one who lost my mind. “Tatte, you yourself taught us that it’s more important to save money for the future than to help the sick and the needy,” Tuvia explains patiently. “It’s irresponsible to use the money now.”

“It’s what you want, Tatte,” Ruchele adds.

But it’s not what I want! Why isn’t anyone listening to what I am saying? I turn to the doctor, the only hope I have. My wife prefers to retire in lonely prosperity, my children are choosing to be wealthy orphans. They will not help me.

“Doctor!” I plead. “Please save my life! I am the husband, the father, the owner of this house and fortune. I’m the wealthy man with the money. I’ll give you whatever you want. Please save my life!”

To be continued...

Have a Wonderful Shabbos!

TORAS REB KALMAN HOTLINE

Vaadin & Shmussen given by **Reb Kalman Krohn zt”l** are now available by phone.

USA **732.913.5616** or **718.557.7711**

E.Y. **02.313.6038**

Option 1: Vaadin given in BMG

Option 2: Shmussen given in Aderphia

Option 3: Captivating stories taken from shiurim

To receive Vaadin by email or for questions and suggestions call/text 609.807.1783 or email torasrebkalman@gmail.com

Toras Reb Kalman
Lakewood New Jersey
609.807.1783
torasrebkalman@gmail.com

ATTN! Schools / Teachers / Principals

it's here!

TORAS REB KALMAN PRESENTS
A PREVIEW OF OUR ALL-NEW COMPREHENSIVE ELA SERIES

Reading and Writing
with stories of our Sages

LEVEL 1, LEVEL 2, LEVEL 3, LEVEL 4, LEVEL 5 (GRADES 4TH-8TH)

PREVIEW
TWO SAMPLE LESSONS
FROM EACH GRADE

Reading and Writing
with stories of our Sages

60 schools
in 12 States and 27 countries successfully using our 2014-2015 first edition

Yiras Shamayim
into English Literature classes

spellbound & seated
through the captivating stories of our Sages

For more info or to view the preview, email torasrebkalman@gmail.com

THE PREVIEW BOOK INCLUDES TWO SAMPLE LESSONS FROM EACH LEVEL.

WE ARE NOW ACCEPTING NON-COMMITTAL RESERVATIONS FOR THE 2025/26 SCHOOL YEAR! DON'T MISS OUT!

Please be careful to handle this sheet in the proper manner as required על פי הלכה. Please do not read this publication during קריאת התורה or קדיש, חזרת הש"ץ.

NEFESH SHIMSHON

DIVREI TORAH ON THE WEEKLY PARSHA AND HOLIDAYS FROM
THE TEACHINGS OF RABBEINU SHIMSHON DOVID PINCUS ZT"l

THIS PUBLICATION IS DEDICATED TO THE HATZLACHAH AND ZECHUS OF נחמה ויעקב בן רחל נחמה
MAY THEY GROW TO BE TALMIDEI CHACHAMIM AND OVDEI HASHEM.

PARSHA TOPIC

Can't Stop Talking

זאת תהיה תורת המצורע. (ויקרא יד, ב)

This shall be the procedure for the one smitten by *tzaraas*. (*Shemos* 14:2)

Said Reish Lakish: What is the meaning of, "This shall be the procedure for the one smitten by *tzaraas*"? This shall be the procedure for the one who slanders. (*Arachin* 15b)

Most Common and Most Serious

The disease of *tzaraas* would afflict people due to their having spoken *lashon hara*.

Lashon Hara, speaking ill of others, is a subject about which a lot has been said. There are some very important points here. On the one hand, it is a very serious *aveirah*. The Chofetz Chayim wrote a whole book about it. And the strongest comment *Chazal* ever made might well be what they said about *lashon hara*:

There are four things for which a person is punished in this world and the principal punishment is still there for him in the World to Come. They are idolatry, forbidden gender relationships, bloodshed, and *lashon hara* is equal to them all.¹

What more could be said? If you take all the

worst things a Jew could possibly do, and put them all together, that's how bad *lashon hara* is. You can't get more serious than that.

On the other hand, it is among the most common sins of all. *Chazal* say about it something they don't say about other sins:

The majority of people commit theft, and the minority commit forbidden gender relationships, and everyone commits *lashon hara*.²

All of us, without exception, are guilty of *lashon hara*. This is an astounding statement.

Of course, *Chazal* immediately qualify this by clarifying that it refers to the "dust" of *lashon hara*. But it's for sure that when it comes to the "dust" of *lashon hara*, we are all guilty of it.

This presents a highly unusual picture. The

¹ Yerushalmi, Peah ch. 1.

² Bava Basra 165a.

exceptional severity of the sin, and the fact that we are all guilty of it to a certain extent. It's inescapable.

That's one subject.

The second, which is also a very special one, is *sinas chinam*, baseless hatred. *Chazal* tell us that it caused the destruction of the second *Beis Hamikdash*. The big *Churban*.

The *Churban*, properly speaking, refers only to the destruction of the second *Beis Hamikdash*. Because the destruction of the first one was merely temporary. We were promised from the outset that after seventy years, it would be rebuilt. So the main destruction is that of the second *Beis Hamikdash*.

Also here, we find *Chazal* saying something similar to what they said about the severity of *lashon hara*:

Why was the First Temple destroyed? Because of the three things that existed then: idolatry, forbidden gender relationships and bloodshed. But the Second Temple, when they occupied themselves with Torah and mitzvos and acts of kindness, why was it destroyed? Because there was baseless hatred. This teaches that baseless hatred is equal to the three sins of idolatry, forbidden gender relationships and bloodshed.³

Chazal then immediately pose a question about this. They ask whose sins were greater – those of the first *Beis Hamikdash* or those of the second? R. Elazar answers that we need only look to the Temple itself to know the answer. We see that the First Temple was merely destroyed temporarily, while the Second Temple's

destruction is enormously longer. The difference between *sinas chinam* and the three most severe sins is enormous. *Sinas chinam* is so very serious!

Again, the most severe *aveirah* is one that is really tough to avoid, and awfully common.

Let's take a deeper look at *lashon hara* and *sinas chinam*.

A Jew is a Mirror

The true nature of a Jew is that he is a mirror of *Hashem*. What is reflected is not his individual personality but rather *Hashem* alone.

The proper definition of a Jew is a person who accepts upon himself Heaven's Kingship. It is the awareness that he doesn't go by a name. He is a nobody. He is nothing but a mirror through which the glory of Heaven is revealed in the world.

The Rambam, when he succinctly defines the whole *avodah* of human beings, says the following amazing words:

Chazal already summed up this whole matter succinctly in a few words that express this matter in a most complete way.... I am referring to *Chazal's* statement⁴ that "All your deeds should be for the sake of Heaven."⁵

This is the essence of a Jew: I am not in the picture; I am just mirroring *Hashem*. Some who looks at me sees what Torah is, what *Hakadosh Baruch Hu* is. Just as a table is not a chunk of wood, but a table, so a Jew is not just a person. If you take a deep look at him you

3 Yoma 9b.

4 *Pirkei Avos* ch. 4.

5 *Shemoneh Perakim* ch. 5.

לעילוי נשמת

אמינו מרת חיה זיסל עלקא בת ר' שמעון דויטש ע"ה

ומרת אסתר רויזא בת אברהם יחיאל דויטש ע"ה

ומוה"ר משה בן אליעזר ע"ה ומרת חוה בת דוד האמבורגער ע"ה

ומוה"ר ברוך זאב בן נפתלי ע"ה ומרת גיטל צביה בת מרדכי קראוס ע"ה

ומוה"ר שמעון בן צבי דב ע"ה ומרת בלומא בת אפרים מעגלו ע"ה

נדבת משפחת מרדכי דויטש

will see *Kevod Shemayim*. All his deeds, everything he does, is to reveal the glory of Heaven in the world.

Yehudah is so named because he admitted. יהודה = יהודה. It says יְהוּדָה אָתָּה יוֹדֵךְ אֶחָיֶךָ יָדָךְ – “Yehudah, to you your brothers will admit.”⁶ *Chazal* say about this:

Hakadosh Baruch Hu said to Yehudah,
“You admitted to the incident with Tamar,
and your brothers will admit to your being
king over them.”⁷

Yehudah had the strength to admit what he did. And we are all called after him. The word “Jews” – *Yehudim* – comes from Yehudah.

Admitting to a bad or embarrassing deed is one of the hardest things in life. Let’s say someone spills a cup of water out the window, and a person happens to walk by on the sidewalk below at just that moment, and the water splashes all over him. The person who poured the water out instinctively jumps away from the window so the one below won’t know who did it. Maybe he will instead blame the neighbor one floor up...

It’s hard to admit to the truth.

It’s even harder when the *Gedolei Hador* have gathered, and one of them recounts that yesterday someone disturbed his sleep until late at night – maybe someone knows who it was? And now, in front of all the *Gedolei Hador*, the one who did it needs to admit and say, “It was me.” This is such a hard thing to do.

Now let’s look at what happened with Yehudah.

Yehudah was a great *navi*. He was the founder of one of the Twelve Tribes. Once, he was going on his way and he saw a woman by the roadside. *Hakadosh Baruch Hu* sent an angel who pushed him into it, and he thought he had committed an *aveirah*. This is how *Chazal* explain the story.

Now the day comes when Tamar is brought to *beis din*, before Yehudah, who was the head *dayan*. But he wasn’t there alone. *Yitzchak Avinu* was sitting with him.

Do you know who *Yitzchak Avinu* was? At the

Akeidah, *Yitzchak* saw the *Shechinah*, and since then he went blind, because his eyes were riveted on the *Shechinah*, and he no longer saw sky or earth, houses or trees. His eyes were fixed on the *Shechinah* alone.

Yehudah was sitting there with *Yaakov Avinu*, too. About him it says וַיִּקְרָא לוֹ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל⁸ which *Chazal* explain to mean, “The G-d of Yisrael called him ‘E-l.’” He was imbued with G-dly sanctity.

Another person present was Reuven, the firstborn of Yisrael. And also Shimon, the teacher of children, about whom it says that he is “like eternal stars.” And Levi, who was called *Hashem’s* “friend.”

Now, in front of all these great personalities, Yehudah is standing, and when Tamar asks him to please recognize who the signet and the cords belong to,⁹ hinting that he should admit to the deed he did, Yehudah overcomes the enormous shame and says, “She is right. It is from me.”¹⁰

When he said these words, his entire personality crumbled. There was nothing left of him. If an ounce of “I” had remained in him, he would not have been able to admit it.

This act of admittance showed that he had left his personality and personal identity behind him. He was no longer the individual he had been but rather a mirror of *Hashem*. And for ever and ever, he is called “Yehudah.” יהודה. This is the Name of *Hashem* with the addition of the letter *dalek*, which represents the word *dal*, “impoverished.” In other words, Yehudah’s name means: If you see this impoverished, non-existent person, you are actually seeing the Name of *Hashem*.

This is why we are all called *Yehudim*, Jews. This is our name forever, because a Jew deep down knows how to admit [and thereby transcend his personal identity].

Hatred has a Name

Let’s get back to *sinas chinam* and figure out why it caused the destruction of the second *Beis Hamikdash*.

What is *sinas chinam*?

⁶ Bereishis 49:8.

⁷ Bereishis Rabbah 99:8.

⁸ Bereishis 33:20.

⁹ Ibid 38:25.

¹⁰ Ibid v. 26.

There's two people, Reuven and Shimon. They hate each other. Why? There is a certain reason. Perhaps Reuven disregarded Shimon, or the other way around. Maybe there was another incident between them. This is not *sinas chinam*.

Sinas chinam is like this: Reuven has an old, clunky car, and Shimon has a nice, new one. Reuven doesn't get it. Why does the old car have to be mine, and the new one his? Why not the other way around? The answer is because I am I and you are you. And this, as far as Reuven is concerned, is an outrageous chutzpah.

Here's another case: Reuven has in his pocket two thousand dollars, and Shimon has in his pocket a notice from the bank about a deficit of two thousand dollars.

Yet another: Shimon knows how to learn, and Reuven doesn't.

In all these cases, the one with less sees it as an outrageous chutzpah. What are those two thousand dollars doing specifically in Shimon's pocket? Does the money feel more comfortable there?

This is something that no person can avoid feeling. No one in the world is capable of freeing himself from *sinas chinam*.

That is, assuming he looks at it as I am Reuven and you are Shimon. If that's the outlook, *sinas chinam* is simply inevitable, because the aggravating feeling will always surface: Why should the better head be on Shimon's shoulders?! Why should the money be in Shimon's pocket?! Etc.

But if I am not Reuven and you are not Shimon, rather I am a Jew and you are a Jew, in other words, there's nothing personal involved, there's no Reuven and Shimon, because I am just serving *Hashem's* purposes in the world, I am one leg of the table and you are a second leg of the table, I am a tire of the car and you are the steering wheel, then things are different. I don't go by a name and you don't go by a name. So what does it even matter what each one has? The main thing is that the greater edifice of *kevod Shamayim* should be built up by all of us together.

The moment a person accepts upon himself Heaven's Kingship, that *Hashem* is King, and there's no Reuven and Shimon and Levi over here, then everyone is automatically at peace with each other. No *sinas chinam*. In such a situation, *Beis Hamikdash* can be built.

But when baseless hatred arose between Jews, when Reuven said, "I'm Reuven," and Shimon said, "I'm Shimon," this did away with the acceptance of Heaven's Kingship. And it has the potential to take apart the Jewish people. This is not where we want to be. This is *Churban*.

Mesirus Nefesh Does It

It's very hard to avoid the sin of *sinas chinam*. It actually takes *mesirus nefesh* to save oneself from it.

Every place where we find the subject of accepting Heaven's Kingship, we find *mesirus nefesh* as well. For instance, *Krias Shema*. It's all about accepting upon oneself *Ohl Malchus Shamayim*, and it says in it ובכל נפשך – "With all your soul," which according to *Chazal* means, "Even if He takes your life." This is literal *mesirus nefesh*, full self-sacrifice.

The greatest acceptance of Heaven's Kingship is on Rosh Hashanah. What do we do on Rosh Hashanah? וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה – "You shall make yourselves into a burnt offering." So *Chazal* explain the *pasuk*. This is total *mesirus nefesh*.

Thus *Malchus* is always built on *Avdus*. Kingship is built on servitude. Because it's not easy to just give up your personal identity before the overwhelming Majesty of Heaven. A person wants to remain "Reuven," he doesn't want to fade away into the collective anonymity of בשמך – "You called our name by Your Name." A person finds it hard to accept the fact that "You called upon us Your great and holy Name." This feels quite uncomfortable. What does this mean, that I am called by *Hashem's* Name? I want to be Reuven. My name is Reuven!

But being a Jew means getting rid of personal identity. This is *mesirus nefesh*. ●

גליון שיעורי הלכה

שיעורי הרה"ג ר' שמואל פעלדער שליט"א דומ"ץ בית מדרש גבוה, ליקוואוד
שיעורים שמסר הרב שליט"א בלילי שבתות בבגורי (אלומני) בית מדרש גבוה
הרב שליט"א עבר על הגליון

יין ושכר אלתשת אתה ובניך אתך בבאכם אליהם מועד ולא תמתו חקת עולם לדתכם (י,ט)

מיץ ענבים אם דינו כיון

בשיעור זה נעסוק בענין 'קידוש במקום סעודה', האם רביעית מיץ ענבים נחשב לסעודה לענין זה כיון, ונקדים לדבר בכללות ממעלת יין על פני שאר פירות, וכן אם מיץ ענבים רגיל והמשווק בזמנינו דינם כיון.

א. יין לסעודה במקום קידוש

הנה יש להקדים את הידוע לכל ומבואר בשו"ע (סי' רעג סעי' א), שאין קידוש אלא במקום סעודה^א. עוד מבואר בשו"ע (שם סעי' ה) בשם הגאונים, שהסעודה הצריכה להיות לאחר הקידוש אינה דוקא סעודה ממש אלא אפי' אכל כזית מחמשת מיני דגן או שתה יין בשיעור רביעית חשוב סעודה לענין זה, אבל אכילת פירות לא, עכ"ל^ד. וכתב המשנ"ב (שם סי' כו) לבאר מעלת חמשת מיני דגן ויין כלפי שאר פירות וז"ל, דחמשת מינים נקרא מזון, וכן יין סועד הלב, אבל שאר דברים אפי' אכל מהם הרבה אינו חשוב סעודה כלל, עכ"ל.

אמנם מה שכתב השו"ע או שתה יין בשיעור רביעית ראה במשנ"ב (סי' כה) שכתב, דמכיון שהגרעק"א (שם) והתוספת שבת (סי' ק יא) הוכיחו מכמה ראשונים החולקים על הגאונים הנ"ל וסבורים שאין יוצאים ידי חובת קידוש במקום סעודה ברביעית יין, לכן נראה שאין להקל בזה אלא במקום הדחק^ב.

עתה נעבור לדון לגבי שתיית רביעית מיץ ענבים אם דינו כיון שאפשר לסמוך עליו לסעודה במקום קידוש בשעת הדחק, או שמא דוקא יין שהוא סועד את הלב נחשב לסעודה במקום הקידוש משא"כ מיץ ענבים שאינו סועד לא ייחשב לסעודה במקום קידוש. שאלה זו מצויה ביותר ביו"ט פסח ביום, ובשבת חוה"מ פסח ביום, שעושים קידוש בביהכ"נ, והנוהגים היתר באכילת שרויה בפסח ויכולו לאכול לאחר הקידוש כזית דגן, ובכך יעלה להם לקידוש במקום סעודה, אך הנוהגים שלא לאכול שרויה בפסח נמצא שאין להם מאכל מחמשת מיני דגן לסעוד עליו לאחר הקידוש, האפשרות היחידה שיוכלו לקבוע סעודה ככה"ג, הוא על רביעית יין, אמנם מפאת שהרבה אנשים מתקשים לשתות רביעית יין, נצטרך לידע אם דוקא יין חשוב סעודה או שמא יוכלו לשתות מיץ ענבים.

הנה, הגמ' (בברכות לה:), מדברת ממעלתו של היין על פני שאר כל הפירות, ומשם ניווכח לידע אם מיץ ענבים שווה ליין במעלתו או שמא הוא פחות ממנו במעלה. בגמ' שם הקשו מדוע רק על היין מברכים ברכה פרטית 'בורא פרי הגפן' כלחם שמברכים עליו 'המוציא לחם מן הארץ', בשונה משאר כל הפירות שמברכים עליהם ברכה כללית, על מין העץ בורא פרי העץ, ועל מין האדמה בורא פרי האדמה, ויישבו במסקנא, שאכן ליין יש מעלה כלחם מאחר והוא סועד את הלב ואף יש לו מעלה נוספת שהוא משמח, משא"כ שאר כל הפירות אין להם מעלות אלו, שהם אינם סועדים את הלב ואינם משמחים, ומבואר במשנ"ב (סי' רב סק"ב) שברכת הגפן היא מחמת ב' מעלות הללו יחד סועד ומשמח^א.

ולפי"ז ראיתי מקשים לגבי מיץ ענבים שלא הספיק לתסוס (ferment) להיות יין, וממילא אין בו אלוהול המשמח^ב, האין אמרינן בגמ' (ב"ב צא:), אמר רבא סוחט אדם אשכול של ענבים ואומר עליו קידוש היום, הא משקה ענבים תיכף לאחר סחיטתו עדיין לא תסס ולא הגיע למעלת יין שטבעו לשמח, וא"כ אמאי יכול לומר עליו קידוש היום, ותרצו שאין המשקה נידון אחר מצבו עתה אלא על מהות המשקה, דמכיון שמשקה זה מעוּד להיות יין המשמח גם אם כעת עדיין אינו כזה הוא כבר מקבל חשיבות מיוחדת כדי שיוכלו לקדש עליו. לפי"ז נמצא שלמשקה מיץ ענבים יש מעלת יין על אף שעדיין בפועל אינו יין.

ב. מיץ ענבים הנמכר בזמנינו דינו כיון לברכה ולקידוש

מיהו עדיין צריכים אנו למודעי לגבי משקה מיץ ענבים של זמנינו שחל בו שינוי משמעותי שמונעים את תסיסתו הטבעית של המיץ והפיכתו ליין [עיי' בהערה"ה], האם גם לו יהא מעלת יין. לפני מאה שנה לערך כשהתחילו בייצור מיץ ענבים באופן המונע תסיסה, נדרשו הפוסקים לדון בו אם להכשירו כמיץ ענבים רגיל, או שמא מכיון שאינו מעוּד לתסוס ולהיעשות ליין פקע ממנו מעלת יין הן לענין קידוש והן לענין ברכת הגפן.

^א חומרת המנהג וחיידושו, שאף יין כזה שאינו משמח נהגו לאוסרו בשתייה, מיהו למדנו משם שמץ ענבים ששחטוהו עתה מן האשכול אינו משמח.

^ב יש ג' אופנים שמונעים את תסיסתו הטבעית של המיץ והפיכתו ליין. האופן הראשון ע"י שמוסיפים בו חומר הנקרא 'ביסולפיט' (- מלח גפרית דו חמצני) בשיעור של אחוז עד שתיים, תפקיד הביסולפיט לשמר את מצבו של המיץ ענבים להישאר כפי שהוא ללא אפשרות לפתח תהליך תסיסה. ישנם אופנים נוספים למנוע תסיסה באמצעות תהליך בישול, פיסטור (pasteur), או קירור בטמפרטורה (temperature) נמוכה. כהיום רוב היקבים (wineries) משתמשים בערבוב הביסולפיט. יש לציין שבו בזמן שנמצא הביסולפיט במיץ, אין המיץ ראוי לשתיה מחמתו, ורק אח"כ כשמגיע עת העברת המיץ לבקבוקים אזי מרתיחים את המיץ (תהליך פיסטור) והביסולפיט מטבעו נהפך לנו המתגדף ונפלט החוצה, ותיכף אח"כ מעירים את המיץ לבקבוקים וסוגרים וחותמים אותם שלא יכנס אליהם אויר, ובכך הם אינם שבים לתסוס (בין ישראל לעמים פי"ח הע' 25, וכשר הדבר עמ' רכג).

^א בטעם הדבר, כתב המשנ"ב (שם סק"א) בשם הרשב"ם (פסחים קא. ד"ה אף ידיל) וז"ל, דכתיב (ישעיה נח, ג) 'וקראת לשבת עונג', במקום עונג שהוא הסעודה שם תהא הקריאה של קידוש, עכ"ל.

^ב בשעת הדחק שמוּתר לסמוך על רביעית יין לקידוש במקום סעודה אם די שתיית רביעית מהכוס של קידוש או שמא צריך רביעית מלבד כוס הקידוש, ראה במשנ"ב (סי' כז) ובשע"צ (סי' קט), שהעלה שבקידוש של שחרית אפשר לסמוך על המקליל אם אין לו יין כ"כ, אבל בקידוש של ליל שבת בודאי אין לסמוך על הרביעית של הכוס קידוש, ואף יש לעיין אם בכלל אפשר להתיר לסמוך על שתיית יין לסעודה בקידוש של לילה, עכ"ל.

^ג בעצם נחלקו בדבר הראשונים, האם למסקנת הגמ' יין די לו במעלת סעיד כלחם, ורק לרווחא דמילתא הוסיפה הגמ' שהוא אף משמח, או שמא מברכים עליו הגפן רק מחמת ב' מעלות אלו יחד, מהמאירי (ברכות לה: ד"ה כבר) מוכח שסבר שדי במעלת סעיד, אולם תלמידי רבינו יונה (שם לה. ד"ה חוץ), אור זרוע (הל' סעודה סי' קסב), ועוד ראשונים סברו שרק ב' המעלות יחד גורם לברכת הגפן שתבוא, וכאמור בפנים כן נקט המשנ"ב.

^ד כמבואר בהל' תשעה באב (סי' תקנא סעי' ב) שמדינא היה מותר לשתות יין מגתו אף בסעודה מפסקת, אלא שהמנהג לאסור שתייתו. וכתב שם המשנ"ב (סק"ז) לבאר את

למעשה, העולם נהגו בזה כהפוסקים הסבורים שנוטר עליו שם יין, הן לענין ברכת הגפן והן לענין קידוש, וזאת מחמת ב' טעמים עיקריים, א. כפי שכתבו המנחת שלמה (ח"א סי' ד) שו"ת הר צבי (ח"א סי' קנח) שו"ת מנחת יצחק (ח"ח סי' יד) ועוד פוסקים, דמכיון ששעה אחת לפני שהמין עבר תהליכים שונים למניעת תסיסתו כבר חל עליו שם יין, א"כ שוב לא יפקע השם יין ממנו בשינוי לגרענותא שעבר אחר כך.

ב. יתר על כן, יש הטוענים ע"פ מומחים בדבר, שאם ייחשף המין לאויר הפתוח הוא יתחיל לתסוס כמו מין שלא עבר תהליך מניעת תסיסה (ישא יוסף ח"א סוף סי' נח), אלא שבדרך כלל הבקבוק סגור עד לשימוש, וגם במהלך שימוש אינו פתוח כי אם מעט זמן בעת המזיגה ושוב סוגרים אותו עד לסימונו, ולכן בפועל אינו מספיק לתסוס לשם להיעשות יין. וכן כתב בשו"ת ויען יוסף (ח"א סי' קיא) לענין מין ענבים שעבר בישול המונע תסיסה, שהוא מקדש על מין ענבים זה בשבת ויו"ט, וסומך על כך ששאל בעל מסחר ביין האם אכן מהמין ענבים המבושל א"א לעשות יין, והשיב לו שהוא טעות, כי הדבר קורה לפעמים אצלו שחצר לו יין אזי הוא עושה מהמין יין כי הוא אינו מבושל כ"כ עד שלא ניתן לעשות ממנו יין, ע"כ.

מכא שני טעמים אלו, כתבו הרבה פוסקים שגם מין ענבים של זמנינו שמונעים את תסיסתו מלהעשות יין, מ"מ דינו כמין ענבים שלא עבר תסיסה כלל, שלא סר ממנו מעלת יין ביחס לדינים המיוחדים ליין שהוא אפשר לקדש עליו, וכן שתייתו פוטרת שאר משקים כפי המבואר בשו"ע (סי' קעד סעי' ב) לענין שתיית יין.

ג. מין ענבים אם דינו כיון להיחשב סעודה לאחר קידוש

אלא שעדיין יש אתנו מקום לדון אם להחשיב מין ענבים כיון לענין שתיית רביעית ממנו לאחר הקידוש שתועיל כסעודה, נידון זה נכון הן למין ענבים המשווק בזמנינו שעבר תהליך מניעת תסיסה ואף למין ענבים רגיל שלא עבר תסיסה, דהא תינה לענין ברכת הגפן וקידוש, והיותו פוטר שאר משקין, שפיר יש להשתמש עם ב' סברות הנ"ל ליתן למין ענבים חשיבות יין וכנ"ל.

אבל לענין שיועיל כיון להיחשב סעודה, צריך שמציאות שתייתו תהא סועדת את הלב כיון, ולכאורה מין ענבים אינו סועד את הלב, וההוכחה לכך מהא דהראשונים כתבו שאכילת ענבים אינם סועדים את הלב. וא"כ מסתבר שכשסוחט את הענבים ומוציא מהם את המשקה הצרור בתוכם אין כל שינוי חל במשקה היוצא, שנאמר עליו שמעתה הוא סועד, ולכן בפשטות בודאי מסתבר לומר שאינו סועד, וא"כ בהכרח שמעלת סעיד שיש ביין ניתנה לו רק מאז שהמין ענבים תסס ונעשה יין. אם כנים הדברים שמין ענבים אינו סועד, אזי מסתברא מילתא שאין לסמוך על שתיית רביעית ממנו כסעודה לאחר קידוש.

כעין זה מצינו להגה"ק מבוטשאש בספרו אשל אברהם (סי' תעא), שכתב לענין יין צימוקים להעלות צד לומר שהגם שנחשב ליין לכל דבר, מ"מ לענין איסור שתיית יין בערב פסח מחמת שסועד, יש לומר שמסתבר שיש צימוקים אינו סועד, וא"כ יהא מותר לשתותו בערב פסח, ע"כ ועיי"ש דבריו. הרי שגם משקה הנחשב ליין לכל דבר, מ"מ לענין דבר שמעלת היין תלויה בהיותו סועד, יש לדון אם אותו משקה גם כן סועד או שמא אינו סועד וממילא לא יהא דינו כיון.

אכן בספר הלכות שבת בשבת (ח"א עמ' תח) כתב שהגר"ש אלישיב זצ"ל, אמר בפשיטות שאין למין ענבים מעלה של יין לענין להיחשב לסעודה במקום קידוש, אלא דינו כשאר מי פירות ומים בעלמא, עכ"ד. וכ"כ בשמו בשבות יצחק (ח"ד עמ' קצז). וכן הובא דעת הגר"ש ואזנר זצ"ל בקובץ מבית לוי (ח"י) עמ' מט אות ז ס"ק ג, ששתיית מין ענבים אינה מועילה כיון להיחשב על ידה כסעודה במקום קידוש, ע"כ.

והנה אף שאי אפשר למחות במי ששותה מין ענבים לקידוש במקום סעודה, מהטעמים המבוארים בהערה¹, אמנם להלכה נראה שמכיון שגם לצאת קידוש במקום סעודה עם יין, אינו פשוט כלל להיתר כנ"ל, שהרי המשנ"ב לא סמך על זה רק בשעת הדחק, ובנוסף במהות מין ענבים הדעת נוטה שאינו כיון. לכן בודאי לכתחילה אין לשתות מין ענבים לקידוש במקום סעודה, ולכן מי שאינו רוצה לשתות יין, יראה ליקח לקידוש מין ענבים, שהרי לקדש עליו אין בו כל חסרון, ולאחר הקידוש ישתה רביעית יין קל עם אלוהול נמוך, ובוה יצא ידי חובת סעודה במקום קידוש.

למעשה א. אין קידוש אלא במקום סעודה. אך אי"צ לאכול כזית פת דוקא, אלא די בכזית מחמשת מיני דגן, ובשעת הדחק בקידוש של יום די בשתיית רביעית יין. **ב.** הן מין הנסחט מן הענבים ועדיין לא עבר תסיסה ההופך ליין והן מין ענבים המשווק בזמנינו שעבר תהליך מניעת תסיסה, דינם כיון לענין ברכת הגפן, קידוש, לפטור שאר משקין, ולכל שאר דברים, זולת לענין סעודה לאחר קידוש שאין שתיית רביעית מהם עולה לסעודה כיון, מאחר ואין בהם כח הסועד. אולם אין למחות ביד השותה רביעית מין ענבים לקידוש במקום סעודה.

מאחר והוא סועד. ועל זה הובא בשיעורי הגר"ש אלישיב (ברכות לה: עמ' שעד) שמרן זצ"ל צידד, שהגם שכן הדין ביין שטבעו לסעד, מיהו מין ענבים שאינו סועד, אין ברכת המזון וברכת על המזון פוטרות, ויש לחזור ולברך עליו על הגפן, ע"כ.

¹ הא לך כמה טעמים להחל, אי יש פוסקים שנקטו לדון מין ענבים כיון לענין קידוש במקום סעודה, ואע"פ שלענין קשה להבין דבריהם, מ"מ עכ"פ אי אפשר להתעלם מכך שיש הסבורים כן. ב, כתב בקובץ מבית לוי (ח"ט) עמ' צא ה' אות ד, בשם הגר"ש ואזנר זצ"ל לסמוך בשעת הדחק על שיטת השלטי הגבורים (מובא במשנ"ב (סי' רעג ס"ק כח)), שלסעודה במקום קידוש די באכילת פירות. ומין ענבים לא גרע מפירות, עכ"ד, ויש להוסיף שאולי אף עדיף מפירות. צירוף נוסף יש, במקרה שמעודד ביין עולם (אוי"ח סי' ח) לשוב לקדש לפני הסעודה, וכפי שמצוי שעושים קידוש בשמחות או בבית"א וא"כ כששבים לבית חוורים לעשות קידוש לבני הבית לפני הסעודה, בכח"ג יש לצרף את שיטת האגר"מ (אוי"ח סי' סג) המחודשת, דהא דאין קידוש אלא במקום סעודה אינו לומר שאם לא עשה סעודה אחר הקידוש הרי זה כאילו לא עשה קידוש כלל, אלא יש לו דין קידוש לענין שיחא מתיר לאכול אחריו דבר עונג כפירות וכדו', אלא שעדיין יצטרך לעשות קידוש נוסף במקום הסעודה קודם שיאכל פת, עכ"ד. נמצא לדבריו, אף על צד שהמין ענבים אינו נחשב לסעודה, מ"מ הקידוש מתיר לאכול מה שאוכל אחר הקידוש. כאמור דברי הגר"מ מה מחודשים וכפי שכתב הגר"מ בעצמו, ואכן שאר פוסקים לא נקטו כן, אבל עכ"פ יש מקום לצרף דבריו להקל.

עוד לימוד זכות ע"פ מש"כ בשו"ת בנין עולם (אוי"ח סי' ח) שלדעת המג"א (סי' רעג ס"ק יב) שנקט כהפוסקים ששתיית רביעית יין לאחר קידוש מועילה רק ברביעית נוספת מלבד כוס הקידוש, לדעתו יש להוכיח שאי"צ את מעלת היין של סעיד, דהא בגמ' (ברכות לה: א) אמרו שטבע היין הוא בשבתיה מועטת מסעיד סעיד, אבל בשתייה מרובה אינו סועד ואדרבא מיגרר גריר, ולכן אמרו בגמ' (פסחים ק:), רבא הוה שתי חמרא כל מעלי יומא דפסחא כי היכי דנגרירא ליבא. ובענין כמה הוא שיעור מרובה שבסוגלתו לגרור את התיאבון, ביאר המג"א (סי' תעא ס"ד), שהוא שתיית ב' כוסות, וא"כ נמצא כששותה את כוס הקידוש ועוד כוס יין לסעודה במקום קידוש, הכוס השני אינו סועד את הלב, אלא בהיפך גורר לתיאבון וא"כ איך עולה לו לסעודה, אלא על כרחך צריך לומר לשיטה זו שאין מעלת היין שמועיל לסעודה אחר הקידוש משום סעיד מלא מפני חשיבותו, עכ"ד. לפי"ז אפשר להמליץ שגם יועיל מין ענבים שיש לו את החשיבות ומועלה של יין.

¹ עוד יש להוסיף, דאדרבא מטבע הדברים ענבים הנאכלים בלעיסה מביאים תחושת שובע, יותר מאשר משקה היוצא מהם הנשתה ואינו נאכל בלעיסה (ראה ספר חיים בריאים כהלכה פ"ו אות ב).

² אמנם נשמע טענות שונות להצדיק שתיית רביעית מין ענבים לאחר קידוש כיון, הן מפני שכן סתמו הפוסקים הקדמונים ליתן למין ענבים דין יין, ולא חילקו את החילוק הנ"ל לומר שהוא רק לענין ברכת הגפן וקידוש ולא לענין סעודה שלאחר הקידוש, ומסתיתם משמע שלכל דבר דינו כיון. והן מצד שכן מנהג העולם לסמוך על שתיית רביעית מין ענבים לאחר קידוש, ובודאי אם נהגו כן אזי מנהגם נמשך מדורות קדמונים שנקטו כן להלכה וממילא אין לערער על זה.

אך הוראה יראה שאין בטענות אלו ממש, שהרי בשנים קדמוניות קודם המצאת מניעת התסיסה לא היה מצוי כ"כ מין ענבים, כי כל מין ענבים בטבעו התחיל בתסיסה ולאחרי"כ נעשה יין, וא"כ אין להביא ראיה מכך שלא פירשו לחלק בין יין לאחר קידוש לבין מין ענבים, כי מאחר ולא היה מצוי לא ראו צורך כ"כ להרחיב לדבר בדינו, וגם כלל לא היה מצוי לסעוד אחר קידוש על יין אלא עשו סעודה ממש לאחר הקידוש, א"כ במקרים מיוחדים כגון חולים וכיוצא ב"ב, וא"כ לומר בענין זה 'לא ראינו ולא שמענו מדורות קדמים' אינה ראיה.

³ המובא בפנים שהגר"ש ואזנר סבר שמין ענבים אינו כיון לענין סעודה במקום קידוש, לכאורה נראה קצת סותר למה שכתב בקובץ מבית לוי עצמו במקום אחר (ח"ט) עמ' צא ה' אות ד, ששמע מהרב ואזנר שיש 'להסתפק' במין ענבים אם דינו כיון לענין קידוש במקום סעודה, עכ"ד. הרי לכאורה שהרב ואזנר לא החליט הדבר כי אם הסתפק בו. מיהו מביור הענין אצל מחבר מבית לוי הגאון רבי משה שטיין שליט"א, הבהיר שהרב ואזנר לא רק הסתפק בדבר, אלא דעתו היתה נוטה שמין ענבים אינו סועד, מחמת העדר האלוהול שבו, אלא שאמר דבריו כמסתפק מאחר וראה שדבריו בזה עשו רעש גדול, והיתה הנהגתו בדברים שכאלו שלא לעמוד על דעתו לאומרים בהחלטיות אלא כמסתפק, אך כאמור באמת כן היתה דעתו הרחבה נוטה. והוסיף עוד הגר"מ שטיין, שהגאון רבי שלמה קאהן הנוהג כמסתפק מובהק להרב ואזנר, ג"כ העיד בשם רבו הגר"ש ואזנר שכן דעתו נוטה שמין ענבים אינו כיון לענין סעודה במקום קידוש.

נפק"מ נוספת יש בכך שאין המין ענבים סועד, לענין מה שכתב השו"ע (סי' רח סעי' יז) שיש ברכת המזון פוטרות, ועליו הוסיף הבאר היטב (שם ס"ק כג) שאף ברכת על המחיה פוטרות,

גיליון מס' 468 פרשת תזריע
תשפ"ב שנה עשירית

נידב לז"ר רבינו מרן שמריה חיים יוסף
בן מרן יעקב ישראל זצ"ל יה"ר שימולץ
טוב בעד כלל ישראל ובפרט להכחור
מאיר יוסף בן חיה אסתר לזיווג טוב
והגן בקרוב ממש

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

גליון זה נתנדב לכבוד מרן
שר התורה הגה"ק רבי שמריהו
יוסף חיים בן הגה"ק רבי יעקב
ישראל זי"ע ועכ"י ונשמתו ימליץ
טוב בעד כלל ישראל ובפרט
להרב דר' יוסף דוב בן מלכה
לברכה והצלחה
ולאריכות ימים ושנים טובים

מעוניי הפרשה

בכל מילה יש חשש פיקוח נפש
וביום השמיני ימול בשר ערלתו (י"ב ג')

סיפר חתן רבינו, הגר"ש שטיינמן שליט"א:
לפני כארבעים שנה התלוויתי למורי חמי בשבת, בדרכו לברית מילה שערך הגאון רבי יצחק זילברשטין שליט"א (לבנו הג"ר אריה), בדרך פגשנו
בהגה"צ רבי משה טיקוצנסקי זצ"ל, משגיח דיישבת סלבודקא, שגם הוא חזר מאותו השמחה. הוא בירך את רבינו לשלום ולאחר מכן אמר:
יש לי שאלה ברמב"ם שאני מתקשה בה. בהלכות מילה (סוף פ"א) הוא פוסק, אין מלין אלא וולד שאין בו שום חולי, שסכנת נפשות דוחה את
הכל ואפשר למול לאחר זמן ואי אפשר להחזיר נפש אחת מישראל לעולם עכ"ל.

ותמוה, וכי צריך הלכה מיוחדת וטעם מיוחד במילה כדי להגיד שפיקוח נפש דוחה כל התורה, והלא כל אחד יודע שכך הדין בכל נושא ומצוה,
ומה חידש כאן בכלל? ענה לו רבינו מיד: בכל קיום ברית מילה לתינוק בין שמונת ימים, יש קצת סכנה, ובכל זאת מליים! אם כן אפשר לחשוב
שבמצות מילה לא קיים הכלל של פיקוח נפש דוחה הכל, ולזה מחדש הרמב"ם שאם זה וולד עם חולי שאז זה סכנת נפשות, אין מליים! והוצרך
לומר הטעם, מפני שאפשר למול לאחר זמן, בלאו הכי לא גרע מכל מילה שיש בה קצת סכנה, ואפילו הכי מלין אותו לשמונת ימים, ושמה
הגה"צ רבי משה זצ"ל והודה לו על התשובה.

ועל פי זה ביאר רבינו את הגמרא (גיטין נ"ז ב') כי עליה ה'קנו כל היום (תהלים מ"ד כ"ג) - זה מילה. וכי מילה נחשב שנהרגים על קדושת ה'
והרי אדרבה, כשיש חשש סכנה אין מליים, אלא שבכל מילה יש קצת סכנה ולא נמנעים מלקיים את המצוה בגלל זה.

ידוע ומפורסם, שבמשך שנים רבות כל זמן שהיה בכוחו, היה רבינו נוסע לכל ברית שהוזמן לשמש בה כסנדק. פעמים שהיה יוצא השכם בבוקר
לתפוח שבדרום, ממשיך לירושלים ומשם לערי הצפון. באחד הפעמים שאל אותו חמיו פוסק הדור מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, מדוע הוא
מטריח עצמו כל כך, וכי לא חס על זמנו, וכי לא מוטב לשבת באותו זמן וללמוד במנוחה? ענה לו רבינו שלמד כן מרבו מרן החזון איש זצוק"ל,
שלא היה מסרב לסנדקאות ואפילו בעיר אחרת אף שארך הנסיעה וכו' שעות רבות, ואמנם בחייו לא היו כ"כ הרבה בריתות, אבל הוא לא רוצה
להפסיד המצוה. אחרי זמן אמר רבינו לאחד מתלמידיו בפשיטות: אין אצלי שום ביטול תורה בדרכים, שאפשר ללמוד מהספר וגם בעל פה
וממילא חבל להפסיד את מצות הסנדקאות.

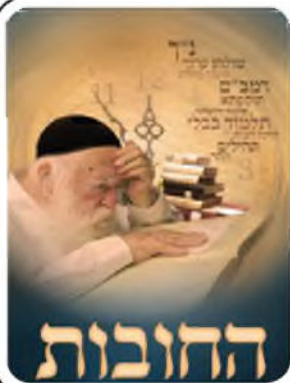
תולדותיהם של צדיקים - מעשים טובים



ארכיון ומאגר 'דברי שי"ח' שולף שני תמונות נדירות שלא
פורסמו עד הנה. שניהם מלפני למעלה משלושים שנה.
בראשון נראה מרן הגר"ח זצוק"ל בוחן כיתת תלמידים בתלמוד
תורה ברכת יעקב בפתח תקוה, תלמוד תורה זה היה קרוב מאוד
לליבו של מרן ושל אביו זצ"ל, ובאחד הפעמים כשהזדמן לתלמוד
תורה הוא נכנס לבקר ולעמוד על ידיעת התלמידים מקרוב.
בתמונה השניה נראה מרן זצ"ל משוחח בנעימות עם הגאון הרב
עוזר זצוק"ל ראש ישיבת לומז'ה, תוך כדי שהוא אוחז בשקית
הטלית, כשהוא בדרכו לסנדקאות.



נשמח לקבל מקוראנו היקרים עוד תמונות ישנות וכן נדירות.



החובות - כשמו כן הוא סדר לימוד חובותיו היומיים של רבינו זצוק"ל
סדר יומו הגדול בלימוד העיון וכתובת ספריו והשבת תשובותיו ועול
הציבור שנושא על שכמו למען הרבות אהבת וחשקת התורה, (מלווה
בעשרות תמונות צבעוניות).
מהדורה מיוחדת לע"נ שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל
(בכריכה רכה)

ניתן להזמין דרך המערכת במס' 053-3145900
התקבל סבסוד מיוחד לזיכוי הרבים. המחיר בסך: 5 ₪ בלבד
מוקדי הפצה מרכזיים החל משבוע הבא
בחנויות גל פז בבני ברק ובירושלים

עובדות והנהגות מתלמידי
רבינו וכן הספדים מיוחדים
מגדולי ישראל שנאמרו בימי
השבעה מובאים השבוע
"ב'קובץ גליונות"
ניתן לרכשו במוקדי ההפצה
ברחבי הארץ וכן לקבלו
בכתובת מייל:
kgilyonot@gmail.com

להצטרפות לרשימת מקבלי חגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com
ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג חגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכו', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושרות מרבינו.

עמרת צו"ח

במדור זה נביא אי"ה מכתבי ורשימות תלמידים
כפי שקבלו ושמעו מדבינו במשך השנים

ביאור "בריות טובות"

בעש"ק פר' מצורע תשס"ח שאלתי את רבינו מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זיע"א, אודות נוסח ברכת האילנות: "בא"י אמ"ה שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות" וכו', (סי' רכ"ז א) מהו ביאור המילים 'בריות טובות', והשיב דהכונה 'בריות יפים', ושאלתי האם הכוונה לאנשים והשיב: כן. ושאלתי מה השייכות לברכת האילנות, והשיב שחז"ל כללו את הכל בברכה זו, כלומר שהברכה היא על יופי הבריאה בכללותה. עכ"ד.

(מאת הרב אברהם ישעי' פרידליס)

...

ראינו צורך לעורר שרבינו הקדוש זיע"א הקפיד לכתוב את שם משפחתו עם י' אחת וכך ראוי גם כן שיכתבו-קניבסקי

בתודה-ובברכה "שיקוצו מהרה שוכני עפר"

משפ' כהן

...

יחד עם כל בית ישראל, הוכינו בהלם, כאשר נשמע הקול, כי שר התורה נתעלה לגנזי מרומים.

פגשתי בו לראשונה לפני 36 שנה, לא יודע אם נהגתי כהוגן, הייתי אז בחור צעיר, אך כך היה מעשה.

ר' רפאל הלפרין הוציא אז את סדרת ספריו 'אטלס עץ חיים' בהם פירט את תולדותיהם של חכמי ישראל לדורותיהם, ר' רפאל עשה טריק שיווקי ופרסם בעיתונות עמוד שלם עם פירוט של 36 לשונות של רש"י במרחבי התורה, בצירוף מראי מקום לכל אחד מהם היכן לשון זה מוזכר ברש"י, ר' רפאל ציין במודעה כי לא השתמש במחשב (שאז עוד היה מוצר נדיר) ושעל פי זכרונו, כל 36 המשפטים הללו מופיעים רק פעם אחת בכל פירושו של רש"י.

המבצע היה, שכל מי שישלח לו מכתב בדואר או פקס ויצין אפילו אחד מכל 36 הלשונות הללו שמופיעה פעם נוספת בפירושו של רש"י מעבר לאותם מראי מקום שציין, יקבל את הסט 'אטלס עץ חיים' במתנה.

למדתי אז בישיבה קטנה 'היכל אברהם אלימלך' בשכונת רמת אהרן בבני ברק, ראיתי את הפרסום הנ"ל וחשקה נפשי לזכות במתנה הזאת, אך איך בודקים את כל המראי מקומות הנ"ל אם יש להם מקביל נוסף? עלה במוחי בן ה-15 רעיון שובבני, לנסות לשאול את מי שהיה ידוע כבר אז, כמי שכל התורה מונחת אצלו כבקופסא.

תלשתי את העמוד של הפרסום, קיפלתי והכנסתי לכיס, ביררתי מתי מסיימים את הסדר ב'כולל חזון איש', המתנתי בצהריים מחוץ לכולל, ליבי הלם בחוזקה, פחדתי שמא יקפיד עלי על שאני כביכול בוחן אותו, וכשיצא מרן הגר"ח מהכולל, בעצמו, ללא שום גבאים כמוכר (היה אז בן 56) ניגשתי אליו כשידי העמוד המקופל של הפרסום ושאלתי בהיסוס: היכן מופיע לשון זה וזה ברש"י?, מיד ענה: קידושין כד עמוד א', המשכתי עוד אחד ועוד אחד, והרב עונה ללא שניה של מחשבה, ואז שאלתי היכן כותב רש"י 'מצאתי בספר הערוך?', מיד ענה: שבת יג עמוד ב. כך המשכתי עד שסיימתי את כל ה-36 שאלות.

הרב ענה בסבלנות בלי שהיה נראה עליו שום שינוי בתווי פניו ותוך כדי, גם קיבלתי בטחון עצמי והעזתי לשאול: 'וכל הלשונות הללו מופיעים רק פעם אחת ברש"י בכל מרחבי פירושו?'

כמדומני שהוא הרזה רגע כמימרא וענה: 'מצאתי בספר הערוך מופיע גם במשנה באבות, אך לא כולם מסכימים עם העובדה שהפירוש על מסכת אבות הוא של רש"י'.

אז, במבט של נער, הייתי נפעם מגאונותו, כיום במבט לאחור אני מכין כי מעל יובל שנות לימוד ללא היסח הדעת מניב את התוצאה הזו, כיום, אני יותר מתפעל מהמידות טובות וטוב הלב והעין טובה שנהג בבחור צעיר שבא כביכול לבחון אותו והוא עונה בסבלנות כל כך מרובה ללא שום סימן של קוצר רוח.

ישראל אהרן קלצקין

...

בילדותי (לפני כ-30 שנה) לאחר הלימודים בתלמוד תורה תורת אמת לפני חג הפורים נכנסתי למרן זצוק"ל ושאלתי אותו: "אנחנו גרים בבני ברק ועומדים לנסוע לירושלים לשושן פורים, האם אנו מחוייבים שם בקריאת מגילה?".

מרן הראה עצמו כמתקשה בקושיא חזקה ואמר לי: שאלה טובה מאד... מה יהיה הדין?? צריך לבדוק.

הוא ניגש לארון הספרים ועשה עצמו כמעין בספר למצוא תשובה לקושיא ואז התיישב והראה לי בספר מה הדין.

חזרתי לביתי מלא בהתפעלות ואמרתי לאבי שהרב אמר שזו קושיא חזקה מאד ולא ידע תשובה ורק לאחר שעיין בספרים הוא מצא את התשובה. שאל אותי אבי באיזה ספר עיין ואני עניתי לו שהיה כתוב על הספר 'שונה הלכות'.

רק לאחר שגדלתי הבנתי שהשאלה הייתה פשוטה למדי והספר שעיין בו היה הספר שכתב בעצמו ומרן ברוב חכמתו השאיר בי את התחושה שעד היום זכורה לי כתענוג שהביא אותי לשאול אותו שוב שאלות רבות.

(נפתלי ה.)

...

סיפר לי אברהם על אחד החברים שהיו לו שני ילדים, ואח"כ עברו כמה שנים ולא היו לו ילדים. והגיע לבית מרן זצוק"ל לבקש ממנו לזכות לעוד ילדים, אמר לו מרן זצוק"ל, כבר קיימת מצות פרו ורבו. וחזר ואמר למרן זצוק"ל, אני רוצה לזכות לקיים גם לפי בית שמאי. ומרן זצוק"ל אמר לו להתפלל. ושאל למרן, באיזה קטע להתפלל, ענה לו מרן זצוק"ל ביקום פורקן. והחבר סיפר אח"כ על עצמו שאכן הוא לא הקפיד לומר בשבתות יקום פורקן, שכמעט לא היה אומר זאת. וקיבל על עצמו להתחזק באמירת יקום פורקן, ולפני כמה חודשים נולדו לו תאומות.

(הרב אליעזר קרביץ)

דרכי החיזוק

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

• שיחת רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א •

חסר המשפיע לכל הדור

עכשיו חסר לנו את רבי חיים, שהיה אדם גדול מאד, ואין צורך לדבר על הגדלות, כי הדברים ידועים, שהיה גדול מאד, והעיקר הוא ההשפעה שהייתה, שהשפיע על כל הדור, **כשיש אדם גדול וצדיק זה משפיע על הדור**, כידוע שיש השפעה.

וכך כתב החזון איש באיגרת (ח"ג סב) כי כשיש בעל תורה אמיתי באיזה מקום יש השפעה ניכרת על הסביבה, בעל תורה אמיתי, ולא כתב 'און', אלא 'בעל תורה אמיתי', שעוסק בתורה ומתנהג לפי דיני התורה, כשנמצא באיזה מקום אדם כזה, יש ממנו השפעה ניכרת על כל הסביבה, וגם במקומות הרחוקים יש השפעה נסתרת, שאמנם לא רואים את ההשפעה, אבל יש השפעה.

וכאן בודאי הייתה השפעה גדולה על כולנו, ועתה חסרה לנו ההשפעה, והחזון איש דיבר על כל בעל תורה, שההשפעה על הסביבה ניכרת ובמקומות רחוקים אינה ניכרת, אבל כאן הרי הוא היה מפורסם בכל העולם, וכולם השתמשו עם הספרים שלו.

וכל הספרים שחיבר הם זיכוי הרבים, כגון ארחות ישר, ועוד הרבה ספרים שהם ממש זיכוי הרבים, ומשפיעים, ועל כל העולם הייתה ההשפעה, ועכשיו חסרה ההשפעה, וגם הברכות והתפילות חסרות, בכל העולם חסרה ההשפעה.

אם כן מה זה מחייב אותנו? **אנחנו צריכים למלא את ההשפעה שחסרה לנו, שאנחנו נשפיע על עצמנו, שנעשה פעולות של השפעה על עצמנו**, ובאיזה פרטים? העיקר הוא בשלושת הדברים שעליהם העולם עומד, וכמו שאמרו בפרקי אבות (א, ב) על שלושה דברים העולם עומד: על התורה, על העבודה, ועל גמילות חסדים.

עסק התורה – הזכות והחיוב

ונתחיל מתורה, עסק התורה, יש חיוב לעסוק בתורה, כמו שכתוב בפרשת קריאת שמע (דברים ו, ז) ודברת בס, בשבתך בבינתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך, ושננתם לבניך, וכן כתוב (יהושע ח, ט) והגית בו יומם ולילה, וזוהי נבואה שנאמרה ליהושע שכך צריך להיות, והגית בו יומם ולילה, חיוב על ההתמדה בתורה.

ומלבד שזה חיוב, זוהי גם זכות גדולה מאד, ועסק התורה נותן זכויות, כמו שאמרו חז"ל (ע"ז יט, ב) כל העוסק בתורה נכסיו מצליחים לו, שעל ידי עסק התורה יש הצלחה גם בפרנסה.

ואגב יש לדעת כי כשצריכים פרנסה, עדיף פרנסה מעסק התורה, ללמוד שיעורים פרטיים או בחיידר, ואפילו ללמד אליף בי"ת לילדים בחיידר, זה גם דברי תורה, וזו תורת אמת, ובוה מקיימים ושננתם לבניך, מלבד שזהו ההתחלה והיסוד לכל ההמשך, אותיות האל"ף בי"ת הם תורה, ומי שמלמד אליף בי"ת לילדים זה גם נקרא עסק התורה ומזכה הרבים בתורה, והוא ממצידיקי הרבים, כמו שאמרו חז"ל (ב"ב ח, ב) שמלמדי תינוקות נקראים מצדיקי הרבים.

עסק התורה הוא זכות גדולה מאד, ומצד שני ביטול תורה הוא חטא חמור, ואמרו חז"ל (סנהדרין צט, א) שמי שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק, עליו נאמר כי דבר השם בזה ואת מצוותו הפר הכרת תכרת וגוי, אם יכול ואינו עוסק נקרא כי דבר השם בזה, כי מדוע הוא לא עוסק? מפני שאינו מחשיב את העסק בתורה, וכשאינו מחשיב זה נקרא 'בוה', שמבזה את התורה.

ומצד אחד השכר גדול מאד, כמו שאמרו שתלמוד תורה כנגד כולם וזוהים בו לפירותיהן בעולם הזה והקדן קיימת לעולם הבא, ומצד שני החיפך, זה חיוב, וחטא חמור אם לא מקיימים.

ומצינו עוד במדרש (פתיחתא דאיכה רבה ב) ויתר הקב"ה על עבודה זרה ועל גילוי עריות ועל שפיכות דמים ולא ויתר על מאסה של תורה, ולא אמרו 'ביטול תורה', אלא 'מאסה' של תורה, כי אם לא עוסקים בתורה זה נקרא שמואסים בתורה, שלא מחשיבים את עסק התורה, וזהו כי דבר השם בזה.

וכבר הזכרתי מה ששמעתי ממורי הגה"צ רא"א דסלר זצ"ל בשם מרן הגר"ח מברסק זצ"ל, כי אפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק, זה לא רק בכמות הזמן, שיש זמן שיכול ללמוד ואינו לומד, שזהו דבר המובן בפשטות, שהרי הוא יכול ללמוד באותו הזמן, ומדוע הוא מתעצל ואינו לומד, ולכן נקרא כי דבר השם בזה. אכן הגר"ח הוסיף בזה עוד דבר, שגם מי שלומד כל הזמן, אבל אם הוא יכול יותר להבין בהבנה, על ידי שילמד יותר בריכוז, עם ריכוז המחשבה, וממילא יבין יותר, אם אינו מתאמץ להבין כפי כוחו זה גם כן נקרא שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק, כל אחד כמה שהוא יכול כמובן, אך אם הוא יכול ומתעצל, זה נקרא כי דבר השם בזה.

חידושי תורה עושים האדם למובחר

והנה מלבד העסק בתורה, יש מעלה גם לחדש חידושי תורה, ובשירת דבורה נאמר (שופטים ה, ח) "יבחר אלוקים חדשים", ואמרו בילקוט שם שפסוק זה נאמר על חידושי תורה, שהקב"ה בוחר את ה'חדשים' – את חידושי התורה, לא רק לעסוק בתורה אלא גם לחדש, מי שיכול כמובן. אכן מה נקרא חידושי תורה? כל דבר שהוא חדש לאדם, שקודם לא ידע ועכשיו הוא יודע, הרי זה חידוש אצלו, ונקרא חידושי תורה (וראה עוד להלן).

ואמר 'יבחר' אלוקים חדשים, לשון בחירה, ויש לפרש הכוונה 'יבחר' שזה עושה את האדם למובחר, מי שמחדש חידושי תורה הקב"ה עושה אותו מובחר! ונעשה בזה אדם מובחר.

כמו שמצינו בנוסח תפילת המועדים שאנו אומרים "אתה בחרתנו מכל העמים", והפירוש בזה לא כמו אדם שבחר דבר משני דברים ולקח את מה שיותר מוצא חן בעיניו, אלא 'בחרתנו' הכוונה שהקב"ה עשה אותנו למובחרים, שעם ישראל הוא יותר מובחר מכל העמים, ויש לנו אופי אחר ומעלות מיוחדות שאין בכל אומה ולשון, כמו שאמרו חז"ל (יבמות עט, א) שלושה סימנים יש באומה זו רחמנים ביישנים וגומלי חסדים.

עם ישראל מובחר מכל האומות

ודיברתי פעם עם אדם שנוסע בעולם ונפגש הרבה עם יהודים ועם גוים בעניינים בינלאומיים, ואמר כי רואים בבירור שיש הבדל, שיהודי יש לו אופי אחר, ואינו אותו האופי כמו גוי, כי יהודים הם רחמנים ביישנים וגומלי חסדים, וכיצד זה נהיה? אתה בחרתנו! הקב"ה עשה אותנו שאנו נהיה מובחרים עם אופי מיוחד כזה.

וכן אומרים בברכות התורה אשר בחר בנו מכל העמים, והפירוש בזה גם כן שהקב"ה עשה אותנו יותר מובחרים מכל העמים, עם שלושת הסימנים האלו שישנם רק בכלל ישראל.

ובגמרא (שבת לא, א) מובא המעשה עם הגר, שרצה להתגייר, וביקש קודם לדעת את כל התורה כולה על רגל אחת, ובא לפני הלל ושמאי, והלל אמר לו דעלך סני לחברך לא תעביד. ויש לפרש כי הוא נתכוון לשאול מה ירוויח אם יתגייר, הרי עכשיו הוא גוי, ומחויב רק בשבע מצוות בני נח, והוא מקיים אותם ובוה כבר יצא ידי חובתו והוא מחסידי אומות העולם, ולשם מה כדאי לו להתגייר ולקבל עליו עול תורה ומצוות, ומה ירוויח בזה.

ועל כך ענה לו הלל 'ידעלך סני לחברך לא תעביד', כלומר שעל ידי הגירות יקבל אופי אחר של מידות טובות, שלא יוכל לצער את השני, ולא יעשה לאחרים את מה ששנוא עליו, והמהרש"א שם העיר מדוע לא אמר לו הלל ואהבת לרעך כמוך, שזה בקום ועשה, ולא רק בשב ואל תעשה שלא לצער אחרים, עיין שם בדבריו, אמנם 'ואהבת' בקום ועשה הרי זה יותר קשה, והלל אמר לו את הדבר היותר קל, שעל כל פנים בשב ואל תעשה לא יצער אחרים, וכמו שאינו רוצה שיצער אותו כך הוא לא יצער את השני.

וזהו האופי המיוחד שיש רק בעם ישראל ולא באומות העולם, 'רחמנים' – בשב ואל תעשה, וגם 'גומלי חסדים' – בקום ועשה, ולגויים אין אופי כזה, וקשה להם להיות כך, אבל כלל ישראל זהו אופיים וטבעם, וזהו שהשיב הלל לגוי, כי כשיתגיייר ירוויח שיקבל נשמה יהודית, ועל ידי זה האופי משתנה!

כל תוספת ידיעה והבנה נקרא חידוש

ונשוב לענין מה שדיברנו על תורה, שיש מעלה מיוחדת בחידושי תורה, וחידושי תורה נקרא לא רק מי שמחדש מעצמו, אלא **כל ידיעה חדשה** שנוספת לאדם בלימודו, זה חידושי תורה, מפני שאצלו זה חידוש שלא ידע קודם, וגם **החזרה**, לחזור על מה שלמד, כי החזרה נותנת יותר בהירות, שנעשים הדברים יותר ברורים, וזה גם כן נקרא חידושי תורה.

וכך הובא בכתר ראש (אות נו) בשם הגר"ח מוואלוויץ 'חידושי תורה נקרא כל מה שלומד יותר ומתבררים הדברים מחוורים אצלו, כל זמן שאתה ממשמש בהם אתה מוצא בהם טעם, וכשמרבה לחזור נתבאר בזה טעמים ופירושים שנתחדשו וזה נקרא חידושי תורה, בין שהוא מחדש, או אחר, רק שיצא הדבר לאור', ע"כ.

ועיקר התועלת בחזרה הוא כשחוזרים ביום אחר, וזה דבר ידוע שאם חוזרים מיד באותו היום אין תועלת כל כך, אלא חוזרים למחרת, ואז מתבררים הרבה דברים שלא הבינו בתחילה, וידוע שכך המציאות, ומעשים שהיו, שיש דברים שלא מבינים בפעם ראשונה, וכשחוזרים ביום אחר מבינים עוד משהו, ובחזרה שלישי ביום שלישי מבינים עוד יותר, ובחזרה רביעית ביום רביעי כבר הכל ברור, וכך בחזרה ארבע פעמים בכמה ימים – כל חזרה מוסיפה בהירות, ותוספת תבהירות גם כן נקראת חידושי תורה.

זהו הענין של תורה ותצלחה בתורה, וזה גם אשריך בעולם הזה, עסק התורה נותן חיים מאושרים, והאושר הכי גדול שיכול להיות בעולם הזה הוא רק עסק התורה! בזמן שאדם עוסק בתורה הוא מאושר, ואין אושר יותר גדול מזה.

מעלות העבודה וגמילות חסדים

והדבר השני מעמודי העולם זה עבודה, דהיינו תפילה, והתפילה היא גם כן תענוג, כידוע, וכתוב בשולחן ערוך (או"ח צח, א) שיש מדרגה בתפילה שמגיעים להתפשטות הגשמיות וקרוב למעלת הנבואה, דהיינו שהחושים הגשמיים לא פועלים בשעת התפילה, וכאילו שאין לו גוף, וכן כתב בספר הכוזרי (ג, ה) שבשעת תפילת העמידה 'יעמדו כל האיברים כנבהלים היראים לעשות מצות מנהיגם, לא ירגישו על מחוש ולא על הפסד אם יהיה להם', והיינו שכוחות הגוף לא פועלים והגוף נהיה כמשותק, כי הראש תפוס באמונה ובהרגשה כלומד לפני המלך.

וכבר סיפרנו בזה עובדות מגדולי ישראל שבשעת התפילה דיברו אליהם והם לא שמעו, ומעשה שהיה באחד מהגדולים שהיה מתפלל שמונה עשרה בקול רם בשביל הכוונה (וכך ההלכה שאם הכוונה היא יותר טובה כשאומר בקול את התפילה – צריך להתפלל בקול, באופן שאינו מפריע לאחרים, וכגון כשמתפלל ביחידות) ופעם אחת שמעו

ששכח לומר יעלה ויבוא, ואמרו לו 'יעלה ויבוא' יעלה ויבוא! אך הוא לא שמע, כי **בשעת התפילה אין חושים ואין גוף**, וזו מדרגה, ויש עוד סיפורים כאלה מגדולי ישראל. וזה כוח התפילה, שהיא עבודת השם, עם כזו דבקות וכוזה ריכוז, עד שמגיעים להתפשטות הגשמיות, שחושי הגוף לא פועלים, וזהו עבודה.

והדבר השלישי גמילות חסדים, עם אהבת חסד, יש הרבה מדרגות באהבת חסד, עד למדרגת אברהם אבינו שהיה עמוד החסד, וישב פתח האוהל כחוס היום לחפש אורחים, בשלישי למילתו, עם כל הצער והכאב של המילה, כשהיה כבר בגיל קרוב למאה, הוא הצטער שאין לו עם מי לעשות חסד, והסר לו החסד, וזה כאב לו והרגיש לא טוב מזה, עד שריחמו עליו מן השמים ועשו נס, שאלחו לו שלושה מלאכים בדמות בני אדם, שיחשוב שהם בני אדם ויעשה איתם חסד, ובוה ימלא את חשקו ואהבתו לחסד שהיה חסר לו כל כך.

עד כדי כך שייך מדרגה כזו שאדם אוהב חסד ונהנה מעשיית החסד, ואם חסר לו החסד הוא מצטער שאין לו את מה שהוא אוהב, ולאברהם אבינו נעשה נס ששלחו לו מלאכים כאילו שהם בני אדם, שיעשה איתם חסד וייהנה מעשיית החסד, וזהו מדרגה של אהבת חסד, שאם חסר עשיית החסד זה כאב לו מאד.

אלו הן המדרגות הרוחניות שיש בעם ישראל, ולא באומות העולם, רק עם ישראל יש להם את המדרגות האלה, ואנחנו כולנו בני ישראל, כולנו מובחרים, 'אשר בחר בנו מכל העמים', ורק יש חשבונות רבים מהיצר הרע שמפריעים לזה, וצריכים סייעתא דשמיא נגד היצר הרע, שאנחנו נהיה עם הנהנה לפי מה שאנחנו באמת, כפי האופי האמיתי שלנו, צריכים סייעתא דשמיא לזה.

קביעות יום יומית ללימוד המוסר

ולכך העצה היא לעסוק בקביעות בספרי מוסר, כי אבנים שחקו מים, וכשיש קביעות תמידית בכל יום ללימוד המוסר, אם לומדים בספר מוסר שמעניין זה משפיע, כל יום כמה דקות בספרי מוסר, ובמעשה רב (אות ס) כתב בשם הגר"א שצריך ללמוד ספרי מוסר כמה פעמים ביום, לא רק פעם ביום אלא כמה פעמים בכל יום, אכן בשיטות מקובלות חצי שעה בכל יום לפני מעריב, והעיקר הוא שיהיה בקביעות יום יומית.

והחפץ חיים כבר כתב בזמנו (בית ישראל פ"ט) שבזמן הזה כולם רואים את ההכרח, שמוכרחים לקביעות כל יום בספרי מוסר, כמובן בספר מוסר שמעניין, כי אם זה משעמם זה לא משפיע, וצריך ללמוד באיזה פרק שמעניין או ספר מעניין מספרי המוסר.

וזהו מה שבידינו לעשות כדי שנהיה באמת המובחרים, לעשות אותנו למובחרים ולהתעלות במדרגה, עוד מדרגה ועוד מדרגה, ובכל יום להוסיף עוד מדרגה, זה רק על ידי עסק בכל יום משהו מוסר.

ומרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל אמר פעם שאם לומדים מוסר בכל יום חמש דקות, זה גם כן משפיע, אם זה דבר קבוע ותמידי זה משפיע בכל יום עוד השפעה ועוד השפעה, וכבר סיפרתי מעשים שהיו שבתוך הבית במשפחה הרגישו על האדם שפתאום הוא נהיה אחרת לגמרי, עם מצב רוח אחר, ובבית האווירה יותר נעימה, ומה קרה! הוא התחיל ללמוד מוסר! ולומד בכל יום קצת מוסר.

זהו מה שבידינו ומה שאנו צריכים עכשיו, שחסרה לנו ההשפעה שהייתה מרבי חיים ואנו צריכים להשפיע על עצמנו, ודרך ההשפעה היא קביעות יום יומית לספרי מוסר, ובעזרת השם בזה נוכל כולנו לעשות אותנו למובחרים, כל אחד להיות מובחר ומובחר ומובחר, ולהתעלות מדרגות ומדרגות בסייעתא דשמיא!



לעילוי נשמת
רבי **שמואל אריה שצ'יגל** זצ"ל
בן הגה"צ רבי **מתתיהו זאב** זצ"ל
נלב"ע כ"ז אדר ב' תשנ"ב - תנצב"ה

לע"נ הר"ר **אברהם ב"ר שלמה** ז"ל
נלב"ע כ"ג שבט תשמ"ט - תנצב"ה
והו"מ מרת **דבורה ב"ר חיים הלוי** ע"ה
נלב"ע כ"א אדר ב' תשע"ד - תנצב"ה

לעילוי נשמת
רבי **משה ב"ר גרשון אלינסון** ז"ל
נלב"ע כ"ג באדר ב' תשע"ט
תנצב"ה

מתורתו של רבנו ראש הישיבה מרן הגרב"ד פוברסקי שליט"א

הספד רבנו ראש הישיבה מרן הגרב"ד פוברסקי שליט"א

על רשכבה"ג מרן שר התורה זצ"ל בעצרת הזיכרון ברשת הכוללים 'כתר תורה'

שכמו לסבול, שומעים אין מנוחה אחרת רק לשבת וללמוד, כאן האולם מלא באברכי כולל המטים שנמס לסבול עולה של תורה, וזה מכח יעקב אבינו שהוא זכה בכח התורה ולכן ביעקב נאמר שמירת שבת, כי הכריאה בשבת היא בריאה של מנוחה, שהיא מנח התורה, שבת מנוחה. זה מה שנאמר במשנה באבות שצריכים ג' עמודים לקיום העולם, אולם בהגיגה י"ב ב' אומרת הגמרא הארץ על מה עומדת וכו' רבי אלעזר בן שמוע אומר על עמוד אחד וצדיק שמו שנאמר וצדיק יסוד עולם, וכעת הסתלק מעמנו עמודו של עולם.

ביום הפורים נסתלקה התורה

ועל זה התאספנו כאן כדי להספיד את רבי חיים זכר צדיק לברכה, אני מכיר אותו כבר מילדות, ובשנים האחרונות ישבנו הרבה פעמים יחד, ישבתי על ידו בכינוסים גדולים כולם מסתכלים על הציבור הגדול שהתאסף, מה עושה רבי חיים יושב עם גמרא, ויש לו סימניה והוא עובר שורה אחרי שורה ממשיך עוד עמוד ועוד עמוד.

חודש אדר היה חודש שנהפך, המן רצה להשמיד את היהודים ועשה גורל בשביל זה והם ידעו במזלות, וכשעלה לו הגורל בחודש אדר שמח כי בחודש זה מת משה רבנו, רק שלא ידע שגם נולד באותו חודש, אולם באמת הגורל היה נכון וחודש אדר היה זמן לא טוב עבורינו, והקב"ה עשה גם ופיר המן נהפך לפורינו התהפך ונעשה לזמן טוב, ובתענית איתא כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה, וצ"ב מהו 'כשם' הרי שני עניינים הם כל אחד והענין שלו, וכמו שלא שייך לומר כשם שמצוה להתענות ביום כפור כך מצוה לאכול ג' סעודות בשבת, והביאור הוא דכמו שבחודש אב הוא זמן בחודש שהחודש הוא זמן של פורענות, כך חודש אדר זמן החודש הוא זמן של ברכה ושמחה.

אנחנו נמצאים כעת בחודש אדר, בימי הפורים הוא זמן שהדר קבלה מרצון קבלת התורה מאהבה, ובקינות קינה כ"ה איתא ביום מתן דת שברתי להתאשרה וביום נתינתה כמו כן אז חזרה עלתה לה למרום למקום מדורה עם תיקה ונרתיקה הדורשה וחוקרה לומדיה ושונה באישון כמו באורה שימו נא על לבבכם מספד מר לקשרה כי שקולה הריגתם להתאבל ולהתאפרה כשריפת בית אלקינו האולם והבירה.

קינה זו על הקהילות שנכחדו בימי הפרעות והמקונן מקונן על שזמן מתן תורה נהפך וחזרה התורה ועלתה לה למרום, וזה אנחנו יכולים לומר כעת בימי הפורים נסתלקה לה התורה מאיתנו וחזרה לה למרום עם תיקה ונרתיקה הדורשה וחוקרה ושונה באישון כמו באורה.

דבוק היה בתורה

אנחנו עוסקים בהספדו של חכם על רבי חיים קניבסקי זכר צדיק לברכה, הוא היה דבוק בתורה לא היה לו דבר בעולמו מלבד תורה.

הספדן של צדיקים מעכב הפורענות

בסנהדרין ק"ח: איתא ויהי לשבעת הימים ומי המבול היו על הארץ, מה טיבם של שבעת הימים, אמר רב אלו ימי אבילות של מתושלח, ללמדך שהספדן של צדיקים מעכבין את הפורענות לבא: התאספנו כאן להספיד את רבי חיים, ועל הספדן של צדיקים אמר רב שהוא מעכב את הפורענות, וצריך לבאר הענין מהי מעלת הספדן של צדיקים שבכוחה לעכב את הפורענות מלבוא.

וביאור הדברים דלעיל שם עמוד א' איתא ומי מעכב, אמר להם פרידה אחת יש לי להוציא מכם; והיינו מתושלח, שכל זמן שהוא חי נתעכב המבול, ובפשוטו היינו דמתושלח בצדקתו מגין על בני דורו שלא ירד המבול עליהם, ואף שגם נח היה וצדיק היה, מבואר דזכותו של מתושלח גדולה יותר, ומרן הרב מפוניבז' זצ"ל היה רגיל לומר שהיתה תביעה על נח בענין זה, והנביא קורא למבול מי נח (ישעיה נ"ד והוא הפסוק פרשת נח) שלא הגין על בני דורו מהמבול, על כל פנים מבואר שהצדיק כשהוא חי הוא מגין על הדור, ועל זה אמר רב דגם כשמשפידים אותו הרי זה כמו שהוא חי, ומעכב את הפורענות עדיין חי הזכות שלו מגינה.

עמודי העולם

במשנה באבות פ"א כתוב שעל שלושה דברים העולם עומד תורה עבודה וגמילות חסדים. עמודים אלו הם ג' אבות, אברהם מירתו היא חסד ביתו היה פתוח לרווחה להכנסת אורחים, והרמב"ם (פי"ד מהלכות אבל) כתב שהיה גם מלוה את האורחים, היה נותן אש"ל אכילה שותיה לוויה. יצחק היה עבודה, ויצא יצחק לשוה בשדה, זה תפילה, תפילה היא עבודה. יעקב היה תורה, והאבות הם קיימו את העולם.

כתפילת מנחה של שבת נאמר אברהם יגל יצחק ירגן יעקב ובניו ינחזו בו, וצ"ב, והביאור בזה דהנה כתיב ואני בחסדך בטחתי יגל לבי בישיועתך אשירה לה' כי גמל עלי, וביאר הגר"ח מברסקי זצ"ל, שהבטחון בה' הוא גדול כל כך עד שקודם הישועה הוא כבר שמח, אבל שירה אי אפשר לומר רק אחרי הישועה, אשירה לה' כי גמל עלי, וזה ביאור אברהם יגל, אברהם ידע שיהיה לו נכד יעקב והוא כבר שמח, אבל לא זכה לראות את גדולתו של יעקב הוא נפטר קודם, ולא אמר עדיין שירה על זה, אבל יצחק כבר זכה לראות את יעקב, אז יצחק ירגן, אמר שירה.

ויעקב ובניו ינחזו בו, בסנהדרין ל"ח איתא חצבה עמודיה שבעה אלו שבעת ימי בראשית, והקשו התוס' הא בששה ימים נברא העולם, ותירצו דבשבת נבראת המנוחה, מנוחה זה בריאה, שבת מנוחה, לעתיד לבוא יהיה יום שכולו שבת, אנו כעת בסוף האלף הששי, אצל הקב"ה אלף שנים בעיניך כיום אתמול כל אלף שנים הוא כמו יום אחד, והעולם קיים ששת אלפים שנה, והאלף השביעי כבר יהיה כולו שבת, בריאה של מנוחה.

על ישכר שהיה הסמל של תורה, כתוב וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה, ואם כן היה מתאים שילך לישון או יסע לים, אבל כתוב ויט

שתהיו עמלים בתורה

בשנת תש"ה באתי לבני ברק התחלתי ללמוד בפוניבז' גם אבא אז הגיע, ובתקופה ההיא היו הערבים זורקים פצצות, כל הזמן היה אזעקות ופצצות, וכולם הלכו למקלט, אני כשהיה אזעקה דבר ראשון ירדתי מהר לחזון איש, ישב לו החזון איש בביתו כל החלונות היו פתוחים, לא היה אצלו האפלה ולא שום דבר, הוא ישב ולמד ושמה שבאתי אליו, וכך חיינו עם החזון איש, זה היה הכח שלו, מכה התורה הוא ידע שלא יהיה כאן נזק.

והכח הזה כח התורה משפיע ועובר גם לדורות הבאים, כתוב בתהלים אשרי איש ירא את ה' במצותיו חפץ מאוד גבור בארץ יהיה זרעו, ודרשו חז"ל (ע"ז ט) במצותיו ולא בשכר מצותיו, מי שחי במצב כזה של במצותיו חפץ מאוד זה משפיע וזוכה שגבור בארץ יהיה זרעו. ידוע שהיו פעם שני אחים אחד היה סוחר ואחד היה אברך כולל, הבנים של הסוחר נהיו כולם אברכים תלמידי חכמים, והבנים של האברך כולל נהיו סוחרים, מדוע כך יצא, הסוחר היה בבית יושב ומקונן לאשתו מה יהיה איתי אני לא לומד טרוד בעסקים כל היום העסק הזה והעסק הזה, ומניות כאן, מה שומעים הילדים שצריך ללמוד, ואילו האח שישב ולמד, בבית הוא אמר לאשתו כל הזמן אין לנו מה לאכול, מה הילדים שמעו שבבית חסר כסף, אז הם נהיו סוחרים.

כאן יושבים אברכי כולל שאינם יודעים שום דבר, רק ללמוד, התאספנו כאן להספיד, וכאן המקום המתאים להספיד את עמוד העולם, האברכים כאן עמלים בתורה, יומם ולילה, אנשים כאלו שאפשר לומר עליהם שזוכים לדרגה של ישראל ואוריינתא וקוב"ה חד הוא.

כתוב בתורה 'אם בחקתי תלכו' וברש"י שתהיו עמלים בתורה, מהיכן יודעים שהכוונה לעמלים בתורה, כי כתוב 'תלכו', ללכת אי אפשר בחושך, ההולכים בחושך ראו אור גדול, בחושך אפשר ליפול, יש רק אור אחד אור התורה, ולאור הזה זוכים רק מכה עמל, העם ההולכים בחושך ראו אור גדול.

וצדיק יסוד עולם

אני זוכר בילדותי כשבחרנו מברנוביץ' לילנא בתחילת המלחמה, ובתקופה הזאת נפטר רבי חיים עוזר זצ"ל, זה היה יום ששי ה' אב, וביום ראשון היתה הלוייה, כמו כאן, הלוייה יצאה מבית הכנסת הגדול בוילנא שהיה בנוי לעומק לקיים מה שנאמר ממעמקים קראתך ה', ואבא שלי זצ"ל לקח אותי ללוייה, הייתי שם על החלקן שהיה בגובה מול המספידים, ומשם ראיתי את הלוייה, ראשון המספידים היה המרחשת שכבר היה זקן מופלג, והוא עלה והתחיל לבכות ובכה ובכה, וירד, יותר לא יכול.

באמת אין לי כבר כח, וגם אני יכול רק כמו המרחשת לבכות ולבכות, ולדעת שכעת שאנו עסוקים בהספד על רבי חיים שזכה לדבקות בתורה עד שעליו אפשר היה לומר וצדיק יסוד עולם, כל העולם כולו עמד על רבי חיים, וכשאנחנו מספידים את רבי חיים, אנחנו מספידים את כל העולם, הספדן של צדיקים מעבדין את הפורענות, כשרבי חיים היה איתנו היינו בטוחים שלא יהיו פצצות, הוא לא פחד כמו שהחזון איש לא פחד, הוא אמר שבבני ברק לא יהיו פצצות, אבל מה יהיה כעת, צריכים רחמים, ועלינו להתפלל שהקב"ה יעזור, שהספדן של צדיקים יהיו מעבדין את הפורענויות, נספיד כולנו, נבכה ונספיד ביחד, ונזכור שהיה לנו אדם קדוש שהעולם עמד עליו, ומה יהיה כעת, צריכים להתחזק, והחיזוק צריך להיות ללמוד עוד יותר ועוד יותר ולא להפסיק, את זה צריכים לדעת כל התלמידי חכמים העמלים בתורה גם כשבבית הם חיים בדחקות, וקשה להם, לזכור את המשנה על הארץ תישן ומים במשורה תשתה לא לחשוב לא על האוכל ולא על השתיה, אם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא.

גם הזכות שלך הגר"י אברמוב היא גדולה כל אלו היושבים כאן ולומדים זה הכל בזכותך, זכותך רבה מאוד.

חז"ל אומרים (שמות רבה ל"ג א') משל על הציווי של המשכן, משל למלך שהיתה לו בת יחידה ועמד אחד המלכים וארסה, וכשהגיע זמן החתונה אמר המלך לחתנו, בתי יחידה היא ואיני יכול לפרוש ממנה, עשו לי קישון אחד שאגור איתכם, כך בשעה שהקב"ה נתן את התורה לכלל ישראל, הוא אומר איני יכול לפרוש ממנה, תבנו לי משכן שאשרה את שכינתי בתוכו ואהיה יחד עם התורה, וזהו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (שמות כ"ה ח') נמצא שהתכלית של המשכן הוא השראת השכינה, ויש להתבונן א"כ איך התריב את בית המקדש והרי אינו יכול לפרוש מן התורה שהיא בתו, והתשובה היא כי אמנם לאחר החורבן נטל את תורתו עמו, וביאור הענין כי התורה היא מאורשה לנו, והרי היא כארסה בבית אביה ונאמר וארשתך לי לעולם, ובשעת בנין המקדש מסרה לנו להיות כנשואה וכא לשכון עמנו, ולאחר החורבן חזרה התורה להיות ארוסה ונטלה עמו, והגר"א פירש הכתוב באיכה מלכה ושריה בגוים אין תורה כי לאחר החורבן נטל הקב"ה את התורה עמו.

אבל אני שואל אותכם שאלה כל גדולי ישראל הסתייפלו ורבי חיים זכרונם לברכה מה הם היו ארוסים עם התורה?, הם לא ארוסים הם קיימו על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד, היו דבוקים בתורה, וכל מה שנאמר שהקב"ה נטל עימו את התורה זה רק ביחס לכלל, אבל יחידים עד היום יכולים ומגיעים לדרגת נישואין עם התורה.

כל חפצו היה לתורה והתורה חפצה בו

במדרש קהלת על חלום שלמה ששאלהו במה חפץ והשיב שרוצה לב שומע, ביקש רק חכמת התורה, אמר לו הקב"ה שאם רק זה מה שמבקש יזכה לקבל את הכל, ויקץ שלמה והנה חלום, והוא שומע ציפור מציץ ומבין מה הוא אומר, חמור נוער ומבין, מיד קרא לכל עבדיו ועלו לירושלים לעשות שמחה, ולמוד מכאן שעושים סעודה לגמרה של תורה.

והביאו על זה חז"ל משל על שר שהיה אהוב מאוד על המלך, אמר לו המלך תשאל ממני מה שאתה מבקש ואני אתן לך, אולי אתה מבקש ארמון, אמר השר אני מבקש לקחת את בתך, אם אהיה חתן המלך כבר יהיה לי הכל, ולכאורה זהו משל על שלמה המלך, שהיה סוחר טוב, וגם אין לומדים מכאן שעושים סעודה לגמרה של תורה, והרי שלמה המלך זכה בחלומו את כל החכמות והעושר וכו'.

וביאר הדברים דאותו שר שמבקש את בתו של המלך יש בזה צד הפסד כי יתכן שלא תאבה בת המלך לינשא לו, ובודאי אם תרגיש שחפץ בה כדי להשיג על ידה כל כבוד המלכות לא תרצה להנשא לו, ורק אם תרגיש בו שהוא חפץ בה מפני מעלותיה תואיל להנשא לו, והשר שביקש זאת כנראה כבר ידע שגם הבת רוצה בו, ויודעת שהוא חפץ בה מפני מעלותיה.

וכן הוא בתורה אם היה שלמה המלך מבקש חכמה כדי להשיג על ידה הכל לא היתה החכמה נקנית לו, כי התורה בעל דבר היא, ואינה מקנה עצמה לכל אחד אלא רק למי שאוהבה באמת, ועל כרחך שחפצו היה לזכות בחכמה בלא חשבונות אחרים, ואילו היה המשתה שעושה מפני שמחת שיחת חיות ועופות ועושר ושאר דברים שזכה בהם, לא היה זוכה לחכמה, ועל כרחך שמחתו היתה לגמרה של תורה, ומכאן שעושים סעודה לגמרה של תורה.

זה היה רבי חיים אני מכיר אותו מנעוריו לא היה לו שום עסק ושום דבר רק עסק בתורה והוא זכה שהתורה גם תרצה אותו, עד שנהיה גדול הדור, תל תלפיות, כל מי שיש לו בעיה למי הוא פונה, לרבי חיים, הוא נתן מעצמו והקריב את תורתו בלתי עצות לכל מי שרק בא.

מי שהיה בא לרבי חיים לשאול שאלות תמיד היה לו תשובה, ותמיד התשובה היתה מן הגמרא, לא היו לו תשובות אחרות, רק מן הגמרא, כשאחד היה כואב לו הרגל אמר תלמד כיצד הרגל, כך היה אומר לכל דבר.

מאמר שבועי בדרכי עבודת ד' ועניני הזמן

מפי מרן פוסק הדור

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

פרשת תזריע תשפ"ב

הצרעת היא הנהגה ניסית שנעשית כדי להשיב את האדם בתשובה

"והיה בעור בשרו לנגע צרעת" (י"ג, ב)

כלל בידינו שבכל מקום שנאמר לשון "והיה" בתורה, זהו לשון שמחה, וכמו שאמרו חז"ל (ב"ר מ"ב) "אין והיה אלא לשון שמחה", וא"כ יש לתמוה מדוע נאמר כאן "והיה" בעור בשרו, והרי לכאורה זהו צער גדול מאוד לאדם שנעשה מצורע, ואיזה שמחה יש בזה.

אמנם העניין יבואר היטב (ויסוה"ד בדברי האלשי"ך הקדוש כאן) עפ"מ ש"כ הרמב"ם (פ"ט מטומאת צרעת ה"י) "זה השינוי האמור בבגדים ובבתים שקראתו תורה צרעת, אינו ממנהגו של עולם, אלא אות ופלא היה בישראל כדי להזהירן מלשון הרע, שהמספר בלשון הרע משתנות קירות ביתו, וכו', ואם עמד ברשעו עד שישפרו משתנה עורו ויצטרע והיה מובדל ומפורסם לבדו עד שלא יתעסק בשיחת הרשעים שהוא הליצנות ולשון הרע" עכ"ל.

והרי מבואר בדברי הרמב"ם, שהצרעת האמורה בתורה איננה מחלת הגוף כשאר מחלות, [ובספורנו כאן האריך בזה והוכיח כן, שהרי צרעת קיימת גם בבתים ובבגדים, אף שלא שייך בהם מחלות כלל], אלא הצרעת היא אות משמים לשוב בתשובה מחטא לשון הרע, והקב"ה היה משנה את הטבע כדי לטהר את האדם שישב בתשובה. (וזהו הטעם שהמנוגע בצרעת לא היה הולך לרופא אלא לכהן, מפני ששורש הצרעת אינה במחלת הגוף אלא בחטאים, והיה הולך לכהן שיוורה לו דרך תיקון לנגועו על ידי תשובה ומעשים, וכמו שיבואר להלן).

ומעתה מבואר היטב מהו גודל השמחה שהיה לישראל בפרשת נגעים, שעצם קיומה של הצרעת מוכיחה על קירבתנו לקב"ה שמשנה את דרכי הטבע כדי לטהר אותנו, וא"כ, אע"פ שהנגע מצד עצמו הוא דבר קשה מאוד לאדם, אבל אנתנו שמחים שיש לנו קשר מיוחד עם הקב"ה שבדרך נס ממש מחזיר אליו את מי שסר מדרך התורה ודיבר לשון הרע.

ועפ"ז יש לבאר היטב מה שאמרו חז"ל במדרש כאן (ויקרי' ט"ז, ד) "לאחר ששמעו ישראל פרשת נגעים נתייראו, אמר להם משה אל תתייראו, אלו לאומות העולם, אבל אתם לאכול ולשתות ולשמוח", ע"כ, ולכאורה הדברים תמוהים ממש, שמה מקום לשמוח יש כאשר שומעים שבאים נגעים ועונשים על ישראל, אמנם לפי מה שנתבאר הדברים מאירים, שעצם קיומה של הצרעת מוכיחה על קירבתנו לקב"ה שמשגיח עלינו בהשגחה גלויה, ולכן אע"פ שהנגע מצריך רפואה, אבל אנתנו שמחים שיש לנו קשר מיוחד עם הקב"ה שדואג לנו ובדרך נס ממש מחזיר אליו את מי שסר מדרך התורה ודיבר לשון הרע, וזהו השמחה שרואים בנגעים את מעלת ישראל על פני העכו"ם שאצלם אין הנהגה זו.

וזהו סוד הדבר שבזמנינו אין לנו נגעי צרעת, ומשום שאין אנו זוכים להנהגה מיוחדת כזאת אלא רק בזמן שעם ישראל היה ראויים להנהגה ניסית, ואז הקב"ה היה מעורר את האדם מיד כשחטא, ולא לתת לו שולח נגע צרעת כדי לעוררו לשוב אליו, אבל בזמנינו אנו חיים בהסתר פנים ואין אנו זוכים לראות ניסים גלויים.



צרעת הנשמה בזמנינו

אמנם מאידך, אע"פ שבזמנינו אין נגע צרעת הנראית בגוף, עדיין הצרעת נשארת חקוקה בנשמת האדם, וכמו שאמרו חז"ל (תנחומא מצורע ב) לבאר הפסוק (משלי כ"א, כ"ג) "שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו", אל תיקרי 'מצרות' אלא 'מצרעת', וביאר בזה השל"ה הקדוש (פסחים מצה עשירה דרוש שלישי), שהצרעת נחקקת בנשמת האדם, וזהו מה שאמרו "שומר מצרעת נפשו", שמי שנזהר מדיבורי לשון הרע הוא שומר את נשמתו מצרעת, [ד"נפשו" היינו נשמתו, וכמו שביאר שם השל"ה], אבל מי שלא נזהר מלשון הרע, נשמתו נעשית מצורעת עד שישב בתשובה.

וביאר הדברים נראה, שיעקר הצרעת היא בנשמה, אלא שבזמנים קודמים שהקב"ה היה נוהג עמנו בגלוי, הייתה הצרעת שבנשמה ניכרת בגוף בדמות נגע, אבל בזמנינו שאין אנו זוכים להנהגה ה' בגלוי, אין הצרעת ניכרת בגלוי אלא היא נשארת בנשמה בלא שנוכל להכיר בה בעולם הזה.

אכן אף שבעולם הזה הגוף מתחפה על הנשמה ואין מתפרסם קלונו ברבים, אבל בצאת נשמתו מהגוף לאחר פטירתו, אם לא שב בתשובה, נשמתו מלוכלכת בנגעים וקלונו מתפרסם לעין כל לנצח, ונשמתו יושבת בדם מחוץ למחנה שכניה ה"י ואוי לנו מיום הדין.

ובזה יש לפרש טעם הדבר שהאריכה תורה כל כך בדיני נגעים, ואע"פ שלא מצינו כן בכל דיני התורה שאפילו בחמורות התורה מקצרת, דכיון שיעקר הצרעת היא בנשמה לכן האריכה בזה התורה כל כך להזהיר אותנו לשמור על הנשמה שהיא חביבה מאוד אצל הקב"ה.

וכל העניינים האלו שישודם בנשמה אין לנו השגה בהם והדברים סתומים וחתומים, ולעתיד לבוא יתבררו נפלאות ממש מפגמי החטא ותיקוני הכהן שאיננו זוכים להבין בעולם הזה.

דרכי ההידוות מעוון לשון הרע

"והיה בעור בשרו לנגע צרעת" (י"ג, ב)

בשבתות אלו דפרשיות תזריע מצורע, ראוי לכל אחד ללמוד עם בני ביתו ענייני חומר איסור לשון הרע, ובכל דור ודור יש לדרוש כפי צורך הדור, ואני מביא מה ששמעתי מרבותי זצ"ל:

דע, שאין שום עצה בעולם להינצל מעבירה זו, אלא רק להשים עצמו כאילם (חולין פ"ט ע"א) ולשים מחסום לפיו, ולסנן היטב כל דיבור ודיבור, וברמב"ם (פ"ט מהלכות טומאת צרעת ה"י) מבואר מהו הדרך שיוכל האדם להגיע לשמירת הלשון, וזה לשונו שם "לפיכך ראוי למי שרוצה לכון אורחותיו, להתרחק משיבתו ומלדבר עמהן כדי שלא יתפס אדם ברשת רשעים וסכילותם", עיי"ש.

ואם האדם מרגיש שאינו מסוגל לעצור את פיו מדיבורים, אין לו עצה אלא לשבת בדם במשך תקופה, ועי"ז יתרגל במשך זמן לחסום את פיו, וכמו שכתב אדונו הגר"א באיגרתו (הובא לשונו להלן בסמוך) "כי הדיבור והמידות צריך הרגל רב, והרגל על כל דבר שלטון, וכל ההתחלות קשות".

אמנם כיון שנגע מחלה זו מסוכנת מאוד, נתן לנו הקב"ה בדורות האחרונים את הכהן הגדול מאתו, ה"ה הקדוש התפ"ץ חיים זצ"ל, שביאר את חומר האיסור ואת פרטי ההלכות, וספרו הוא סם מרפא לכל אחד, וכבר כתב כ"ק האדמו"ר ה"אמרי אמת" מגור ז"ע במכתב שבכל פעם שהוא לומד בספרו הוא מרגיש תועלת, ומה נענה אנתנו אחריו.

ובכל יום אנו מתפללים "אלוקי נצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה", וראוי להתפלל תפילה זו בכוונה גדולה, שחז"ל ידעו את גודל הסכנה והמכשול המצוי בעוון לשון הרע, ולכן תיקנו לנו להתפלל על כך בכל יום, אמנם אין די בתפילה, אלא צריך התעוררות דלמטה מצד האדם שישתדל לשמור לשונו, ואז הקב"ה עוזרו ושומע תפילתו.



ראוי לחזור ולשנן בכל עת מה שכתב אדונו הגר"א באיגרתו, וז"ל "ועל הכל יביא במשפט, על כל דיבור, ולא נאבד אפילו דיבור קל, ולכן אני מזהירך שתרגיל בכל היותר לישב יחידי, כי חטא הלשון על כולו, כמאמר חכמינו ז"ל אלו דברים שאדם אוכל וכו' ולשה"ר כנגד כולם. ומה לי להאריך בזה העון החמור מכל העבירות. כל עמל אדם לפיהו אמרו חכמינו ז"ל שכל מצותיו ותורותיו של אדם אינו מספיק למה שמוציא מפיו מה אומנתו של אדם בעולם הזה, יעשה עצמו כאלם, וידיבק שפתותיו כשתי רחיים וכו'. וכל כך הקלע הכל בהבל פיו של דברים בטלים, ועל כל דבור הבל צריך להתקלע מסוף העולם עד סופו. וכל זה בדברים יתירים, אבל בדברים האסורים, כגון לשון הרע, וליצנות, ושבועות, ונדרים, ומחלוקת, וקללות, ובפרט בבית הכנסת, ושבת ויו"ט, על אלו צריך לירד לשאול למטה הרבה מאוד. ואי אפשר לשער גודל היסורין והצרות שסובל בשביל דיבור אחד. ולא נאבד אפילו דיבור אחד שלא נכתב, בעלי גדיפין הולכין תמיד אצל כל אדם ואדם, ואין נפרדין ממנו, וכותבין כל דיבור ודיבור, כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר. אל תתן את פיך לחטא את בשרך ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא וגו' למה יקצוף, וכו', כי הדיבור והמידות צריך הרגל רב, והרגל על כל דבר שלטון, וכל

אור חדש על ציון

הופיע כרך נוסף מסדרת ספרי "ביאורים והנהגות" מתורתו של מרן רבינו שליט"א

בימים אלו הופיע ויצא לאור ספר "ביאורים והנהגות תפילה" המלוקט מאוצר שיחותיו ומאמריו של מרן רבינו שליט"א, ובו ביאורים בתפילה, דברי אגדה, הנהגות מופלאות, עובדות מגדולי הדורות, חידושים מאירים בדרכי עבודת התפילה ובחלקו השני ספר "אבני שהם" מבנו רה"י הגאון רבי אפרים זלמן שטרנבוך שליט"א ניתן להשיגו בחנויות הספרים המובחרות, הפצה ראשית יפה נוף

פעם נוספת "וראהו הכהן".

ושמעתי לפרש בזה, שהתורה רמזה לנו בזה, שלפני שהכהן מחליט לטמא את האדם, דבר שטומן בתוכו משמעות חמורה מאוד לחייו, להוציאו מסביבתו וממשפחתו ולהיות במעמד שפל של מצורע, עליו להתבונן היטב, ולא ימהר להוציא פסק דין על אדם מישראל בהסתכלות ראשונה, אלא יתבונן שוב פעם, שכן אולי בפעם שניה יראה את הדברים אחרת ויחליט שאין זה נגע טמא.

ומכאן יש לעורר, שקודם שמתלטים שמותר לדבר לשון הרע לתועלת, או שבאים להתלטי על אדם מסוים שיש 'מצוה' לדבר עליו לשון הרע, יש לבדוק הדבר לעמקו בבדיקה וחקירה אם אמת הדבר או שמא נגוע ומוסת הוא מהיצר הרע שפועל להסיתו לחשוב שעל פלוני יש מצוה לדבר לשון הרע, וכ"ש אם באים להחליט כן על תלמיד חכם, שבוודאי צריך שבע בדיקות וחקירות, שהלא המספר לשון הרע על ת"ח עונשו כפול ומכופל. (ועי' עוד בעניין זה לקמן, פרק י"ט פסוק ט"ז).



אבי צ"ל היה נזהר מאוד בהלכות לשון הרע, ופעם רצה לדבר עם זוגתו בכדי לברר על איזה אדם, אך חשש לאיסור לשון הרע, ושלח על ידי הגאון הקדוש רבי אלחנן ווסרמן צ"ל שהיה מתארח בביתם, לראדין להקדוש התפץ חיים צ"ל, לשאול האם יש איסור לשון הרע בבעל ואשתו המדברים יחד כדרך שיחת איש ואשתו ולא לשם רכילות, לאחר זמן הגיעה תשובת התפץ חיים בכתב יד קדשו, שאף עם אשתו אסור. (אך כמשך השנים נאבד המכתב יחד עם עוד הרבה מכתבים מגאוני וגדולי הדור צ"ל, ולא נשאר העתק ממנו, וחבל על דאבדין).

אין האדם זוכה לתיקון דצרת על חטאו
אלא אם לא פרק עול מלכות שמים מעליו

"כולו הפך לבן טהור הוא", (י"ג ג')

הדברים מופלאים, שהרי לכאורה אם נתכסה כל גופו בנגע טמא, היה צריך להיות טמא בטומאה החמורה ביותר, והיאר יתכן שנטהר דוקא על ידי מה שכל גופו מכוסה בנגע.

ונראה לבאר בדרך רמז, דהנה באמת טומאת הצרעת היא לטובתו של אדם, שהרי הצרעת באה על עוון לשון הרע (ערכין ט"ז ע"ב), וזהו מתנה טובה לאדם שהקב"ה מעוררו ומכריחו לשוב מתטאו כדי שיוכל להיטהר מצרעתו, (וכמו שנתבאר לעיל פסוק ב' שלכן כתי' כאן "וזה" שהוא בכ"מ לשון של שמתה), אמנם לא כל בעל לשון הרע זוכה למתנה זו מהקב"ה, אלא דוקא אם הוא נכשל בחטאו מתמת תאוותו והיצר הרע שבו ער בו להכשילו בחטא, אבל אם הוא פורק עול ולא איכפת לו כלל לדבר לשון הרע, אדם כזה אינו זוכה להתעוררות מהקב"ה לשוב בתשובה על ידי טומאת צרעת.

ומעתה מתבאר היטב יסוד הדבר שאם "כולו הפך לבן טהור הוא", ומשום שאם כולו הפך לבן, אות הוא שהוא שקוע היטב מראשו ועד רגליו בעוון לשון הרע, והוא בגדר "פורק עול" שלא איכפת לו כלל מהחטא, והוא אינו זוכה לקבל התעוררות לתשובה מהקב"ה על ידי טומאה בטומאת המצורע.

מספד מר על מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

שנאמר בהיכל ישיבת חברון – גבעת מרדכי

אבל הגר"ח צ"ל ביקש תחילה מאותו גדול שישמיע לפניו את דברי המספד שבדעתו לדבר. וכששמע הגר"ח צ"ל את דבריו, סירב לקבלו כמספיד ואמר שגדול זה הוא 'דרשן' ולא 'ספדן', ובהספד אין צריך 'דרשן' שיודע לדרוש בדברי אגדה, אלא צריך 'ספדן' שיודע לעורר את הקהל לבכי, ולכן ציווה הגר"ח לשכור מספיד וכמו שהיה בשנים עברו, והמספיד בא ובכה, וכל העולם געו אחריו בבכייה.

אמנם אני לא יכול לקיים הספד כדון ולעורר את הקהל לבכי, ולכן אבקש מתילה מר' חיים שאינני 'מספיד' כדון.

עיקר מטרת ההספד והבכי הוא כדי להעמיד ולבטח את קיום התורה

והנה לאחר פטירת משה רבינו נאמר (ל"ז ח-ט), 'ויבכו בני ישראל את משה בערבת מואב שלשים יום ויתמו ימי בכי אבל משה, ומיד לאחר מכן נאמר בסמוך, 'ויהושע בן נון מלא רות חכמה כי סמך משה את ידיו עליו', ונראה מזה, שכאשר בוכים על פטירת אדם גדול, צריכים לראות שהבכי יביא להתעוררות לבנות את העתיד, ואין שום טעם לבכות בכי של חינם על העבר, וזהו מה שנאמר כאן 'ויבכו בני ישראל את משה' גר', ומיד 'ויהושע בן נון מלא רות חכמה', ולהורות שלא נשארו שקועים בבכי בלבד, אלא פעלו מיד להעמיד את קיום התורה בישראל על ידי קבלת הנהגתו של יהושע, ובזה גופא נתשב להם בזעיר אנפין כאילו משה רבינו עדיין חי ביניהם, מאחר

ההתחלות קשות וכו', וזה כל האדם לא ינות לו לחפצו, ובמתג ורסן עדיין לבלום, ועד יום מותו צריך האדם להתייגר, ולא בתעניתים וסיגופים רק ברסן פיו ובתאוותו, וזהו התשובה, וזה כל פרי העולם-הבא, וזהו יותר מכל התעניתים וסיגופים בעולם, וכל רגע ורגע שהאדם חוסם פיו זוכה בשבילו לאור הגגות שאין מלאך ובריה יכולים לשער, ובזה יכוfer לו כל עוון וניצול משאול תחתית, מוות וחיים ביד הלשון, אי למי שממית עצמו בשביל דיבור אחד, ומה יתרון לבעל הלשון, עיי"ש.

וסיפר לי הגרא"א דסלר צ"ל, שבת"ת דקלם לא הלכו הנשים לעולם לבית הכנסת להתפלל, וכפי שהזהיר אדוננו הגר"א באיגרתו (שם) שלא ילכו הנשים בשבת לבית הכנסת כדי שלא יכשלו בחטא לשון הרע שהוא בלתי נמנע במקום שמתאספות שם נשים, ואפילו כדי לשמוע לפרשת זכור לא הלכו הנשים לבית הכנסת, וכל זה כדי שלא יכשלו בדיבור או בשמיעת לשון הרע ח"ו.

שתי סיבות שבעבורם נכשל האדם בגאווה

"אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או כהרת", (י"ג ב')

בנועם אלימלך פירש בדרך רמז, ש"שאת" הוא מלשון 'התנשאות' וגאווה, ו"ספחת" הוא מלשון 'הסתפחות' אחר החברה (וכמו 'ספחני נא'), ו"כהרת" הוא מלשון 'בהירות' ללא שום טשטוש ופגם, ופירש לפי"ז, שהפסוק כאן מדבר על גנות מידת הגאווה [הרמזה ב"שאת"] שהיא שורש לכל החטאים והמידות רעות, וממשיך הכתוב ומפרש מה הם שני הסיבות העיקריות שהאדם נכשל מחמתם בגאווה, או משום "ספחת" שהוא נספח ומתברר עצמו לחברים רעים, או משום "בהרת" שהוא מרגיש על איזה מעשה טוב שעשה, שמעשה זה נקי לגמרי ובהיר מכל פגם, ועי"ז יכול לבוא לידי פניות וגאווה אם אינו זהיר לשמור עצמו, עיי"ש.



שלושה סיבות שבעבורם מדבר האדם לשון הרע

ויש לפרש עוד כע"ז באופן אחר, דהנה ידוע שהצרעת באה על עוון לשון הרע וכמבואר בגמ' (ערכין ט"ז ע"ב) "כל המספר לשון הרע נגעים באים עליו", ומעתה יש לפרש שנאמר כאן שלושת טעמים שמחמתם נכשל האדם בחטא לשון הרע, הטעם הראשון הוא משום "שאת" שהוא בעל גאווה ורוצה להראות לחבריו שהוא יודע הכל, והטעם השני הוא משום "ספחת" שנסחף אחר חברים רעים שמדברים לשון הרע ואינו מתגבר על המלעיגים עליו ולשתוק, והטעם השלישי הוא משום "בהרת" שרוצה להראות שהכל בהיר לפניו והוא יודע הכל, והקב"ה טימא את כולם.

חובת התבוננות ודרישה וחקירה קודם שמתלטים על אדם

שמותה לדבר עליו לשון הרע לתועלת

"וראה הכהן את הנגע בעור הבשר ושער בנגע הפך לבן וגו', וראהו הכהן וטמא אותו", (י"ג ג')

יש לדקדק מדוע נכתב בסוף הפסוק "וראהו הכהן", והרי כבר נכתב בתחילת הפסוק "וראה הכהן", וא"כ כל הפסוק עוסק במעשי הכהן לפי ראייתו, והיה צריך לסיים לכאורה "נגע צרעת הוא וטמא אותו", ומדוע חזר הכתוב וכתב

חובת הספד על תלמיד חכם

אנחנו באמצע ימי אבילות על נזר ישראל ותפארתו, ומוחיבים **אנו מן הדין להספיד אותו כדון רבו מובהק**, וכמבואר בשו"ע (י"ד סי' רמ"ד סעי' י') שמי שמפורסם בדורו כגדול הדור דינו כרבו מובהק.

"הלא תדעו כי שר וגדול נפל בישראל", הוא היה שר בתורה וגדול במעשים ועבד ה' כפשוטו. **הציבור קוראים לו בתוארים שונים – כמו "גאון" ו"צדיק", אבל אנחנו נקרא אותו בתואר שקרא הקב"ה על משה רבינו: "משה עבדי מת", "זימת משה עבד ה'", וזהו התואר הגדול ביותר, ור' חיים היה עבד ה' כפשוטו, שלא חיפש ממון או כבוד אלא רק לעשות רצון ה', ובזה כלול כל מעלותיו, ששעבד עצמו לגמרי לקב"ה.**

הוראת הגר"ח מבריסק מהו דרך ההספד

והנה התפצא דהספד היא הבכיה, וכמו שנאמר "ויבוא אברהם לספוד לשרה ולבנותה", וכן נפסק בשו"ע (י"ד סי' ש"מ) "מצותו שיאמר דברים המשבירים את הלב, כדי להרבות בכיה ולהזכיר שבחו".

ולאחר שנפטר בירושלים הגה"ק רבי יהושע לייב דיסקין, הכריז מרן הגר"ח מבריסק צ"ל על כל בני העיר דבריסק ביטול מלאכה, וציוה לבוא לשמוע דברי מספד, וראשי הקהילה רצו להביא שם אחד מגדולי התורה שיספיד,

שהניח אחריו ממשיך שנסמך מכוחו והמשיך את דרכו.

וזהו עיקר תפקידנו עכשיו בבכי והספד על פטירת רבי חיים, לבנות את העתיד, ולהתבונן בדרכיו כדי ללמוד ממעשיו.

ביאור ענין חובת הספד

והנה בעיקר חובת הספד על ת"ת יש לתמוה למה החיוב גדול כל כך להספיד תלמיד חכם, עד שאם מתעצל בהספדו מקצרים לו ימיו (כמבואר בשבת ק"ה ע"ב), וביותר יש לתמוה לאחר פטירת הגאון ר' חיים זצ"ל שזכה לאריכות ימים, ומעולם לא תשבו שהוא יתיה לעולם שהרי סוף כל האדם למיתה, ובפרט שכל ימי חייו היו בקדושה וטהרה, והנית בית של תורה, ושמעתא בפומן בכל יומא, ומדוע מוטל כ"כ חובת הספד ובכי בשעת פטירתו.

ונראה שעיקר חובת הספד הוא להסביר את האבידה מה איבדנו, ולהתבונן במעלותיו ולראות עד היכן ילוד אשה יכול להגיע, ומזה נלמד ללכת בדרכיו, אבל לספר מעשיות לחוד אין בזה מעלת הספד אלא העיקר להתבונן במדרגתו ולעורר ולהתעורר עד היכן אפשר להגיע, וכן מפורש במאירי שעיקר מעלת ההספד הוא להתעורר לתשובה.

ובגמ' בכתובות (ק"ג ע"ב) איתא דבההוא יומא דאשכבתיה דרבי, יצאה בת קול ואמרה "כל מי שהיה באשכבתיה דרבי מזומן הוא לחיי העוה"ב", ונראה בביאור הדברים שבלוייה של רבי הציבור בכו עד לב השמים, והתעוררו בהתעוררות עצומה לתשובה, ולכן זכו לחיי העולם הבא, אבל מי שבא ללוייה כדי לראות כתייר בעלמא, או שבא לשמוע ההספד כדי לשמוע סיפורים, אינו בגדר משתתף באשכבתיה דרבי ואינו זוכה עי"ז לחיי העולם הבא.

וכבר כתב הגאון רבי יונתן אייבשיץ זצ"ל (יערות דבש ח"ב דרוש ז) שלאחר פטירת אדם גדול זהו עת רצון למעלה וסגולה גדולה לדבוק בדרכיו, וכלשונו שם: "כל מידותיו מופקדים, וכל איש ישראל יכול לזכות, זה יאמר אני אזכה במידת ענוה שלו, וזה יאמר אני אזכה במידת התמדת התורה כמוהו, וזה יאמר אני אזכה במידת מדקדק במצוה כמוהו, וזה להיות ירא חטא וסור מרע כמוהו, וכל אחד יכול לזכות במידה ומעלה אחת", ע"כ.

ובאמת עכשיו נכנסים אנו לעולם חדש, לעולם בלי ר' חיים זצ"ל, שהעולם עם ר' חיים וכלי ר' חיים זהו שני עולמות לגמרי, ועכשיו מוטל עלינו החובה לבנות עולם חדש, וזהו תכלית ההספד שנכין את עצמינו בתשובה ובמעשים טובים לבנות את העולם, וכל אחד יכול לזכות עכשיו על ידי ההספד - להתעורר לתשובה ועי"ז להיחשב כתינוק שנוול. ומבואר בחז"ל (שבת ק"ה ע"ב) שהבוכה על אדם כשר שמת מותחין לו על עוונותיו, והרי שאין צריך דווקא תעניות וסיגופים אלא על ידי עצם ההספד יכולים להתעורר להשתנות ולזכות עי"ז לכפרת עוונות.

באותו היום שנסתלק כבר הודגש ההיסוד

והנה בגמרא בב"ב (צ"א ע"א-ע"ב) איתא, "אותו היום שמת אברהם אבינו אמרו אוי לדור שאבד מנהיגו, אוי לספינה שאבד קברניטה", ע"כ. ודייקו חז"ל ואמרו "אותו היום שמת", והכוונה בזה להראות את גודל החסרון מיד בהסתלקותו, שלפעמים אין מרגישים את גודל האבידה מיד אלא רק לאחר זמן, אבל בפטירת אברהם אבינו "מיד באותו היום" שמת, כבר הרגישו שאבד המנהיג, וזהו מה שהמשילו האבידה לספינה שאבד קברניטה, שכשם שבספינה שאבד קברניטה מרגישים החיסרון מיד, כך גם בדור שאבד מנהיגו מרגישים את החיסרון מיד, ואפילו אומות העולם - הגויים, הרגישו את החיסרון מיד.

וכך גם אצלנו מיד בשעה ששמענו באמצע סעודת פורים את הידיעה הקשה על הסתלקות ר' חיים, בכינו מיד על המצב הקשה שנשארנו בדורינו כספינה בלב ים, ואמרנו "אוי לה ספינה קברניטה".

ברורית אין אנו יודעים כלל היכן אט נמצאים

והנה ראוי להתבונן בכפלות הלשון שאמרו "אוי לדור שאבד מנהיגו, אוי לספינה שאבד קברניטה", ומהו החילוק בין לדור שאבד מנהיגו, לספינה שאבד קברניטה.

ונראה שדור שאבד מנהיגו זהו מצב שאינם יודעים אם לפנות לימין או לשמאל, אבל יש מצב גרוע מזה של ספינה שאבד קברניטה, שלא זו בלבד שאינם יודעים אם לפנות לימין או לשמאל, אלא גם אינם יודעים כלל היכן הם נמצאים, וזהו המצב הגרוע ביותר, וכך הרגישו אנשי הדור לאחר הסתלקות אברהם אבינו שכן הוא ברוחב דעת תורתו היה מראה ומבאר הכל עפ"י דעת תורה, ולאחר הסתלקותו הרגישו כספינה בלב ים שאין יודעים כלל היכן נמצאים.

וכך הוא המצב עכשיו בדורינו, שאנחנו כספינה בלב ים בלא קברניט שאין אנו

יודעים כלל היכן אנו נמצאים ומה לעשות, שמתמודדים אנו היום עם שאלות חדשות שמעולם לא שאלו עליהם.

וידוע מה שאמרו תלמידי הקדוש החת"ס על הפסוק בתהילים (ע"ט א') "מזמור לאסף אלוקים באו גויים בנחלתך", ושאלו חז"ל (איכ"ר ד' ט"ו) "מזמור לאסף, קינה לאסף מיביעא ליה, ואמרו תלמידי החת"ס שהמזמור הוא על שבא גויים בנחלתך ולא יהודים, כי כשיהודים פורקי עול נלחמים איתנו, המצב הוא קשה יותר ממה שהגויים נלחמים איתנו, עכ"ד, וכוונת הדברים הוא שעל הגלות אצל הגויים יש לנו מסורת דור אחר דור במשך כאלפיים שנות גלותינו מה לעשות והיך לנהוג, אבל בגלות תחת רשעי ופריצי עמינו, אנחנו כספינה המטורפת בלב ים, שמתחדשים בכל זמן שאלות חדשות היך להתנהג, ואין לנו קבלה ברורה על כל שאלה כדת מה לעשות, וזה גרוע יותר מהכל, ועל זה מקוננים אנו עכשיו.

סילוקן של תלמידי חכמים גדוע מכל הקללות

וזהו מה שאמרו חז"ל על הפסוק (דברים כ"ח ס"א) "גם כל חולי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזה" וכו' דזהו סילוקן של ת"ת, ומשמע שמכה זו דסילוקן של תלמידי חכמים יותר גרועה מכל התוכחות, וזהו מה שנאמר "גם כל חולי וכל מכה אשר לא כתוב" - והיינו מכה יותר חמורה מכל המכות אשר לרוב חריפותה איננה כתובה בתורה, מ"מ יעלם ה' עליך, וביאור הדבר נראה שכאשר מסתלקים מהדור תלמידי חכמים מנהיגי הדור, הרי הדור נשאר הפקר - כצאן ללא רועה, וזהו המכה הקשה ביותר לעם ישראל - שאין גדולים ואין לנו את מי לשאול, ואנו נשארים כספינה המטורפת בלב ים.

וגם עכשיו שנפטר הצדיק הקדוש הזה, הרי עליונים ותחתונים נלחמו זה עם זה, עליונים ביקשו אותו ותחתונים ביקשו אותו, והקב"ה החליט שהעליונים ינצחו, ואנחנו נשארו כאן בלעדו כספינה בלב ים, וזקוקים אנו לרחמי שמים מרובים, ובפרט בשעה קשה כזאת שספינת היהדות החרדית רועשת עכשיו בלב ים, שהרשעים כים נגרש ורוצים לעקור אותנו מהקב"ה ולעשותינו עם ככל העמים וגוי ככל הגויים, ובאים בגזירות שלא נוכל נחנך את ילדינו כדרך התורה, ולא נוכל לדבר אלא במכשירים שהם יקבעו, ולא לאכול אלא מה שהם רוצים, וכל כוונתם בזה הוא רק דבר אחד, לעקור אמונה מהקב"ה, ודווקא בשעה קשה כזאת נלקח מאתנו קברניט כזה, ונשארו כספינה המטורפת בלב ים בלא קברניט, ועל זה יש לככות ולהתאונן "אוי לו לדור שאבד קברניט".

מסירתו למען בית ישראל יחד עם דאגתו לכל יחיד

והנה בשעה שאלישע ראה את אליהו הולך בסערה לשמים אמר (מלכים ב' ב') "אבי אבי רכב ישראל ופרשיו", ונראה שנתכוון בזה להסביר את האבידה, שמצד אחד היה "אב" לכל יחיד ויחיד בבית ישראל ודאג לו לכל צרכיו, ומצד שני היה כמו "רכב ופרשיו" שמנהיג את בית ישראל.

ואף אנו נאמר על ר' חיים "אבי אבי רכב ישראל ופרשיו", שמצד אחד הוא היה "אבא" שהיה דואג לכל יחיד בעת צרתו, ומצד שני היה גם מנהיג לכללות הציבור.

נצול הזמן ללימוד התורה

עליו אפשר לקרוא הפסוק "אברהם זקן בן בימים" (בראשית כ"ד א'), ופירשו בזוה"ק (ח"א רכ"ד) שהוא מילא את תפקידו בשלמות בכל יום.

והנה במדרש תנחומא (משפטים פ"ט ט"ז) איתא שבכל לילה ולילה בשעה שאדם הולך לישון, נשמתו עולה למעלה לתת דין וחשבון על כל מעשיו שבאותו היום, עי"ש. ומבואר בזה שכל יום נמדד בפני עצמו ויש עליו משפט בפני עצמו, אמנם יש עוד מדרגה של משפט לא רק על הימים אלא על כל רגע ורגע, וכמו שכתוב (איוב ד' יח) "לרגעים תבחננו", וכך היה ר' חיים זצ"ל, שהיה מקדש כל רגע כפשוטו ללימוד התורה, והיה מקצר מאוד בדיבורו כדי לשמור על זמן, ואפילו מה שהיה מוכרח לדבר היה מקצר בו, וממנו נתבונן לנצל הזמן ללימוד התורה.

וידוע שבשעה שהיה הגאון רבי נפתלי טרופ זצ"ל חולה מסוכן, קיבלו על עצמם תלמידיו בני הישיבה בראדן ללמוד סכום מסוים של שעות לזכות רבי נפתלי, וכל אחד קיבל על עצמו סכום שונה, ובאו להקדוש התפץ חיים וביקשו ממנו שייתן גם הוא זמן מלימודו לזכותו של רבי נפתלי, והשיב להם החפץ חיים שעליו לחשוב בדבר ולשקול בדעתו כמה הוא יכול לתת, שכל זמני היום מלאים אצלו בעבודת השי"ת, ולמחר באו אליו בשנית, ואמר להם שהוא מוכן להוסיף דקה (מינוט) אחת של חיים, והוסיף שברגע אחד יכולים לפעול הרבה לאין שיעור.

ובספר דרך פיקודיך (לא תעשה, ל"ד, ג') כתב שביטול זמן להבל וריק הוא ענף איסור רציחה, שהלא בשו"ע (יו"ד סי' של"ט סעי' א' ובש"ך שם סק"ה) מבואר שאסור להזיז את הגוסס או להניח חול על עיניו, ואם קירב את מיתתו ברגע

1) דבר זה אמרו תלמידי החת"ס בשעה שהמושלים הגויים מילאו את בקשתם להיקהל ולעמוד על נפשם להיות קהילות נפרדות בשמירת הדת בכדי שלא יוכלו פושעי ישראל למשול על הקהילות בהעברת הדת כרצונם, ואמרו תלמידי החת"ס שהרי לנו עד כמה רע וזר הוא הגלות תחת רשעי ופריצי עמינו יותר מהגלות ביד הגויים.

3

דברי הספד וחיזוק מרבינו המשגיח הגאון רבי דן סגל שליט"א

נלקטו מתוך דבריו בהיכלי הישיבות והמוללים בארץ הקודש

יידום אהרן

ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דיבר ה' לאמר בקרובי אקדש ועל פני על העם אכבד וידום אהרן (ויקרא י, ג). אף על פי שלכהנים ניתן הכח של 'כה תברכו את בני ישראל' להשפיע את כל השפע לכלל ישראל, אעפ"כ יידום אהרן, הוא מנע וחסם את כח הברכה העצומה שניתנה לו - ועל ידי זה נתקדש שם שמיים. המניעה ביטאה את האבל הגדול, ורוממה את כל כלל ישראל עד כדי כך שהיה זה למעלה מכח הדיבור שלו. ואף שהדיבור הוא 'שליח המצפון וקולמוס הלב' (חובות הלבבות שער הבחינה, ה) ועל ידי הדיבור מבטאים את כל הפנימיות ורחשי הלב, מכל מקום יש לעיתים דרך אחרת טובה יותר להביע את ההרגשות - וידום! ובשכר השתיקה זכה אהרן שנתייחד עמו הדיבור, ופרשת שתויי יין נאמרה לאהרן לבדו. ומדי המדה כנגד מדה? בזה? אלא, כמו שאהרן הכהן, בשעה שנלקחו שני בניו, גדולי ישראל, ביום הגדול והמיוחד, מכל מקום לא היה לו אפילו חוט השערה של שאלה, אלא יידום אהרן. זאת אומרת, שאצל אהרן הכהן לא תפס מקום זולת קודשא בריך הוא ורצונו יתברך. כך במדה כנגד מדה ייחד הקב"ה הדיבור אל אהרן לבדו ולא אל זולתו - וידבר ה' אל אהרן לאמר.

כשהיה קורה איזה דבר אסון בחטף, היה מורנו המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל מעורר על כך ביותר, והוא היה זועק: 'פתאום! פתאום!'. ולפי הבנתו הקלושה, אחד המעשים שיש פחד מיוחד באסון של 'פתאום', כי זה מראה כאילו בשמים אי אפשר היה עוד להתאפק מלהוציא את הצרה הזאת לפועל, והיו מוכרחים לעשות את זה, וזה מראה את גדל מדת הדין המתוחה, ואת החרון אף שיש על כלל ישראל.

מורינו ורבינו, גאון ישראל ר' חיים זצ"ל, היה בבחינת 'בקרובי אקדש', המהות של 'קרוב' זה שהוא לא נפרד, וככל שיש יותר קרבה ויותר אחדות, כך בא לידי גילוי ולידי ביטוי קדושת השם של 'בקרובי אקדש'.

מפני הרעה נאסף הצדיק

כל זמן שהוא היה אתנו זכינו להרבה השפעות טובות בגללו, לא רק מה שאנו יודעים להדיא, אלא גם בזה שהוא הגן על הדור כולו בבחינת 'היש בה עץ' שמגין על דורו כעץ. 'מפני הרעה נאסף הצדיק' (ישעיה נז, א). כל זמן שהצדיק נמצא כאן בעולם, כביכול בשמים 'מוכרחים' לנהוג בתנהגות אחרת, ולא להביא רעה לעולם.

שמעתי מרבי חיים ברים זצ"ל, שלפעמים היה מרן החזו"א אומר לו על דברים שקרו: 'זה מנהגו של עולם' עונשים וכדומה, והיו דברים שהוא אמר לו, 'זה חלק בתכנית הגדולה, זה לקראת משהו'. דעו לכם, מה שלקחו כעת את ר' חיים זה לא סתם מאורע, זה עוד שלב בדרך, בתכנית של הגאולה.

יקרא דחיי ויקרא דשכבי

האמת היא שאני בוש מלדבר, בפרט שאצלו היה 'שתיקותו יותר מדיבורו', אבל כיון שהגמ' (סנהדרין מו, ב) דנה, האם הספד הוא

משום 'יקרא דחיי' או משום 'יקרא דשכבי' - כבוד החיים או כבוד המת. וצריך להבין, והרי מדברים כשמתו מוטל לפניו, ומי חושב בשעה כזו על 'כבוד', אם משום 'כבוד המת' - הרי הוא כבר בעלמא דקשוט ומה לו עוד בכבוד העולם הזה. ואם משום 'כבוד החיים' - הרי מתו מוטל לפניו, וכי בשעה זו חושבים על 'כבוד' ומבארים, שהנשמה נקראת 'כבוד', כמו שנאמר 'עורה כבודי', 'למען יזמך כבוד', וכידוע שהשם הוא הגדרת המהות, ונמצא שהמהות של הנפש הישראלית היא להיות נבדרת בעצמותה, ועל ה'כבוד' הזה דנים בגמ' האם עיקר ההספד הוא כדי לרומם את הכבוד - הנשמה של החיים, או כדי לרומם את הנשמה של הנפטר, וכמו שאמרו חז"ל (קהלת רבה יב, יג): 'בשעה שאדם נפטר מן העולם, הקדוש ברוך הוא אומר למלאכי השרת ראו מה חבריות אומרות עליו'. אם כן חובה עלינו לדבר לכל הפחות כדי לעסוק ב'יקרא דחיי'. אבל האמת היא, שאם מתעוררים על ידי ההספד, יש בזה ממילא גם משום 'יקרא דחיי', וגם משום 'יקרא דשכבי'.

הוא מתעלה והעולם מתעלה עמו

ר' חיים היה הפאר שבפאר, בגדלות, בתורה הקדושה, בהיקף, וכל ההנהגה שלו היתה 'כי שם ה' נקרא עליך', כל תנועה ותנועה על פי שולחן ערוך, בגדר מה שאמר מרן החזו"א זצ"ל (אגרות חזון איש חלק א, קנג): 'רבותי למדוני, כי בכל תנועה צריך להתייעץ עם חלקי השו"ע, ואין אני בן חורין לעשות דבר מבלי עיון בהלכה מן ההלכות הנוגעות לתנועות הנידון, ואין לי בעולמי אלא זאת'. אם לא היינו יודעים 'שולחן ערוך', היינו יכולים להסתכל עליו ולכתוב 'שולחן ערוך'. וזה מה שמוכר בספרים שצדיקים הם בגדר 'מרכבה' לשכינה, שכל תנועותיהם ופעולותיהם זה 'דבר ה' - זו הלכה'.

מצד אחד ראו אצלו את הרגישות לביטול תורה של רגע, את דקדוק המצוות ואת היראת שמים. ועם כל זאת הוא היה כל כך נח לבריות, נחן, באהבה ובביטול. בגדר 'דומה לבוראו' - מה הוא אף אתה. ועבורנו היה זה בבחינת 'הוא מתעלה והעולם עצמו מתעלה עמו' (מסילת ישרים פרק א), והוא היה היחיד שעל ידו מתרוממים כולם, וכל העולם עולה עמו.

המעט הזך - הוא רב

מה היה הכח הגדול שלו? אמר עליו רבי שלום שבדרון זצ"ל לפני הרבה שנים, לא כמו שאנשים חושבים שיש לר' חיים כח זכרון מיוחד, על טבעי, לא זה הפשוט! אלא הכח המיוחד שלו הוא שהוא נקי וזך! קדוש! וכך כתוב כאמת בחובות הלבבות (שער הפרישות, ד) שאחד מהתכונות של הפרוש הוא 'זכרן'. ולא היה זה סתם זכרון של דברים, אלא זכרון עם כל הפנימיות, לייחס את הדברים אחד לשני, וזה מצד הטהרה והנקיות, נקי יהיה לביתו, כדי שיהיה 'ביתו', צריך שיהיה 'נקי'.

לכן, אם אנו רוצים להגיד ראו ולכו בדרכיו, זך זה האבן פינה לכל המעלות. ודאי שצריך התמדה, תפילה, ושאר כל המעלות, אבל המעמד של הכל זה ה'זך', וכמו שהחובות הלבבות צועק: 'המעט

הזך - הוא רב' (שער יחוד המעשה, ו). כמו שמצינו שמעט השמן דלק שמונה ימים, ומה היה כוחו? שזה היה שמן טהור, בחותמו של כהן גדול, וכיון שהוא היה זך, היה בכוחו לדלוק עוד ועוד. 'חותמו של כהן גדול' זה לא רק ראייה שהשמן טהור, אלא זה גם הסיבה של הריבוי. ולא רק שמונה ימים, אלא 'עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור' (רמב"ם מגילה, ג, ב), ואילו לא היו כותשים זיתים עד חודש ימים, היה השמן דולק חודש ימים, כי 'המעט הזך הוא רב'.

עיקר מלחמת היצר בדודנו

דוק ותשכח, על מה עובד היצר הרע היום ביתר שאת וביתר עז, הלא השבח וההודיה להשי"ת, כה יתן ה' וכה יוסיף, כמה נתרבה לימוד התורה הקדושה בכלל ישראל בימינו, תלמידי חכמים ולומדי תורה, את כל זה היצר הרע מניח, אבל על מה הוא נאבק? על היזק, לפגום את הטהור והנקי. מאויבי תחכמי, מהאויב אתה יכול ללמוד היכן כיום נמצאת החזית, ואיפה עיקר המלחמה. עיקר פעולת היצר כיום היא לזהם, ללכלך ולפגום.

ואל מי עינינו נשואות? אל הבני תורה היקרים, שומרי התורה והמצוות, אהובים ונחמדים, שם הוא רוצה לפגום ולקלקל. ואנחנו צריכים להתחזק ב'ויגבה לבו בדרכי השם', כל אחד מהיקרים צריך לדעת את ערכו, את המדרגה והמעמד שלו, כל בן תורה הוא יקר מכל יקר, אילו היה לנו את האפשרות לראות את מעלתו היינו יוצאים בהתפעלות. 'בנים אתם לה' אלוהיכם' זה לא ביטויים וגזמאות, אלא אכן אנו בנים של בורא כל העולמים שלגדולתו אין חקר. סיפר ר' אלחנן הרצמן זצ"ל, שבאו בחורים מדנומרק ללמוד בישיבה בקמניץ אצל ר' ברוך בער זצ"ל, זר ברוך בער שלח את בני הישיבה שיצאו לקראתם לקבל את פניהם. תמהו הבחורים, וכי ראשי ישיבות באים לכאן?! בחורים באים לכאן ללמוד? ומדוע צריך לצאת לקראתם? הרים ר' ברוך בער זצ"ל את קולו וצעק: 'בני תורה! בני תורה!'

שבע יפול צדיק וקם

יצר הרע יושב בין שני מפתחי הלב (ברכות סא, א), ומבארים, שהיצר הטוב מגיע תמיד עם הצד הטוב, אבל היצר הרע נמצא בין שני מפתחי הלב, פעמים שהוא בא עם הצד האמיתי שלו - הצד הרע, אבל פעמים שהוא בא עם הצד הטוב, והוא מראה לאדם את כל המעלות ושובר את לבו במחשבות של 'נפלת', 'נכשלת', 'אתה רואה שאתה לא יכול'. נשאלת השאלה, אם גם היצר הרע בא לאדם עם הצד הטוב, כיצד ניתן לדעת מי 'המאן דאמר', האם זה יצר טוב או יצר הרע? אלא, המבחן הוא לפי המסקנה. אם המסקנה היא להתחזק, להוסיף ולנסות - זה יצר טוב, ואם המסקנה היא 'אוש', רפיון, חדלון, לנטוש - זה יצר הרע. ואל היצר אסור לשמוע גם כשיש בפיו טענות צודקות!

כי שבע יפול צדיק וקם' (משלי כד, טז), ולכאורה היה צריך להיות כתוב 'שבע יפול ויקום' - צדיק, שהרי לא מי שנופל הוא צדיק, אלא מי שקם הוא הצדיק? אלא, איך יכול אדם ליפול שבע פעמים, והלא אחרי פעם או פעמיים הוא היה צריך כבר להתייאש ולא לקום. מי שנופל שבע פעמים, בהכרח שהוא לא התייאש, ופעם אחר פעם הוא קם. מי שלא מתייאש גם אחרי שנפל כל כך הרבה פעמים והוא עדיין מנסה לקום שוב - הוא הצדיק, כי הוא מוכיח שהדבר בנפשו, והוא לא נוטש את המערכה.

השמר לך ושמור נפשך מאוד

במעמד הר סיני היו כלל ישראל כמעט לפני התיקון השלם, וכבר יכול היה להיות התכלית, אלא שאז השטן התעצם וקיבל כוחות גדולים, והוא הראה בחוש לכל כלל ישראל איך שנושאים את מיטתו של משה רבינו. זה לא היה דמיון של יחיד או של בודדים, אלא כולם ראו בחוש שנושאים אותו. אומר רבי אלי' לופיאן זצ"ל, שכיון שהשטן הרגיש שהוא הולך להתבטל מהעולם, לכן הוא התעצם וקיבל כוחות עצומים. גם בימינו, שאנו עומדים כבר בסוף הדורות, והיצר מרגיש שהוא הולך להתבטל, קיבל היצר כוחות עצומים. ראו איזה כוחות נתנו לו כעת, איזה תעצומות, כל המכשירים למיניהם, מכשירי הטומאה, שברגע אחד אדם יכול להיות מקצה העולם ועד קצהו. נכון שיש בזה תועלת, אי אפשר להכחיש, אבל לא לשם כך זה נעשה, שהרי גם קודם שהיו כל המכשירים חיו די טוב, עשו עסקים ושאר ענינים, ואפשר לחיות בלי זה. אלא העיקר זה נעשה כדי לזהם, לקלקל, לפגום ולהשחית. וכדי שזה יהיה 'עובר לסוחר' הכניסו בזה תועלת. וכעת בסוף הדורות זו עבורנו 'מלחמת עולם', להתחזק ולשמור את המעט הזך.

אני לא אומר 'מוסר' ולא תוכחה, אני רק צועק מתוך לבי, רחמו על שארית הפליטה! בפרט כעת שלקחו מאתנו את השומר הגדול, ששמר את עצמו, וממילא שמר גם אותנו, מחויבים אנו לשמור את עצמנו, ועל זה יש תביעה. להגיע את המעלות לאו כל אדם זוכה, אבל על השמירה, זה כל אחד יכול לעשות, יכול וצריך לעשות, ולפי זה יש את הסייעתא דשמיא. צריך לחלץ חושים ב'סור מרע', לשמור את עצמו משפחויותיו וסביבותיו. ואל מי הקב"ה מדבר? אל אלו שאינם יודעים מימינם לשמאלם?! הרי זה כדבר אל העצים והאבנים! העיקר הוא מדבר אלינו, אל הבני תורה, שומרי התורה והמצוות. ואם אנחנו נקיים 'השמר לך ושמור נפשך מאוד', יקיים בנו הקב"ה 'ואביו שמר את הדבר' - ממתין ומצפה, ויושיענו ויגאלנו.

לימוד המוסר

וצריך להיות 'יראתו קודמת לחכמתו' וללמוד מוסר, כי לימוד המוסר זה לא 'מותרות', אלא 'החזק במוסר אל תרף, נצרה כי היא חייך' (משלי ד, יג), וכמו שאמר ר' שמחה זיסל מקלם זצ"ל לרבו ר' ישראל סלנטר זצ"ל, שאם הוא יאמר לו לא ללמוד מוסר, הוא לא ישמע בקולו. והיינו, כשם שאם יורה לו רבו לקפוץ מהגג, ודאי לא ישמע לו לאבד עצמו לדעת, כך גם אם יאמר לו שלא ללמוד מוסר לא ישמע לו - 'כי היא חייך'.

עלינו להתחזק באמונה בהשי"ת, שיהיה שם שמים שגור על פינו, ולהתחזק בלימוד התורה, בהתמדת התורה ובחזרה, ולהתחזק בתפילה והיא הביטוי של האמונה, ועל כולנה עלינו להתחזק בלשמור על המעט הזך, שזה היה המעלה הגדולה של מרן ר' חיים זצ"ל, הנקיות, היזק' והטהרה, ה'יראת ה' טהורה עומדת לעד'. והקב"ה יעזור שהוא יהיה למליץ יושר עלינו, ובפרט על הבני תורה היקרים, שיוכלו הלאה להמשיך וללמוד, ושנוכח כולנו להתחזק ולהתעצם ויהיה זה לעילוי נשמתו הטהורה, ושנוכח כולנו לגאולת עולמים בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו, ומחה ה' אלוהים דמעה מעל כל פנים, אמן.

מענייני החידוק

גליון 52 | שנה ב'

לעילוי נשמת מו"ח הגאון הגדול רבי אברהם ב"ר שמשון רפאל ארלנגר זצוק"ל

דהקב"ה והתורה וישראל התאחדו ביחד, וכשהגיע זמרי ורצה לישא את בת המדינית קלקל בזה את האחדות של ישראל והקב"ה והתורה ע"י שעירבב את האומות בין ישראל, וע"י קנאותו של פנחס המשיך את קבלת התורה שהוא הקשר בין ישראל לתורה ולקוב"ה. וידוע מה שחז"ל אומרים שפנחס זה אליהו, ואליהו הנביא ע"י שהוא מגיע לברית מילה הוא מחבר את ישראל ואורייתא וקב"ה, כמו שכתוב באוה"ח דעכו"ם נקראים ערלים וישראל נקראים מולים.

וידוע שמרן שר התורה כל חייו התנהג בחומרא רבה על כל ענייני הקדושה כמו שידוע שקיבל מהנהגת אביו מרן בעל הקה"י זצוק"ל לא לקבל נשים ולא להסתכל בכתב אשה, והמשיך בזה את כוחו של אליהו הנביא ופנחס שעשו שלום בין ישראל לתורה והקב"ה, ובזה שהיה מגיע לברית מילה שהוא הסרת הערלה בזה הוא גרם להמשך הקשר בין ישראל לתורה והקב"ה. וידוע מה שאמרו בני משפחתו דגם בליל הסדר בכוס החמישי שהוא שייך לאליהו הנביא היתה לו שמחה בעת אמירת שפוך חמתך וכו'. וידוע שכל מהותו של מרן זצוק"ל הוא להמשיך את קבלת התורה ע"י ישראל ואורייתא וקב"ה חד הוא וזכה להקים את כל קופות הצדקה הגדולות בעולם ובפרט קופת העיר שאנשים שתרמו לשם כספים ראו ישועות גדולות, ולא ראה בזה סתירה לקבלת עול תורה, כמו שידוע המעשה מתלמידו של הבעש"ט הק' ר' פנחס מקוריץ זצ"ל שבצעירותו התפלל להקב"ה שהוא רוצה להתבודד עם עצמו ולעסוק בתורה ולא לישא בעול הציבור, ונתקיימה תפילתו עד שגם בני ביתו לא הפריעו לו בשום דבר עד שבחג הסוכות גילה שהאושפיזין עילאי לא באו לסוכתו, ואז ראה שגם בקבלת עול תורה זה חייב להיות עם נושא בעול עם חבריו ושינה דרכו האחרונה וחזרו אליו האושפיזין עילאי. וכבר ביארנו בכמה מקומות מקור לזה מדברי המשך חכמה בפרשת נוח, ונעתיק את תו"ד על הפסוק נח איש האדמה במדרש (פרשה ל"ו) אמר רב ברכיה משה חביב מנח, נח נקרא איש צדיק ואח"כ איש האדמה משה נקרא איש מצרי ואח"כ איש האלוקים, והענין דיש שני דרכים בעבודת ה', דרך אחד מי שמייחד עצמו לעבודת הש"ת ומתבודד ויש מי שעוסק בצרכי ציבור ומבטל עצמו לכלל ומפקיר נפשו בעבורם. ובמושכל ראשון נראה שהדרך הראשון הוא הדרך האמיתית והדרך השני זה מדרגה פחותה.

בתחילת הפרשה מבואר פרשת מילה כמו שכתוב וביום השמיני ימול בשר ערלתו, וידוע קושית העולם מדוע המצוה של מילה דזו מצות עשה מ"ט לא מתחייבים בגיל י"ג שנים כמו כל המצוות, עד כדי כך שמילה בזמנה דוחה אפילו שבת, ואף שכל המצוות כמו שופר ולולב ומגילה אינו דוחה את השבת, ומצות מילה מחייבים לקיים אותה ביום השמיני ללידת הבן. ונאמרו בזה הרבה תירוצים, ונראה לומר בזה ע"פ דברי האוה"ח בפרשת השבוע דמאריך בגודל הענין של ברית מילה ונעתיק את תו"ד, "דבחינת הערלה היא בחינת הרע כי מעשה הערלה הוא יגיד על בחינת נעלמות, כי כל הגוף אינו אלא נרתיק לנפש והנרתיק יודע את מה שבתוכו, ואמר ה' כי ישראל כשימולו הערלה הנזה הם מושללים מבחינת הרע משא"כ באומות העולם שכל נפשם היא בחינת הרע כמו שמבואר בירמיה (פרק ט') פסוק כ"ה) כי כל הגוים ערלים", ובהמשך דבריו כתב בג' מצוות שיש במילה, מילה פריעה ומציצה, והוסיף בשם הזוהר כי ד' קליפות סובבים לבחינת הקדושה בסוד גינת אגוז. ועיי"ש דהאריך דבמילה איכא ג' דברים, מילת בני הצדיקים ומילת בני הבינוניים ומילת הממזרים וכולם כתב דאפילו ממזר שהוא מוקף בכולו בבחינת הרע ע"י הסרת הערלה בצירוף מעשים טובים ולימוד תורה הוא יותר מכהן גדול עם הארץ. ולפ"ז מובן היטב מדוע ממהרים לעשות ברית מילה דווקא ביום השמיני כי ע"י מצות הברית ממהרים לסלק את הערלה שהוא כוח הרע שיש באדם ומה שיותר מוקדם יש בזה יותר כוח עד כדי כך שזה דוחה שבת כנ"ל.

ובעמדנו בתום השבעה להסתלקות מרן שר התורה הגר"ח זצוק"ל, רבים מקשים כמה שמרן זצוק"ל טרח והגיע לכל ברית מילה אפילו במקומות מרוחקים כמו צפת בצפון ובאר שבע בדרום, ואנכי חזיתי בעת שהגיע לסמטאות שכונת בית ישראל וחיפש את ישיבת מחנה ישראל וזכיתי להיות המורה דרך להגיע לישיבה הנ"ל לברית מילה. ושמעתי מהגה"צ ש"ב ר' סנדר ארלנגר זצ"ל שמרן הגר"ח א"ל שזה סוד כמוס עמו, והבין מתוך דבריו שזה קשור לאליהו מלאך הברית. וידוע מה שכתוב בפרשת פנחס דע"י הקנאות של פנחס כתוב בתורה הנני נותן לו את בריתי שלום, ורבים מקשים הרי קנאות זה היפך משלום, והתירוץ הפשוט דידוע דבקבלת התורה היתה אחדות בין ישראל ואורייתא וקב"ה כמו שאומרים ישראל ואורייתא וקב"ה חד הוא, דהיינו

אבל רואים דנח שהיה בדרך הראשון ירד ממדרגתו ונקרא איש האדמה ומשה שנקרא איש מצרי שהוכרח לגלות זה מורה פחיתות בנפש הואיל ומסר עצמו על הריגת ישראל בהריגת מצרי נקרא איש האלוקים שהגיע לתכלית השלמות מה שיוכל האדם להשיג. ובדורנו זכינו לראות ולהכיר את מרן שר התורה זצוק"ל שזכה להגיע לשיא השלימות ע"י עסקו בתורה במס"נ, וגם וירא בסבלות. וידוע מה דכתב רש"י בפרשת בהעלותך דטוב לצדיק וטוב לשכנו לפי שהיה משה עוסק בתורה, ומשמע מרש"י דעיקר כוחו של משה הוא מחמת שעסק בתורה, ומשמע מזה דא"כ סתירה ליסוד של וירא בסבלות, מיהו צ"ע מדברי רש"י בסוף מגילת אסתר אצל מרדכי ורצוי לרוב אחיו שכתב שהיה עסוק שפרשו ממנו מקצת הסנהדרין לפי שנעשה קרוב למלכות והיה בטל מתלמודו לא ברור כ"כ לפי הנ"ל.

יבואר עוד בכוח ביטול המידות ע"י עסק התורה

ידוע דע"י עסק התורה זוכים לדברים הרבה, ובודאי שאפשר להבין זה גם בדורנו שאנחנו הולכים ברחוב ופוגשים בנ"א וכל אחד מחשבן עם עצמו בבנ"א שהולכים ברחוב אם הוא שייך לחוג שלו או לחוג אחר ולפי"ז הוא מתייחס לשני, וכן שמקבלים הזמנה לשמחה מיד דנים אם זה המזמין הוא מאנשי שלומנו או לא, וכן אם הוא בא לשמחות שלנו וכו'. ולדאבוננו אנו משקיעים הרבה זמן בענייני המידות.

וידוע דהאדמו"ר מצאנז זצ"ל פגש את הגה"צ ר' שמעון סופר זצ"ל ודיברו על הגמ' בגיטין דעל קמצא ובר קמצא חרוב ירושלים דבשלמא בר קמצא מובן מדוע נחרבה ירושלים בגללו שהלך להלשין את כל היהודים אבל מה רוצים מקמצא, ותירץ שאם קמצא היה חבר טוב של בעל הסעודה לא היה צריך להזמנה, ובזה רבנו לימד אותנו שע"י קבלת התורה שלו הוא ביטל מעצמו עול דרך ארץ ולא הכיר כמעט שום בנ"א בעולם חוץ מש"ס בבלי וירושלמי, ומה שהיה נוגע ללימוד זה מה שענין אותו ומה שלא היה נוגע ללימוד לא היה שייך אליו, וממילא נתבטלו כל החשבונות, כמו שאומרים אלוקים ברא את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים, ובדרך מליצה אומרים שכל אחד אומר מי יתנני כירחי קדם, וידעו מה שאומרים שעיקר הבכי של התינוקות אחרי לידתם זה מחמת ששכחו את כל התורה כולה וזה מה שענין את רבנו זצוק"ל בכל כאב שהיה לו בגופו שבא רופא אליו הביתה ושאל אותו מה כואב לו וא"ל

שיש לו כאב אחד שהוא לא יכול ללמוד כמו שצריך כמו תינוק בן יומו שעדיין לא הגיע לחשבונות רבים, וכל כאבו זה רק מה שניתקו אותו מירחי קדם של לימוד התורה.

ושמעתי בש"ק שני מעשים כל כוח שקיעותו של רבנו זצוק"ל בלימוד, סיפור אחד ביהודי שהיו לו בעיות בשלום בית עד שרעיתו לא הסכימה שהוא יסתכל מי יתקשר אליו בפלאפון, כי היא רצתה שיהיה לו קשר רק עמה ולא עם שום בנ"א אחר וסבל מזה קשות, ובא לפני רבנו זצ"ל וא"ל רבנו זצוק"ל שמסתבר לו שגם באמצע הלימוד הוא מקבל שיחת פלאפון והוא מסתכל מי מתקשר אליו והקב"ה תובע ממנו שמעניין אותו עוד דברים חוץ מהקב"ה והיינו מפסיק ממשנתו, וע"י שקיבל על עצמו שבתוך לימודו לא יסתכל על השיחות שבאו אליו חזר אליו כל השלום בית, ומזה רואים שכל סבלנו זה מידה כנגד מידה. וכן שמעתי שפעם עבר ברחוב וראה את הקומה השניה בביהכנ"ס לדרמן ושאל את הגבאי הר"ר משה כהן באיזה זמן בנו את זה וא"ל שהרי כל הבנין היה בהתיעצות עם רבנו זצ"ל וא"ל רבנו זצ"ל שהוא כל חייו התפלל שחוץ מתורה לא יעניין אותו כלום והוא ישכח מהר מכל הדברים שלא נוגעים לתורה, ובודאי שכל אחד שיקבל על עצמו שחוץ מהתורה לא יעניין אותו כלום יחסוך מעצמו הרבה עגמת נפש והרבה טרדות והרבה אכזבות, שידוע שהעוה"ז הוא מלא תלאות בכל צעד ושעל.

וידוע כמה רבבות אנשים ובתוכם ת"ח גדולים ליוו את רבנו הגדול, ובודאי היה ביניהם אלפי אנשים שנולדו בזכות ברכותיו והרבה חולים שנתרפאו והרבה שלום בית שהיה בזכותו, ואפשר להגדיר את זה על דרך של רבנו זצ"ל שכל בעיה שיש לבני אדם הוא אומר להם ללמוד מס' בש"ס ששייכת לאותו בעיה כגון בכאב רגל כיצד הרגל והסתובבו אנשים שם ששייכים לכיצד הרגל ולכיצד השן ולכל הש"ס כולו, כמו שאומרים שבהר סיני נתרפאו כל החולים משום דקיבלו את כל התורה.

ויה"ר מלפני אבינו שבשמים שיתקיים בנו ויבולע המוות לנצח ומחה ה' אלוקים דמעה מעל כל פנים ונזכה לתחיית המתים. ורבנו ימליץ טוב בעדנו ונזכה לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

א"ה: הדברים נאמרו בביהכנ"ס כרם בירושלים ביום ראשון פרשת תזריע לזכרו של מרן שר התורה מרן הגר"ח זצוק"ל.

ברגשי גיל ושמחה נשגר ברכתינו קמיה
מורנו ורבנו עטרת ראשנו
הגאון הגדול

רבי שמעון פראג שליט"א

שזוכים אנו לקבל מתורתו ולהפיצה ברבים

לרגל השמחה השדויה במעונו בנישואי בנו
הבה"ח מאיר שמחה נ"י

בעל השמחה יוסיף ימים על ימי מלך ויזכה לרוב
ברכה לשבת באהלה של תורה מתוך רוח ויזכה
לרוב נחת מכל יוצ"ח

מעציהחזון

**לזכות ידידנו הרב משה והרב
רפאל חסן להצלחה בכל
העניינים ולע"נ אביהם הרב
ההושע בן מרים ז"ל**

**לזכות ידידי הרב יונתן חיים
בן מלכה הי"ו שכל העלונים
הוא בזכותו ע"י ידיו משה
בן שרה ומשפחתו**

**לע"נ האשה הצדקת
בת טובה בת ר' מיכל חונה
צוובנר ע"ה
שהיתה משמחת חולים
עשרות שנים במס"נ גם
בעת חליה**